

MESTNA OBČINA KRANJ

STRATEGIJA RAZVOJA KANJONA KOKRE

ZELENA INFRASTRUKTURA IN UKREPI CELOVITEGA RAZVOJA V SPODNJEM DELU
KANJONA KOKRE OD MOSTU NA CESTI STANETA ŽAGARJA DO IZLIVA V REKO SAVO

Naročnik dokumenta:

MESTNA OBČINA KRANJ

Slovenski trg 1, 4000 Kranj

Odgovorna oseba:

Matjaž Rakovec, župan

Predmet:

STRATEGIJA RAZVOJA KANJONA KOKRE

ZELENA INFRASTRUKTURA IN UKREPI CELOVITEGA RAZVOJA V
SPODNJEM DELU KANJONA KOKRE OD MOSTU NA CESTI
STANETA ŽAGARJA DO IZLIVA V REKO SAVO

Izdelovalec dokumenta:

PS projektno
svetovanje d.o.o.

Kebetova ulica 18
SI-4000 Kranj

www.projektno-svetovanje.si

Odgovorna oseba
izdelovalca:

Petra Sirc Kovačevič, direktorica

Projektna skupina naročnika:

Eva Romih, Ana Vizovišek, Polona Prosen Šprajc in Ida Bibič:
Urad za razvoj in pametno skupnost, Špela Planinšek in
Aleksandra Ažman: Skupna služba varstva okolja (Skupna
občinska uprava), Gašper Kleč: Urad za gospodarske
dejavnosti in promet, Tina Fleišer: Urad za projekte

Zunanji sodelavci:

Jereb in Budja arhitekti d.o.o.

Datum izdelave dokumenta:

December 2024

Kazalo vsebine

KAZALO VSEBINE.....	3
KAZALO SLIK	5
KAZALO TABEL	6
SEZNAM KRATIC.....	7
ŽUPANOV NAGOVOR.....	9
POVZETEK.....	10
ABSTRACT.....	13
1 UVODNO POJASNILO	16
1.1. OZADJE IN NAMEN	16
1.2. METODOLOGIJA PRIPRAVE STRATEGIJE	18
2 PREDSTAVITEV OBMOČJA KANJONA REKE KOKRE	19
2.1. IZKORIŠČANJE REKE KOKRE.....	20
2.2. VAROVANO OBMOČJE.....	22
2.3. STALNI MONITORING KAKOVOSTI POVRŠINSKE VODE IZ REKE KOKRE	26
2.4. BIODIVERZITETNO OBMOČJE	28
2.5. TURIZEM IN REKREACIJA	30
2.6. NEREVITALIZIRANO URBANO OBMOČJE (NERUO) ZARADI SUMA NA OKOLJSKO DEGRADACIJO	32
3 STRATEGIJA RAZVOJA KANJONA REKE KOKRE	35
3.1. VIZIJA IN CILJI CELOVITEGA RAZVOJA	35
3.2. ANALIZA PREDNOSTI, SLABOSTI, PRILOŽNOSTI IN NEVARNOSTI (SWOT ANALIZA)	36
3.3. RAZDELITEV NA PODOBMOČJA.....	38
3.4. UKREPI NA POSAMEZNIH (POD)OBMOČJIH	40
3.5. CILJNE SKUPINE	47
3.6. IZZIVI CELOVITE UREDITVE KANJONA KOKRE	51
3.7. PRILOŽNOSTI	66
4 AKCIJSKI NAČRT STRATEGIJE	77
4.1. USMERITVE, KI JIH BO POTREBNO UPOŠTEVATI PRI URESNIČITVI VIZIJE IN CILJEV STRATEGIJE	77
4.2. OCENJENI STROŠEK CELOVITE UREDITVE KANJONA REKE KOKRE PO POSAMEZNIH UKREPIH	80
4.3. PREDSTAVITEV MOŽNIH VIROV FINANCIRANJA.....	86
4.4. OKVIRNI ČASOVNI ROKI ZA IZVEDBO POSAMEZNIH UKREPOV	87
4.5. PREDLAGANI VRSTNI RED IZVEDBE UKREPOV	90
5 STROKOVNE PODLAGE IN SMERNICE ZA IZVEDBO UKREPOV	98
5.1. USKLAJENOST CILJEV UKREPOV Z USMERITVAMI EVROPSKE SKUPNOSTI.....	98
5.2. USKLAJENOST CILJEV UKREPOV Z USMERITVAMI SLOVENIJE	102
5.3. STROKOVNE PODLAGE	107
6 SODELOVANJE IN OZAVEŠČANJE.....	109

6.1.	OBVEŠČANJE IN SODELOVANJE	109
6.2.	OZAVEŠČANJE	112
7	SPREMLJANJE IN EVALVACIJA	113
8	ZAKLJUČEK	115
9	VIRI IN LITERATURA	116
10	PRILOGE	119
	PRILOGA 1.....	119
	PRILOGA 2.....	121

Kazalo slik

Slika 1: Kanjon Kokre pod starim mestnim jedrom.....	11
Slika 2: Kokra Canyon below the old town centre.....	14
Slika 3: Ključni koraki pri pripravi Strategije razvoja kanjona Kokre.....	18
Slika 4: Struga Kokre ^[3]	20
Slika 5: Mlin na reki Kokri (današnji Standard) ^[19]	21
Slika 6: HE Standard.....	22
Slika 7: Naravovarstveni statusi v obravnavanem območju kanjona Kokre ^[3]	23
Slika 8: Meje zavarovanega območja ^[2]	25
Slika 9: Reka Kokra ^[25]	27
Slika 10: Vodomec ^[27]	28
Slika 11: Povodni kos ^[28]	29
Slika 12: Veliki žagar ^[29]	29
Slika 13: Območje kopališča na Dolu v preteklosti ^[30]	30
Slika 14: Poplavna ravnica.....	31
Slika 15: Območje kopališča na Dolu danes.....	31
Slika 16: Število vodenj in obiskovalcev, ki jih organizira ZTKK v kanjonu Kokre.....	32
Slika 17: Določitev območja urejanja kot nerevitaliziranega urbanega območja zaradi suma na okoljsko degradacijo v Mestni občini Kranj – področje 46 ^[31]	34
Slika 18: Cone obravnavanega območja.....	39
Slika 19: Karta razredov poplavne nevarnosti ^[34]	60
Slika 20: Primerjava temperatur zemeljskega površja (UHI) Mestne občine Kranj v prečnem prerezu med najtoplejšo in najhladnejšo točko v obdobju poletja ^[38]	69
Slika 21: Temperaturne razlike med posameznimi elementi v kanjonu reke Kokre.....	70
Slika 22: Kanjon Kokre bo po celoviti ureditvi ponujal kvaliteto in varno okolje sprostitev in učenja tudi za otroke in družine ^[39]	72
Slika 23: Skrajni roki za izvedbo posameznih ukrepov.....	87
Slika 24: Kriteriji in uteži posameznih kazalnikov.....	91
Slika 25: Vrstni red ukrepov.....	95

Kazalo tabel

Tabela 1: Prihodi domačih in tujih turistov v posameznih občinah v obdobju 2018–2023 ^[33]	49
Tabela 2: Prenocitve domačih in tujih turistov v posameznih občinah v obdobju 2018–2023 ^[33]	49
Tabela 3: Lastništvo parcel, na katerih so predvideni posegi	51
Tabela 4: Stroški po ukrepih	82
Tabela 5: Predlagani terminski načrt izvedbe ukrepov	89
Tabela 6: Vrednost posameznih kazalnikov za vsak ukrep	93
Tabela 7: Vrednost normiranih kazalnikov za vsak ukrep	94
Tabela 8: Registrirane ptice na območju reke Kokre (Zagoršek, 2018) in njihov naravovarstveni status	119
Tabela 9: Registrirane vrste rib, ki so prisotne v reki Kokre in njihov naravovarstveni status (RibKat, 2020)	121

Seznam kratic

ARSO	Agencija Republike Slovenije za okolje
BSC	Regionalna razvojna agencija Gorenjske
CI	Civilna iniciativa
CTN	Celostne teritorialne naložbe
DOPPS	Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije
DRR	Dogovor za razvoj regij
DRSV	Direkcija Republike Slovenije za vode
ESRR	Evropski sklad za regionalni razvoj
EUI	European Urban Initiative (Evropska pobuda za mesta)
FDO	Funkcionalno degradirano območje
GURS	Geodetska uprava Slovenije
IUCN	Svetovna zveza za varstvo narave
KGZ	Kmetijsko gozdarski zavod
KS	Krajevna skupnost
MHE	Mala hidroelektrarna
NBS	Na naravi temelječe rešitve
NEB	Novi evropski Bauhaus
NERUO	Nerevitalizirano urbano območje
NLZOH	Nacionalni laboratorij za zdravje, okolje in hrano
NRP	Načrt razvojnih programov
NV	Naravna vrednota
OE	Območna enota
Odlok	Odlok o naravnem spomeniku Kanjon reke Kokre
OPKP	Opozorilna karta poplav
OPN	Občinski prostorski načrt
OPPN	Občinski podrobní prostorski načrt
OŠ	Osnovna šola

SURS	Statistični urad Republike Slovenije
TUS MOK	Trajnostna urbana strategija Mestne občine Kranj
UE	Upravna enota Kranj
UNFCCC	Okvirna konvencija Združenih narodov o spremembi podnebja
VŽU	Vseživljenjsko učenje
ZAPS	Zbornica za arhitekturo in prostor Slovenije
ZO	Zavarovano območje
ZON	Zakon o ohranjanju narave
ZRSVN	Zavod Republike Slovenije za varstvo narave
ZTKK	Zavod za turizem in kulturo Kranj
ZVKDS	Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije

Županov nagovor

Spoštovani,

Mestna občina Kranj si prizadeva občankam in občanom zagotoviti varno, zdravo, trajnostno naravnano in gospodarsko stabilno življenjsko okolje, obiskovalcem pa omogočiti celostno, pristno in doživeto izkušnjo vseh kulturnih in naravnih posebnosti. Oba cilja sta tesno povezana s projektom celovitega in trajnostnega razvoja kanjona reke Kokre, posebnosti in naravne znamenitosti Kranja. Naša vizija je, da kanjon postane privlačno območje za rekreacijo, sprostitve in izobraževanje, kjer bodo lahko ljudje vseh generacij uživali v naravnem okolju, se učili o naravi ter soustvarjali trajnostno prihodnost. Kanjon ponuja edinstveno priložnost za povezovanje z naravo in krepitev naše zavesti o njenem pomenu za nas in prihodnje generacije.

Z zadovoljstvom vam predstavljam *Strategijo razvoja kanjona Kokre*. Razvili smo ambiciozen načrt, ki bo omogočil raznolike rekreacijske, pedagoške in turistične dejavnosti ter obogatil življenje v našem mestu. Dokument je bil oblikovan v skladu z zeleno usmeritvijo Kranja kot podnebno nevtralnega in pametnega mesta ter v skladu z načeli *Novega evropskega Bauhausa, odpornosti na podnebne spremembe ter »načelom, da se ne škoduje bistveno«*. To pomeni, da potencialne razvojne možnosti kanjona upoštevajo predvsem njegove naravne procese ter biotske značilnosti, obenem pa s trajnostnim pristopom k urejanju omogočajo prebivalcem v edinstvenem okolju kanjona kakovostno preživeti čas za sproščanje, učenje, rekreacijo in druženje.

Usklajevanje raznorodnih in kompleksnih posegov urejanja zahteva sistematičen pristop k izvedbi projekta, zato smo za lažjo komunikacijo in večjo preglednost pripravili pričujoč dokument – *Strategijo razvoja kanjona Kokre*. Ta na enem mestu združuje predstavitev območja, njegovih naravnih danosti in trenutnega stanja, idejni načrt celovitega razvoja, finančne in časovne konstrukcije ter prioritete del po posameznih področjih. Strategija razvoja kanjona Kokre upošteva tudi okoljske cilje ter si prizadeva narediti korak k trajnostno naravnemu turizmu in urejanju urbanega okolja v Mestni občini Kranj. Nenazadnje je Evropska komisija aprila 2022 uvrstila Kranj v *Misijo podnebno nevtralna in pametna mesta v EU do leta 2030*, ki ima za enega glavnih ciljev Kranja podnebno nevtralnost mesta do leta 2030. Pričujoči dokument in ukrepi, predvideni v njem, so pomemben korak na poti k doseganju omenjenega cilja.

Dolgoročni cilj razvoja območja kanjona Kokre je, da bo s konstruktivnimi in premišljenimi posegi kanjon postal varno, prehodno in vsem dostopno območje za sprostitve in stik z naravo. Namen pričujoče Strategije pa je pripomoči, da komunikacija in dela potekajo po optimalnem načrtu, sinhrono in učinkovito.

Zavedam se, da je to le začetek in veselim se sodelovanja vseh občank in občanov pri uresničevanju naše vizije. Zahvaljujem se vsem, ki s svojim delom in angažiranostjo prispevate, da bo celovita ureditev kanjona Kokre še eden izmed uspešnih projektov naše občine, v zadovoljstvo tako občankam in občanom kot našim sodelavcem. Kanjon Kokre je naša naravna zakladnica in skupaj bomo poskrbeli, da bo postal navdihujoče okolje za vse nas.

Matjaž Rakovec

Župan Mestne občine Kranj

Povzetek

STRATEGIJA RAZVOJA KANJONA KOKRE predstavlja načrt ureditve območja naravne znamenitosti, ki se nahaja v neposredni bližini mestnega jedra Kranja. Ker je **CILJ STRATEGIJE** (v skladu z evropskimi in slovenskimi priporočili) **OHRANITI OKOLJE KANJONA V NJEGOVI PRVOTNI OBLIKI, KANJON NE BO UREJEN V PARK, TEMVEČ NARAVNO OBMOČJE Z GOZDNIMI (NEKATEGORIZIRANIMI) POTMI**. Da bi ohranili ekosistemsko ravnotežje in biotsko raznolikost, strategija predvideva le nujne intervencije in infrastrukturne posege. Poudarjen je trajnostni pristop urejanja kanjona, ki bo v čim večji meri omogočil sožitje neokrnjene narave in obiskovalcev in v enaki meri temeljil na ohranjanju prvinskosti narave kot na dobrem počutju obiskovalcev. Slednjim bo zato dovoljen vstop zgolj na lastno odgovornost, ponujene pa jim bodo različne rekreativne, pristočasne in pedagoške dejavnosti, ki ne zahtevajo prevelikih posegov v prvinskost kanjona, obenem pa omogočijo sprostitev in počitek na način, ki bo domačim obiskovalcem in turistom omogočil nepozabno doživetje.

Ob pripravi Strategije so bile upoštevane predvsem naslednje relevantne strateške podlage na lokalni ravni:

- Odlok o občinskem podrobnem prostorskem načrtu za območje urejanja KR K 4/1, KR K 4/2, KR K 5 in KR K6, kanjon Kokre^[1],
- Odlok o naravnem spomeniku Kanjon reke Kokre^[2],
- Strokovni predlog ukrepa varstva kanjona reke Kokre^[3],
- Trajnostna urbana strategija MOK 2030^[4],
- Podnebna pogodba, Podnebna nevtralnost do leta 2030 – investicijski program mesta Kranj^[5],
- Podnebna pogodba, Podnebna nevtralnost do leta 2030 – akcijski načrt mesta Kranj^[6],
- Operativni program varstva okolja Mestne občine Kranj 2023/35/50^[7]
- Lokalni energetske koncept Mestne občine Kranj^[8],
- Trajnostni energetske-podnební načrt Gorenjske^[9],
- Strategija digitalnega razvoja Pametnega mesta in skupnosti Kranj 2020 – 2030^[10],
- Strategija razvoja turizma v Mestni občini Kranj 2021 – 2027^[11].

Pri izdelavi Strategije so bile upoštevane tudi naslednje strateške podlage na ravni Evropske unije:

- Novi evropski Bauhaus^[12],
- Smernice za uporabo »načela, da se ne škoduje bistveno«^[13],
- Upoštevanje na naravi temelječih rešitev (Nature Based Solutions – NBS)^[14],
- Evropski zeleni dogovor^[15],
- Strategija EU o prilagajanju podnebnim spremembam^[16],
- Okoljski akcijski program EU do 2030^[17].

Na podlagi omenjenih strateških dokumentov pa projekt sledi naslednjim ključnim načelom:

1. Ohranjanje biotske raznovrstnosti: Varovanje biotske raznovrstnosti in naravnih habitatov v kanjonu je ena izmed prednostnih nalog ureditve kanjona. Namen ureditve je ustvariti trajnostno okolje, ki bo ne samo privlačno za obiskovalce, ampak bo predvsem omogočalo nemoten potek naravnih procesov in ustrezno življenjsko okolje za živalske in rastlinske vrste, značilne za to območje.

2. **Rekreacija in šport:** Kanjon bo omogočal različne neinvazivne športne in rekreacijske dejavnosti, s čimer strategija spodbuja zdrav življenjski slog občanov in obiskovalcev. V kanjonu bodo omogočene tiste športne in rekreacijske dejavnosti, ki v naravno okolje ne posegajo na invaziven način (denimo pohodništvo in rekreacijski tek). S tem strategija spodbuja zdrav življenjski slog občanov in obiskovalcev in obenem zagotavlja harmonijo s krhkim biotopom.
3. **Pedagoške dejavnosti:** Kanjon bo postal edinstvena učilnica na prostem za učenje o naravi in okolju. Spodbujani bodo izobraževalni programi, delavnice in vodeni ogledi, ki bodo omogočili razumevanje ekosistemov v kanjonu, vodnega kroga in trajnostnega razvoja.
4. **Dostopnost in prehodnost:** Čeprav bo območje naravni habitat in ne urejen park, bo kanjon opremljen z ustrezno infrastrukturo po principu na naravi temelječih rešitev, ki bo ohranjala in varovala naravo, obenem pa omogočala prehodnost in dostopnost ter varen in enostaven dostop za čim večji spekter obiskovalcev. S tem se bo poudarila identiteta kanjona in izboljšala bivanjska kakovost Kranja.
5. **Sodelovanje skupnosti:** Pri oblikovanju projekta je zaželeno tesno sodelovanje z lokalno skupnostjo. S sodelovanjem, mnenji in predlogi prebivalcev sta lahko urejenost kanjona in skrb zanj še bolj trajnostno naravnana in obenem bolj prilagojena potrebam in željam prebivalcev, ki živijo v neposredni bližini.

Slika 1: Kanjon Kokre pod starim mestnim jedrom

Strategija je razdeljena v več vsebinskih sklopov, ki predstavljajo različne faze in stopnje projekta:

PRVO POGLAVJE opredeli vizijo in namen projekta ter cilje pričujoče Strategije.

DRUGO POGLAVJE predstavi kanjon Kokre in opiše zatečeno stanje dela kanjona, v katerem sta predvidena umeščanje zelene infrastrukture in celovito urejanje. Vsebuje geografski opis kanjona, njegove biotske značilnosti in gospodarska izkoriščanja v preteklosti.

TRETJE POGLAVJE podrobno predstavi načrt ukrepov v sklopu projekta razvoja kanjona. Opredeli vizijo, ukrepe in razdelitev kanjona na vsebinska področja, nato pa predstavi izzive, ki jih mora investitor nasloviti za uspešno izpeljavo projekta, ter priložnosti, ki se dolgoročno odpirajo ob uspešni izvedbi.

ČETRTO POGLAVJE naslavlja usmeritve, ki morajo biti upoštevane za uresničitev vizije in ciljev strategije, in sicer predvsem v temah gradnje, ohranjanja naravnega okolja in trajnosti, prikaže strošek celovite ureditve kanjona, možne vire financiranja ter predlagani vrstni red izvedbe ukrepov.

PETO POGLAVJE opredeli skladnost projekta z evropskimi in slovenskimi smernicami in dokumenti na tem področju.

ŠESTO POGLAVJE se osredotoči na odnos investitorja z javnostmi, in sicer kar zadeva ozaveščanje in sodelovanje pri projektu.

ZADNJE POGLAVJE je namenjeno spremljanju in evalvaciji, ki bosta skozi analizo posameznih faz projekta pripomogla k nenehnim izboljšavam procesov in strategije za prihodnost.

Abstract

THE STRATEGY OF DEVELOPMENT OF THE KOKRA CANYON AREA presents a plan on how to design a natural attraction in the immediate vicinity of the city center of Kranj in a sustainable and nature protecting manner, which will however also enable pedagogical and sports activities, provide a safe sanctuary for nature lovers and provide visitors and tourists with an unforgettable experience.

When drafting the Strategy, the following relevant strategic bases at the local level were taken into account:

- Municipal Spatial Planning Documents KR K 4/1, KR K 4/2, KR K 5 in KR K6 Kokra Canyon^[1]
- Decree on the Natural Monument Canyon of the Kokra River^[2],
- Professional Proposal for the Protection Measure of the Kokra River Canyon^[3],
- Sustainable Urban Strategy 2030^[4],
- Climate Agreement, Climate Neutrality by 2030 – Investment Program of the City of Kranj^[5],
- Climate Agreement, Climate Neutrality by 2030 – Action Plan of the City of Kranj^[6],
- Operational Programme for Environmental Protection of the Municipality of Kranj 2023/35/50^[7]
- Local Energy Concept of the Municipality of Kranj^[8],
- Gorenjska Sustainable Energy and Climate Plan^[9],
- Digital Development Strategy of Smart City and Community Kranj 2020 – 2030^[10],
- IOC Tourism Development Strategy 2021 – 2027^[11].

In the development of the Strategy, the following strategic frameworks at the European Union level were also taken into account:

- New European Bauhaus^[12],
- Guidelines for the application of the “do no significant harm” principle^[13],
- Consideration of nature-based solutions (Nature-Based Solutions – NBS)^[14],
- European Green Deal^[15],
- EU Adaptation Strategy to Climate Change^[16],
- EU Environmental Action Programme to 2030^[17].

Based on aforementioned strategic documents, the project follows these key principles:

1. Preserving natural beauty: Protection of biodiversity and natural habitats in the canyon is one of the priority tasks in the management of the canyon. The purpose of the management is to create a sustainable environment that will not only be attractive to visitors but will primarily allow the uninterrupted flow of natural processes and provide a suitable habitat for the animal and plant species characteristic of this area.
2. Recreation and sport: The canyon will allow for various sports and recreational activities, thereby promoting a healthy lifestyle for residents and visitors through this strategy.
3. Pedagogical activities: The canyon will become a unique outdoor classroom for learning about nature and the environment. Educational programs, workshops, and guided tours will be

encouraged, providing an understanding of the canyon's ecosystems, the water cycle, and sustainable development.

4. **Accessibility and passage:** Although the area will be a natural habitat and not a manicured park, the canyon will be equipped with appropriate infrastructure to ensure passage and accessibility, providing safe and easy access for a wide range of visitors. This will highlight the identity of the canyon and improve the quality of life in Kranj.
5. **Community Engagement:** Close collaboration with the local community is desirable in shaping the project. Through participation, opinions, and suggestions of residents, the management and care of the canyon can be even more sustainability-oriented and at the same time better tailored to the needs and desires of the residents living in the immediate vicinity.

Slika 2: Kokra Canyon below the old town centre

The strategy is divided into several thematic sections, representing different phases and stages of the project:

THE FIRST CHAPTER defines the vision and purpose of the project, as well as the objectives pursued by the management of the Kokra Canyon.

THE SECOND CHAPTER introduces the Kokra Canyon and describes the existing state of part of the canyon where the installation of green infrastructure and comprehensive landscaping are planned. It includes a geographical description of the canyon, its biotic characteristics, and past economic exploitation.

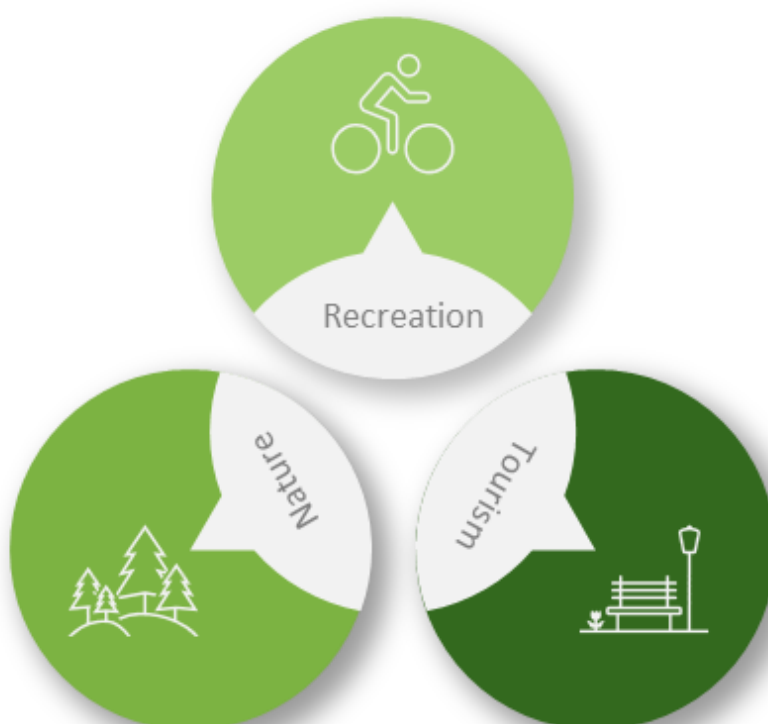
THE THIRD CHAPTER presents a detailed plan of measures within the framework of the canyon development project. It defines the vision, measures, and division of the canyon into thematic areas, and then addresses the challenges that the investor must address for the successful implementation of the project, as well as the long-term opportunities that arise from successful execution.

THE FOURTH CHAPTER addresses additional measures that must be considered to achieve the vision and objectives of the strategy, particularly in the areas of construction, environmental preservation, and sustainability. It also presents the project's costs, possible financial sources and suggests the order in which the measures are to be carried out.

THE FIFTH CHAPTER defines the project's compliance with European and Slovenian guidelines and documents in this field.

THE SIXTH CHAPTER focuses on the investor's public relations, particularly regarding awareness-raising and participation in the project.

THE LAST CHAPTER is dedicated to monitoring and evaluation, which, through the analysis of individual project phases, will contribute to continuous improvements in processes and strategy for the future.

1 UVODNO POJASNILO

Kanjon reke Kokre je eno izmed pomembnejših naravnih območij v regiji. Združuje izjemne naravne lepote, geomorfološke posebnosti, bogato biodiverzitetu ter številne možnosti za rekreacijo in turizem. Kljub svojemu potencialu pa območje kanjona Kokre še ni v celoti razvito in urejeno na način, ki bi omogočal trajnostni razvoj in hkrati zaščito naravnih virov. Zato je bila oblikovana Strategija za razvoj kanjona Kokre, ki predstavlja celovit načrt za prihodnost tega območja. Namen strategije je opredeliti dolgoročno vizijo in cilje za razvoj kanjona, določiti ključne ukrepe za njihovo uresničitev ter zagotoviti trajnostno upravljanje in ohranjanje naravnih virov. Strategija si prizadeva združiti interese različnih deležnikov, vključno z lokalno skupnostjo, obiskovalci, investitorji in varstvenimi organizacijami, ter zagotoviti usklajeno in trajnostno rabo prostora. Na ta način bo kanjon Kokre postal še bolj privlačen in dostopen, hkrati pa bomo zagotovili njegovo ohranitev za prihodnje generacije.

1.1. OZADJE IN NAMEN

Pričujoča **STRATEGIJA RAZVOJA KANJONA KOKRE** je vsebinska podlaga za implementacijo zelene infrastrukture in ukrepov celovitega razvoja v spodnjem delu kanjona Kokre. Namen Strategije je določiti **FUNKCIONALNE PROJEKTNE STRUKTURE IN OBLIKOVATI KOMUNIKACIJSKO DINAMIKO, KI BO OMOGOČILA OPTIMALNO IZVEDBO PROJEKTA** tako iz projektantskega stališča kot z ozirom na lastništvo zemljišč, na katerih bi bili potrebni posegi, finančno konstrukcijo projekta in časovni potek del. Strategija je namenjena vsem zaposlenim na občini, ki bodo sodelovali pri izvedbi projekta razvoja kanjona, kot tudi zunanjim in pogodbenim sodelavcem. Izdelana Strategija kaže na velik interes Mestne občine Kranj, da kanjon Kokre ohranja in razvija kot naravno in čisto okolje in s tem zagotavlja njegov trajnostni razvoj.

Cilji pričujoče Strategije:

- **PREGLEDNOST PROJEKTA**

Na enem mestu zbrati vse dokumente, načrte in logistiko za izvedbo projekta.

- **DINAMIKA IZVEDBE**

Strategija predlaga dinamiko ureditve celovitega območja po posameznih odsekih glede na lastništva zemljišč in potreben finančni vložek.

- **PODLAGE ZA PRIJAVO NA RAZPISE**

Vsebine v Strategiji so pripravljene za enostavno uporabo pri prijavah na (centralizirane in necentralizirane) razpise za nepovratna sredstva, kar bo pomagalo zapreti finančno konstrukcijo projekta.

- **UČINKOVITA KOMUNIKACIJA**

Kompleksnost projekta zahteva simultani potek del na posameznih območjih, ki pa so med sabo infrastrukturno povezani. Učinkovita komunikacija med delujočimi na posameznih območjih je ključna za optimalno delovno dinamiko.

- **IZZIVI**

Strategija definira najpomembnejše izzive, ki bodo morali biti naslovljeni v samem začetku izvedbe.

- **PRILOŽNOSTI**

Strategija definira tudi priložnosti na področju turizma, sobivanja narave in mesta ter pedagoških programov, ki se potencialno odpirajo ob uspešni izvedbi projekta.

- **TRAJNOSTNA VZDRŽNOST**

Opređeljene so možnosti urejanja kanjona v skladu z optimalnim upoštevanjem naravnih značilnosti kanjona in trajnostnim pristopom k urejanju infrastrukture, ki bo vključevala tudi prilagajanje podnebnim spremembam, pobudo Novi evropski Bauhaus ter »načelo, da se ne škoduje bistveno«.

- **FINANČNA KONSTRUKCIJA**

Podani so ocenjeni stroški po posameznih odsekih.

- **ČASOVNICA**

Za posamezne odseke so podani okvirni roki za njihovo izvedbo.

1.2. METODOLOGIJA PRIPRAVE STRATEGIJE

Ideja o ureditvi območja kanjona skladno z razvojnimi in trajnostnimi usmeritvami MOK je prisotna že več let, prvi resni premik v tej smeri pa je bil sprejem Odloka o občinskem podrobnem prostorskem načrtu za območje urejanja KR K 4/1, KR K 4/2, KR K 5 in KR K 6, kanjon Kokre, ki je bil v Uradnem listu Republike Slovenije objavljen 26. 2. 2021^[1]. Drugi pomemben korak je bilo sprejetje Odloka o naravnem spomeniku Kanjona reke Kokre, ki je bil v Uradnem listu RS objavljen 1. 3. 2024^[2]. Po pridobitvi obeh dokumentov in v luči ambiciozne idejne zasnove je postala evidentna kompleksnost načrtovane celovite ureditve kanjona in izkazala se je potreba po preglednem dokumentu, v katerem bi bile združene analize trenutnega stanja kanjona (pregled že izdelane dokumentacije, lastništva zemljišč, na katerih bi potekala dela, ekološkega stanja biotopa, turističnega potenciala, lokalne skupnosti idr.), identifikacija ciljev razvoja kanjona, določitev predvidenih ukrepov in predlog razdelitve v smiselne in gospodarne podprojekte, finančna struktura in časovnica izvedbe. Na podlagi tega dokumenta se lahko pripravi strategijo pridobivanja lastništva oziroma pravice graditi na zemljiščih, ki niso v lasti MOK.

Veljavnost pričujočega dokumenta ni časovno omejena, ker temelji na strukturi in ne izvedbi predvidenih del, posamezne postavke dokumenta pa se lahko tekom projekta prilagajajo akutnim situacijam, ki niso pod nadzorom MOK (na primer procesu pridobivanja zemljišč), in izvedbenim možnostim (pridobivanju finančnih sredstev).

Slika 3 prikazuje ključne korake pri pripravi Strategije razvoja kanjona Kokre.

Slika 3: Ključni koraki pri pripravi Strategije razvoja kanjona Kokre

2 PREDSTAVITEV OBMOČJA KANJONA REKE KOKRE

Kokra je reka v severozahodni Sloveniji, levi pritok Save v Kranju. Izvira pod mejnim grebenom v Karavankah in teče sprva po ozki in globoki dolini večinoma proti jugu. Pri Preddvoru vstopi v ravnino Ljubljanske kotline, teče proti jugozahodu in se pod starim mestnim jedrom Kranja izliva v Savo^[18]. Kokra se začne kmalu po vstopu na Kranjsko polje poglobljati v aluvialno podlago, dolina pa se začne postopoma zoževati pri Visokem. Na tem delu reka še nima značilnosti tipičnega kanjona, vendar je na brežinah že opaziti izrazite erozijske procese na konglomeratnih stenah ter večje in manjše skalne bloke^[3]. Zgornji del porečja med Britofom in Predosljami se zoži v pravo, na najožjem delu le nekaj metrov široko tesen^[18], kar predstavlja prvi del kanjona.

Pri industrijski coni na lokaciji nekdanjega podjetja Oljarica se reka zaradi mehkejša podlage razširi, potem se kmalu ponovno zoži. Drugi odsek kanjona sega od Britofa do iznad kmetije Volčan, dolg je dober kilometer, prek njega vodi gorenjska avtocesta. Reka je tu izdolblja globoko, ozko in težko dostopno korito. Mimo vasi Gorenje (Kosorep) reka ustvari slikovito območje, prepredeno s konglomeratnimi bloki, manjšimi slapišči in tolmini. Pri Volčanu se območje ponovno razširi do izliva Rupovščice.

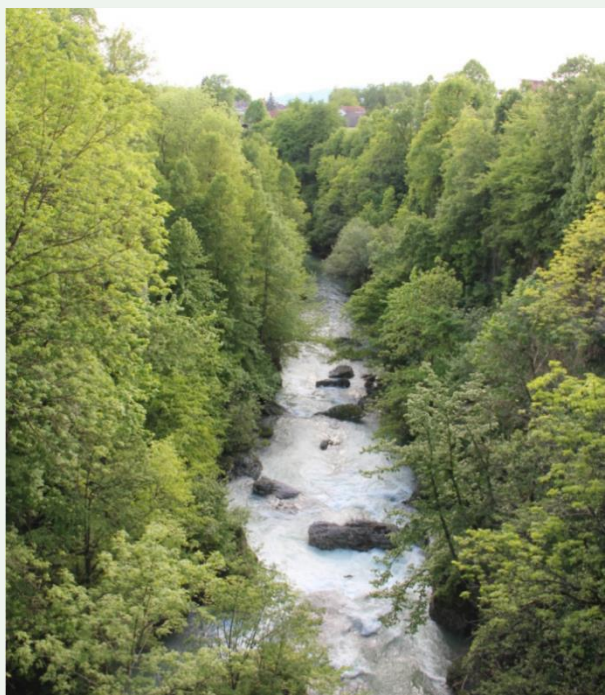
Tretji – zadnji, najdaljši in najgloblji del kanjona se začne na sotočju z Rupovščico dolvodno od mostu (Kurirska pot) ter konča pod Pungertom pri MHE Standard (nad Savsko cesto). Južni del kanjona od mostu na Cesti Staneta Žagarja do izliva v reko Savo v dolžini približno 1,5 kilometra je predmet pričujoče Strategije.

Območje se v večjem delu nahaja pod starim mestnim jedrom Kranja, kjer je Kokra v starejšo pleistocensko teraso vrezala ozko, dobra 2 kilometra dolgo in 30 metrov globoko sotesko s strmimi, konglomeratnimi stenami ter dno v obliki črke U. Za območje soteske je v vsesplošni uporabi izraz kanjon, kar po večini tudi ustreza njegovim karakteristikam (kanjon – globoka dolina s strmima pobočjema, ki se v več stopnjah spuščata v rečno korito, navadno vrezana v planotasto površje^[3]). **POLEG OBLIKE JE POSEBNOST KANJONA NJEGOVA GEOLOŠKA ZGRADBA, SAJ JE VREZAN V KOMPAKTEN KONGLOMERAT.** Današnjo strugo pod Kranjem je Kokra pričela vrezovati po nastanku mlajšega konglomeratnega zasipa. Nastala konglomeratna terasa je bila izpostavljena zakrasevanju in preperevanju, na njej danes leži staro mestno jedro Kranja. V zadnji ledeni dobi (würmu) je Kokra v ravnini ponovno nasula obsežen vršaj. Ta v spodnjem delu sega do začetka starega mestnega jedra Kranja, ki s tanko plastjo proda prekriva območje Huj in Klanca, prod pa sega tudi do kranjskega športnega parka.

Po odložitvi prodnega zasipa se je tedanje ozemlje zaradi mlajših tektonskih procesov neenakomerno in dokaj hitro dvigalo. Zaradi močnega rečnega toka, globinske erozije v sprijet zasip in občasnega dviganja ozemlja je Kokra vrezovala svojo strugo v globino (struga Kokre je prikazana na sliki 4).

Najverjetneje je strugo urezala po prelomu, saj sta določena dva sistema razpok, ki potekajo vzporedno s sotesko.

Zaradi dveh sistemov razpok so pogosti nenadni klinasti odlomi konglomeratnih blokov, ki se pojavljajo praviloma v spomladanskem času.

Slika 4: Struga Kokre^[3]

Slabo sprijet peščenjak na stenah soteske je mestoma popolnoma razpadel in se izpral, kar vidimo kot globoke zajede med plastmi konglomerata. Kamnina je še vedno podvržena procesom preperevanja. Na dnu soteske in položnejših delih brežin so ostanki številnih odlomljenih kamnitih blokov. Starejše že porašča vegetacija. Zaradi zakrasevanja je na prelomnih ploskvah, v kavernah (manjših jamah) in tudi v umetnih rovih prisotna siga, zaradi slabo vezanega konglomerata in peščenjaka pa spodmoli, previsi in zajede. V nastalih vrtačah so ostanki preperine in gline, zato okrog posameznih hiš zastaja voda^[3].

2.1. IZKORIŠČANJE REKE KOKRE

V preteklosti je bila Kokra tudi pomemben vir energije in je poganjala številne žage in mline, v Zgornji Kokri so bile ob reki že v 16. st. manjše fužine. Pred drugo svetovno vojno je bilo na Kokri do Preddvora 13 žag, večinoma manjše v lasti domačih kmetov in nekaj večjih v lasti lesnih trgovcev. Iz ene takšnih je zrasel današnji obrat lesne industrije Jelovica iz Škofje Loke v Preddvoru. Ob spodnjem toku je na osnovi vodne energije v preteklosti nastalo več industrijskih obratov, med drugim nekdanja tovarna olja v Britofu in nekdanja tekstilna tovarna IBI v naselju Primskovo. Med Tupaličami in Visokim je bila nekoč po levi strani speljana mlinščica, ob kateri je delovalo sedem mlinov^[18]. Jurjev mlin v Pečeh je bil mlin družine Majdič. Hiša in mlin sta bila vklesana v 18. stoletju v desnem bregu Kokre. Do mlina je bila speljana cesta. Mlin je deloval do leta 1915, ko ga je uničil skalni podor.

Slika 5: Mlin na reki Kokri (današnji Standard) ^[19]

Vodna energija je pomembna še danes, saj je ob reki nekaj malih hidroelektrarn, ki na večinoma kratkih odsekih odzemajo iz struge kar občutne deleže vode, posebej ob majhnih pretokih: Fužine v Zgornji Kokri, Kokra v Srednji Kokri, Preddvor, Oljarica v Britofu, Kokra v kanjonu Kokre in Standard ob izlivu Kokre v Savo^[18]. Zaradi velike količine odvzema vode je predvsem v sušnih obdobjih biološko stanje reke Kokre slabo.

Izven območja obravnave tega dokumenta deluje Hidroelektrarna Kokra. Zgrajena je bila leta 1898, obnovljena leta 1990, z objektom pa upravlja podjetje Gorenjske Elektrarne. Elektrarna je pretočnega tipa in ima srednji pretok 6,54 m³/s.

Del obravnavanega območja pa je Hidroelektrarna Standard (obstoječe stanje na sliki 6). Električno je na tem območju prvič začel proizvajati obrat, zgrajen na mestu leta 1909 pogorele Pollakove usnjarne. Obrat je bil skozi leta večkrat posodobljen, nazadnje temeljiteje v 80. letih prejšnjega stoletja, ko je obrat tudi prešel v upravljanje Elektra Gorenjska, zaradi splošne dotrajanosti pa so v letu 2023 dokončali celostno obnovo HE. Pri rekonstrukciji sta bili uporabljeni najsodobnejša oprema in tehnologija, s pomočjo katerih so povečali proizvodnjo zelene elektrike za več kot 40 % (izhodna moč HE znaša 410 kW, letno pa povprečno proizvede 1400 MWh električne energije). Ta pomembna pridobitev Mestne občine Kranj povečuje delež obnovljivih virov energije in s tem doprinaša k prehodu v brezogljično družbo, obenem pa pripomore k izboljšanju habitatnih razmer vodnih organizmov v Kokri.

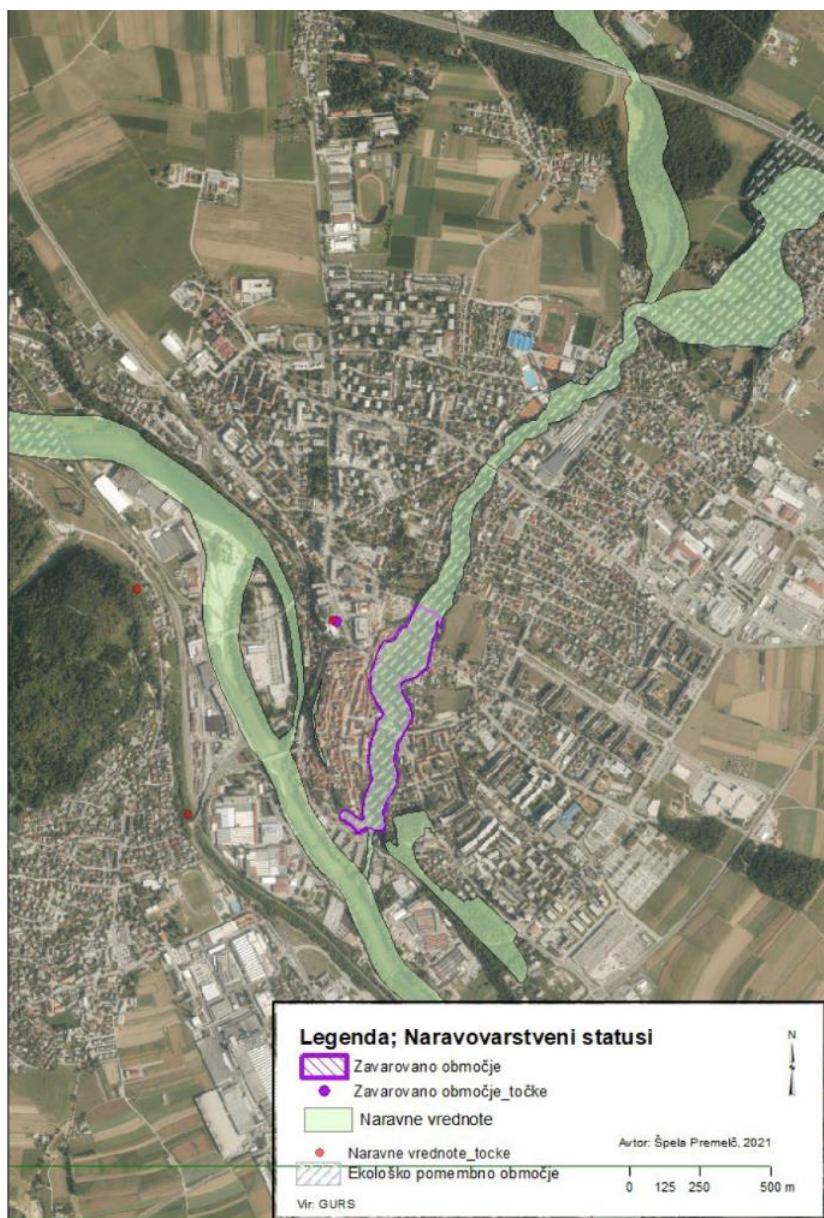
Slika 6: HE Standard

2.2. VAROVANO OBMOČJE

Celotna reka Kokra od izvira do izliva je zavarovana kot **NARAVNA VREDNOTA DRŽAVNEGA POMENA**, zgornji in srednji tok sta tudi del območij Natura 2000 (Karavanke in Kamniško-Savinjske Alpe). Na obravnavanem območju se nahajajo naslednje vsebine varstva narave, prikazane na sliki 7:

- zavarovano območje (ZO) – naravni spomenik,
- naravna vrednota (NV),
- ekološko pomembno območje.

Skladno z določili IUCN (Svetovna zveza za varstvo narave) se obravnavano območje uvršča v kategorijo zavarovanja: ožje zavarovano območje, naravni spomenik.

Slika 7: Naravovarstveni statusi v obravnavanem območju kanjona Kokre^[3]

2.2.1. ZAVAROVANO OBMOČJE (ZO) – NARAVNI SPOMENIK

Naravni spomenik je območje, ki vsebuje eno ali več naravnih vrednot, ki imajo izjemno obliko, velikost, vsebino ali lego ali so redek primer naravne vrednote^[20].

ZAVAROVANO OBMOČJE: IDENTIFIKACIJSKA ŠTEVILKA 1379, ime zavarovanega območja: kanjon reke Kokre, naravna vrednota državnega pomena – naravni spomenik^[21].

Del kanjona pod Kranjem je bil zavarovan kot naravni spomenik (ID 1379) leta 1983 z Odlokom o razglasitvi starega mestnega jedra Kranja za kulturni in zgodovinski spomenik.^[22] Primarno je bilo z obstoječim odlokom varovano območje **kulturne** dediščine (enota naselbinske kulturne dediščine Kranj – mestno jedro (EID 274)) in v manjšem delu tudi **naravna** dediščina. Podlaga za razglasitev

spomenika je bila med drugim utemeljena z izjemno lego na slikovitem pomolu nad sotočjem Save in Kokre. Zaradi zastarelosti navedenega odloka je Mestna občina Kranj marca 2024 sprejela Odlok o naravnem spomeniku Kanjon reke Kokre^[2].

Skladno z novim odlokom naravni spomenik obsega območje od sotočja Kokre z Rupovščico do razgledne točke Pungert.

Večji del naravnega spomenika se nahaja pod starim mestnim jedrom Kranja in je geomorfološka posebnost z globoko sotesko v obliki črke U s strmimi konglomeratnimi stenami, skalnimi bloki in spodmoli, ki so posledica geoloških, geomorfoloških in hidroloških procesov. Območje naravnega spomenika je prikazano na sliki 8^[2].

Skladno z Odlokom o naravnem spomeniku Kanjon reke Kokre^[2] je varstveni cilj ohranitev naravnih vrednot, njihovih geomorfoloških, geoloških in hidroloških lastnosti in vidne podobe območja, biotske raznovrstnosti ter dolgoročno doseganje ugodnega stanja ohranjenosti ogroženih vrst in habitatnih tipov. Kljub zaščitenosti območja pa je namen naravnega spomenika omogočiti doživljanje narave, trajnostni razvoj območja in obiskovanje naravnega spomenika z minimalnim urejanjem in vzdrževanjem primerne infrastrukture.

Slika 8: Meje zavarovanega območja^[2]

2.2.2. NARAVNA VREDNOTA (NV)

Izstopajoči deli narave, lepi, slikoviti in posebni, so bili v preteklosti poimenovani kot naravne lepote, naravne znamenitosti, naravne redkosti, naravna dediščina. Število tako opredeljenih naravnih površin se povečuje s širjenjem znanja o naravi in zaradi izpopolnjevanja meril vrednotenja narave kot reakcija na vse večje ogrožanje narave^[20].

Na območju naravnega spomenika kanjona Kokre se nahajata **DVE OBMOČJI, OPREDELJENI KOT NARAVNI VREDNOTI DRŽAVNEGA POMENA**:

- **KOKRA – SOTESKA V KRANJU, IDENT. ŠT. 1245**, geomorfološka in geološka zvrst (Pravilnik o določitvi in varstvu naravnih vrednot. Uradni list RS, št. 111/04, 70/06, 58/09, 93/10, 23/15 in 7/19^[23]) in
- **KOKRA, IDENT. ŠT. 136 V**, hidrološka in geomorfološka zvrst (Pravilnik o določitvi in varstvu naravnih vrednot. Uradni list RS, št. 111/04, 70/06, 58/09, 93/10, 23/15 in 7/19^[23]).

V nadaljevanju je podan opis le najbolj pomembnega dela naravne vrednote, to je **NARAVNE VREDNOTE KOKRA – SOTESKA V KRANJU**, ki predstavlja območje vodotoka in je opredeljena s hidrološko in geomorfološko zvrstjo. Naravna vrednota obsega površni del vodotoka v Karavankah, osrednji del poteka čez Kamniške Alpe ter se v ravninskem delu preliva do Kranja čez sotesko vse do izliva v Savo. V zgornjem delu ima reka alpski hudourniški značaj z velikim strmcm in številnimi pritoki. V nižinskem delu se njen hudourniški značaj umiri. Posebnost območja je stara pleistocenska konglomeratna terasa, ki jo je reka Kokra vrezala v ozko, 30 m globoko sotesko s strmimi stenami. Zaradi razpokanosti in nestabilnosti konglomerata so zanj značilni nenadni podori velikih skalnih blokov v strugo Kokre. Za sotesko so značilni tudi spodmoli in slikoviti del vijugavega rečnega toka s prodišči in tolmoni. Območje soteske je opredeljeno od mostu Staneta Žagarja do jezovne pregrade pred sotočjem Kokre in Save ter manjšim delom, ki sega do obrambnega stolpa na Pungertu.

V manjšem delu se območja dotika še **NARAVNA VREDNOTA LOKALNEGA POMENA GABROVO-HRASTOV GOZD V HUJAH PRI KRANJU (ID 5379)**.

2.2.3. EKOLOŠKO POMEMBNO OBMOČJE

Ekološko pomembno območje je območje habitatnega tipa, dela habitatnega tipa ali večje ekosistemske enote, ki pomembno prispeva k ohranjanju biotske raznovrstnosti. Oblikovano je tako, da vključuje zlasti habitate prostoživečih rastlinskih in živalskih vrst, katerih ohranjanje je v interesu Evropske skupnosti oziroma so ogrožene na območju Slovenije.

Na območju naravnega spomenika kanjona Kokre se nahaja ekološko pomembno območje **KOKRA – SPODNJI TOK, IDENT. ŠT. 2750^[24]**.

2.3. STALNI MONITORING KAKOVOSTI POVRŠINSKE VODE IZ REKE KOKRE

Od leta 2022 strokovnjaki iz Nacionalnega laboratorija za zdravje, okolje in hrano (NLZOH) enkrat mesečno izvajajo meritve kakovosti vode na štirih odvzemnih mestih:

- Na meji z občino Preddvor
- na sotočju Kokre in Kokrice (Rupovščica),

- na Hujah
- pred pritokom Kokrice (Rupovščice) v Kokro.

V vzorcih se v sušnem obdobju, ko je pretok reke nizek, in ob določenih datumih, vezanih na kmetijske dejavnosti, pojavljajo presežene vrednosti bakterije *Escherichia coli* (E. coli) in enterokokov na odvzemnem mestu pred pritokom Kokrice (Rupovščice) v Kokro in na odvzemnem mestu Huje. Zaradi zaskrbljujoče prisotnosti obeh bakterij je bil naročen molekularni test vzorca, ki pokaže, ali je povzročitelj onesnaženja človek ali žival (govedo). Analiza vzorca je pokazala, da je bil povzročitelj onesnaženja človek. Skupaj z medobčinsko inšpektorico in predstavniki Komunale Kranj so predstavniki MOK izvedli nekaj akcij na terenu, na katerih so odkrili nelegalne iztoke fekalne vode iz objektov v bližini vodotoka. Lastniki so bili opozorjeni na prekršek in pozvani k ureditvi priključkov odpadne vode na javni kanalizacijski sistem. Nekateri od kršiteljev priključke na javno kanalizacijsko omrežje že urejajo, izboljšave se pričakujejo v naslednjih vzorčenjih. Ker je voda v pritoku Kokrice prekomerno onesnažena tudi ob dogodkih, ki se jih lahko poveže s kmetijskimi dejavnostmi, je bil vzpostavljen dialog tudi z Oddelkom za kmetijsko svetovanje Kmetijsko gozdarskega zavoda Kranj.

Skupaj s predstavniki dveh civilnih iniciativ, ki varujeta Kokro, in s podporo vodstva Mestne občine Kranj je bila ustanovljena skupina (*Zadnji poziv za Kokro*). Skupina se kvartalno srečuje na dogodkih, kjer izmenjajo informacije in načrtujejo ukrepe za izboljšanje stanja Kokre. Skupino sestavljajo predstavniki DRSV, Sektor območja zgornje Save in koncesionarja (podjetje HNG, d. o. o.), ZRSVN OE Kranj, KGZ Kranj, Komunale Kranj, Medobčinskega inšpektorata Kranj, Javnega gospodarskega zavoda Brdo, NLZOH, KS v območju vodotoka, CI Varuhi kanjona Kokre in CI Kanjon reke Kokre ter podžupan Janez Černe z ekipo Skupne službe varstva okolja.

Tekom izvedenih akcij obveščanja in sodelovanja z javnostjo, ki so predlagane v poglavju 6 tega dokumenta, se pričakuje izboljšanje stanja kakovosti površinske vode reke Kokre (slika 9).

Slika 9: Reka Kokra^[25]

2.4. BIODIVERZITETNO OBMOČJE

Reka, rečni bregovi in ozemlje v bližini reke Kokre predstavljajo pomemben življenjski prostor za ogrožene in zavarovane živalske in rastlinske vrste. Pestro biodiverzitetno omogočajo neživi dejavniki kot so lega kanjona, njegova sestava, oblika in ekspozicija, pa tudi spremenljivi neživi dejavniki okolja

Slika 10: Vodomec^[27]

kot so temperatura, vlažnost in osončenost, ki v kanjonu ustvarjajo različne mikroklimatske razmere^[20]. Te razmere se odražajo v različnih habitatnih tipih (reka, prodišča in bregovi, obrežni gozd, gozd plemenitih listavcev, skalnate stene, gozdni otoki ipd.). Večja pestrost habitatov pa prispeva tudi k večji biotski pestrosti območja.

Reka Kokra je s svojim tokom prinašala rastline iz gorskega sveta (ekstrazonalna rastišča). Prisojne in osojne lege omogočajo različnim

toploljubnim in hladnoljubnim rastlinskim vrstam uspešno razrast na razmeroma majhnem območju. Vzdolž celotnega kanjona prevladuje habitatni tip Gozdovi plemenitih listavcev v jugovzhodni Evropi (41.46). Kar precejšen delež gozda spada med varovalne gozdove, saj opravljajo zaščitno vlogo pred erozijo.

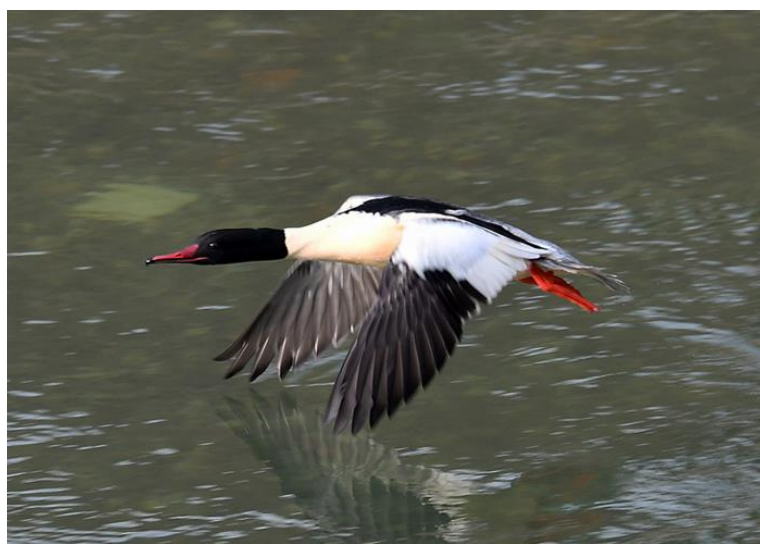
Kanjon reke Kokre je naravni habitat številnih vrst živali, predvsem ptic in rib.

Čeprav obravnavano območje ni opredeljeno z mrežo NATURA 2000, so v njem prisotne številne vrste in habitatni tipi, ki jih opredeljuje NATURA 2000.

Slika 11: Povodni kos^[28]

V Sloveniji so (razen nekaterih izjem) **VSE VRSTE PTIC ZAVAROVANE** po Uredbi o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah.^[26] V popisu ptic v kanjonu Kokre je bilo zabeleženih 36 vrst ptic.^[3] Na prodnikih gnezditja mali martinec in mali deževnik, vzdolž reke je prisoten vodomec (slika 10), ob balvanih gnezdi povodni kos (slika 11), tu so še bela in siva pastirica, raca mlakarica in veliki žagar (slika 12) (vodomec, povodni kos in veliki žagar spadajo pod zaščitene vrste). V prilogi 1 tega dokumenta je prikazan seznam vseh vrst ptic v kanjonu.^[3]

Med **RIBJIMI VRSTAMI** je na območju evidentiranih 9 vrst, med njimi tudi potočna postrv, lipan, klen in tujerodna šarenka. Kokra je v obravnavanem območju ribolovni revir. V njem se lovi predvsem salmonide. Za ribolov pomembna vrsta je šarenka, ki jo poleg potočne postrvi in lipana v Kokro redno vlaga Ribiška družina.^[3] V prilogi 2 tega dokumenta je prikazan seznam vseh vrst rib v kanjonu.^[2] Poleg naštetih živalskih vrst kanjon nudi življenjsko okolje tudi **ZAVAROVANIM ŽIVALSKIM VRSTAM**: hrošč rogač, netopir mali podkovnjak in vidra.

Slika 12: Veliki žagar^[29]

Na območju so bile zabeležene tudi naslednje **OGROŽENE IN ZAVAROVANE RASTLINSKE VRSTE**: navadna tisa, blagodišeči teloh, navadna ciklama in navadni mali zvonček, pa tudi praprotnica in semenka črna lahkotnica.

2.5. TURIZEM IN REKREACIJA

Na desnem bregu reke Kokre so leta 1900 odprli javno mestno kopališče. Obratovalo je od junija do septembra vse do leta 1916 in še kratek čas po prvi svetovni vojni. Imelo je posebne ločene oddelke za dame in gospode. Na prvotno kopališče, prikazano na sliki 13, še spominjajo ostanki temeljev kabin in stopnišče. Trenutno stanje pa je prikazano na sliki 15.

Slika 13: Območje kopališča na Dolu v preteklosti^[30]

Kanjon je danes priljubljena točka domačinov za oddih od mestnega vrveža, saj obiskovalce navda z energijo reke in gozdov. Klopi omogočajo počitek in umiritev v naravi, rečne brežine pa nudijo zatočišče pred poletno vročino in prostor za druženja. Obiskovalcem kanjona krožna sprehajalna pot,

dolga približno kilometer in pol, nudi kvalitetno preživljanje prostega časa in rekreacijo (del te poti na območju poplavne ravnice je prikazan na sliki 14). Zavod za turizem in kulturo Kranj organizira vodene ogledje kanjona Kokre, izkušeni vodniki pri tem obiskovalce izobrazijo tudi o rastlinju in biotopu kanjona. Ker je kanjon povezan s še eno kranjsko znamenitostjo – podzemnimi rovi, v toplejšem delu leta privabi tudi obiskovalce, ki se primarno podajo v kranjsko podzemlje.

Število obiskovalcev v kanjonu Kokre do nedavnega ni bilo beleženo, decembra 2022 je ZRSVN namestil 2 števec obiskovalcev. Prvi je nameščen na Županovi brvi in meri število obiskovalcev v obe smeri – proti staremu mestnemu jedru in proti Hujam. Drugi števec pa je nameščen na poti od Županove brvi proti Hujam in prav tako meri število obiskovalcev v dve smeri: na levem bregu dolvodno proti Hujam in na desnem bregu dolvodno iz mesta proti razlivni ravnici. Podatki kažejo, da

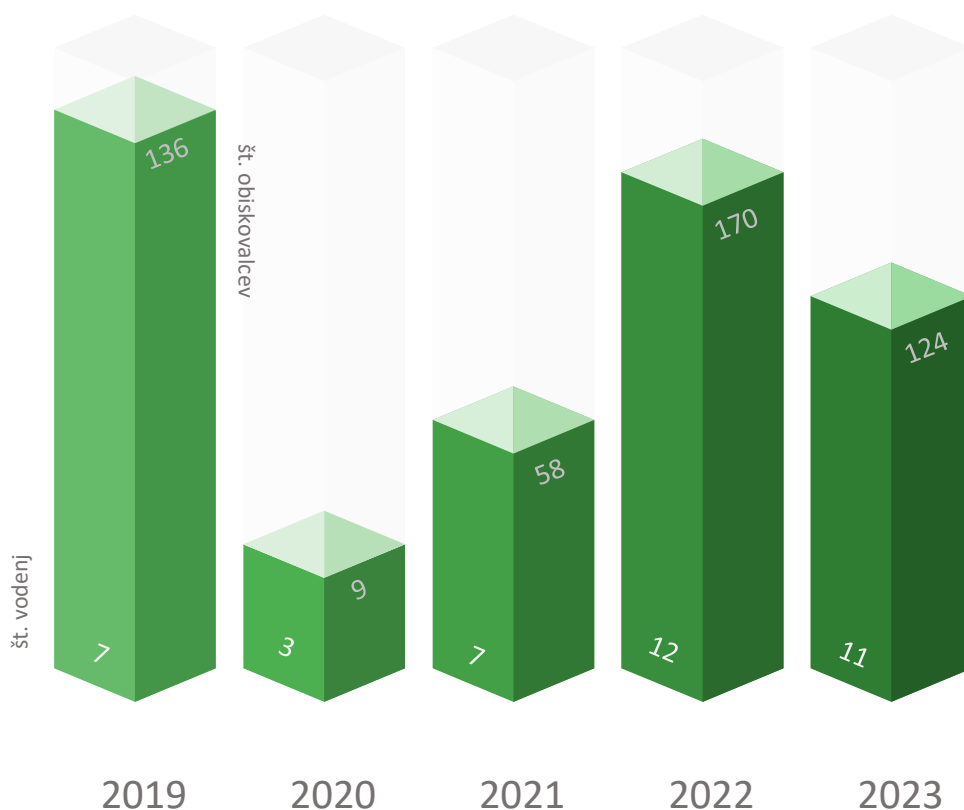
Slika 15: Območje kopališča na Dolu danes

Slika 14: Poplavna ravnica

je največ obiskovalcev v poletnih mesecih (maj, junij, julij in avgust), najmanj pa v zimskih mesecih. Iz meritev obeh števec je prav tako razvidno, da se večina obiskovalcev zaustavi oziroma obrne na Županovi brvi, le redki pa nadaljujejo pot po že urejenih poteh na obeh bregovih od Županove brvi proti Hujam oziroma razlivni (poplavni) ravnici (prikazana na sliki 14). Iz tega se lahko sklepa, da bi se z ureditvijo infrastrukture, ki bi bila privlačna za obiskovalce, slednje pritegnilo, da se podajo na daljši sprehod po obeh bregovih reke Kokre ter preživijo več časa v kanjonu.

Zavod za turizem in kulturo Kranj pa beleži statistiko vodenih ogledov. Iz podatkov v grafu na sliki 16 je razvidno, da je število vodenj ob manjšem številu obiskovalcev v zadnjih dveh letih približno enako¹, kar kaže na porast zanimanja gostov za tovrstne atrakcije. Glede na relativno majhno število tako vodenj kot obiskovalcev je potencial povečanja obiska še precejšen.

Slika 16: Število vodenj in obiskovalcev, ki jih organizira ZTKK v kanjonu Kokre

2.6. NEREVITALIZIRANO URBANO OBMOČJE (NERUO) ZARADI SUMA NA OKOLJSKO DEGRADACIJO

Ministrstvo za okolje in prostor je septembra 2016 objavilo študijo z naslovom »Merila in kriteriji za določitev degradiranih urbanih območij (DUO 2)^[31]«, v kateri je navedeno, da je degradirano urbano območje tisto območje znotraj mestnih naselij, ki je po svojem stanju, značilnostih in podobi

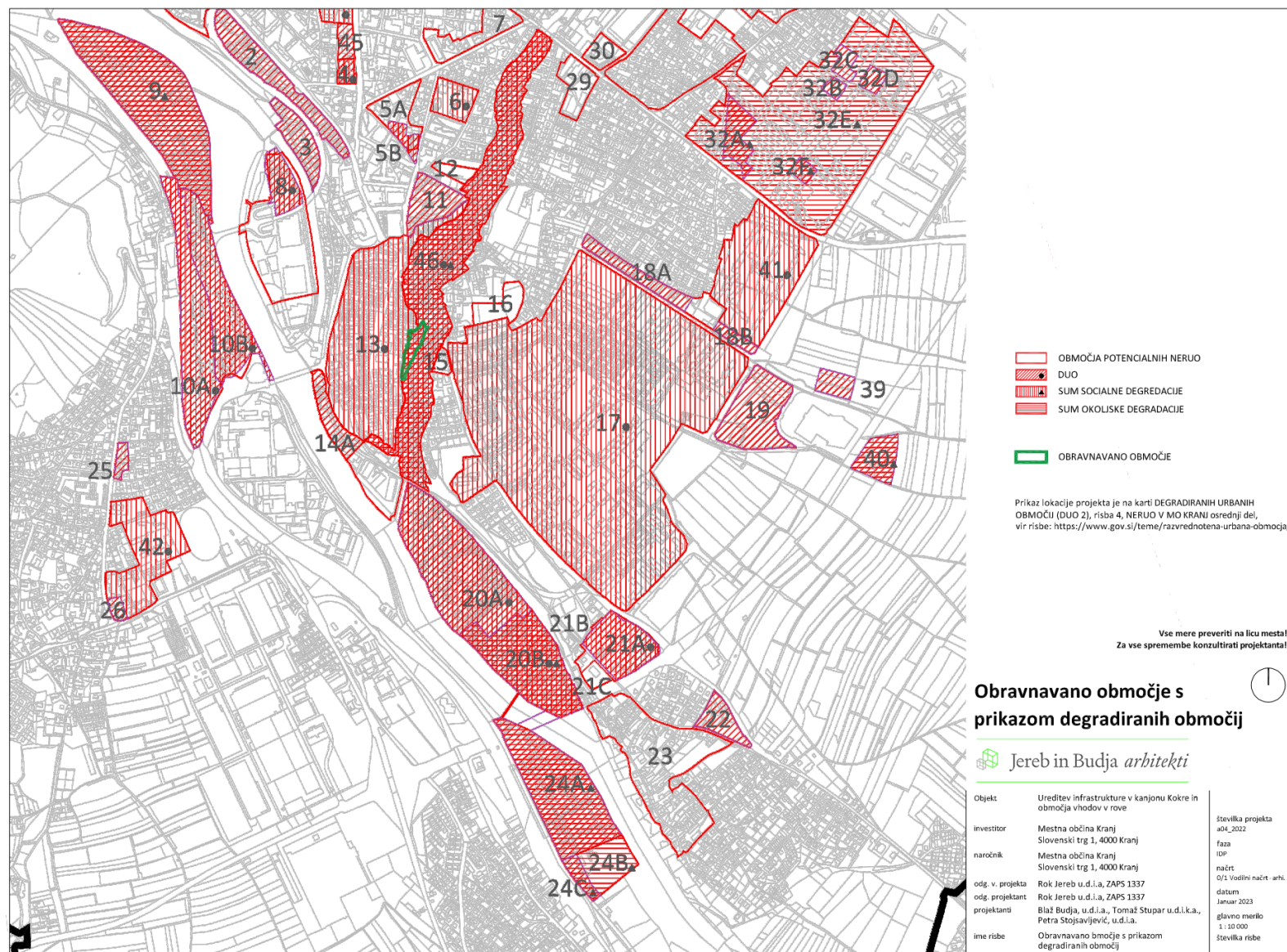
¹ Podatki za leti 2020 in 2021 niso merodajni, saj je bilo zaradi epidemije COVID-19 okrnjeno prosto gibanje tako med občinami v Sloveniji kot tudi državami.

razvrednoteno zaradi učinkovanja neprimerne ali opuščene rabe. Podatki navedene študije izkazujejo tudi število nerevitaliziranih urbanih območij – zaradi suma na socialno ali okoljsko degradacijo:

1. NERUO Zaradi suma na socialno degradacijo (SoD) je v skupni površini 154,16 ha.
2. NERUO zaradi suma na okoljsko degradacijo (OkD) je v skupni površini 55,51 ha.

Med nerevitalizirana urbana območja zaradi suma na okoljsko degradacijo sodijo tudi območja zelenih površin, v katera se uvršča območje kanjona.

Iz pregledne karte za Mestno občino Kranj je na sliki 17 kot nerevitalizirano urbano območje zaradi suma na okoljsko degradacijo označeno področje 46, ki predstavlja kanjon reke Kokre.

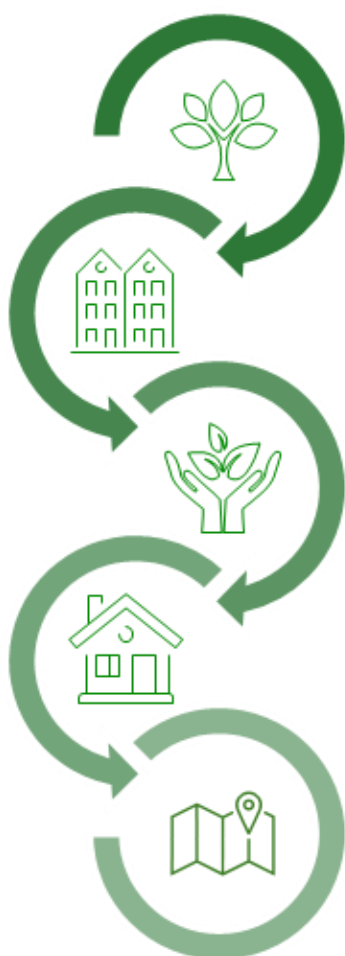
Slika 17: Določitev območja urejanja kot nerevitaliziranega urbanega območja zaradi suma na okoljsko degradacijo v Mestni občini Kranj – področje 46^[31]

3 STRATEGIJA RAZVOJA KANJONA REKE KOKRE

Urejanje kanjona Kokre je ključno za zagotavljanje ohranjanja neokrnjenega biotopa in trajnostnega razvoja tega edinstvenega naravnega območja, pa tudi za spodbujanje trajnostnega turizma in izboljšanje kakovosti življenja v MOK. Zaradi velikosti površine, geomorfoloških specifik in usklajevanja zaščite narave z interesi turizma in prebivalcev, je projekt urejanja kompleksen in zahteva premišljen pristop. V pričujočem poglavju je območje razdeljeno na podobmočja, pri čemer so upoštevane specifične naravne in socialno-ekonomske značilnosti vsakega dela in s tem določena namembnost. Ta razdelitev omogoča bolj ciljno usmerjene ukrepe, ki vključujejo infrastrukturne izboljšave, ukrepe za varstvo okolja, razvoj turističnih in rekreacijskih vsebin ter spodbujanje sodelovanja med različnimi deležniki. Skupaj bodo ti ukrepi prispevali k trajnostnemu modelu, ki bo koristil tako naravi kot ljudem, tako današnjim kot prihodnjim generacijam.

3.1. VIZIJA IN CILJI CELOVITEGA RAZVOJA

Nameni projekta celovitega urejanja območja kanjona Kokre so skladno z razvojnimi usmeritvami Mestne občine Kranj in skladno z vrednotami trajnostne naravnosti naslednji:

Ohranjanje področja naravne znamenitosti in njegovih biotskih značilnosti v neokrnjenem stanju.

Ureditev na naravnih rešitvah temelječe infrastrukture v območju pristopa v kanjon, gibanja po kanjonu in vhodu v rove in s tem na zdaj mestoma degradiranih območjih omogočanje varnega stika z neokrnjeno naravo tako za občane kot turiste.

Trajnostni pristop k celovitemu zelenemu razvoju območja, in sicer glede rabe materialov (naravni material, ki se odvzame iz kanjona, se uporabi v kanjonu v drug namen), in glede predvidenih aktivnosti (neinvazivne športne, rekreativne in izobraževalne dejavnosti).

Omogočanje kvalitetnejše ravni bivanja krajanov in s tem vzdrževanje vrednosti nepremičnin.

Nadgradnja turistične ponudbe v Mestni občini Kranj, in sicer v smeri butičnega turizma (unikatna celoletna ponudba destinacije (usklajena s trajnostnim razvojem in naravovarstvenimi zahtevami) in digitalizacije (merjenje obiska).

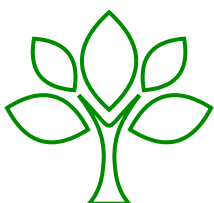
3.2. ANALIZA PREDNOSTI, SLABOSTI, PRILOŽNOSTI IN NEVARNOSTI (SWOT ANALIZA)

Za ustrezno načrtovanje trajnostnih in koherentnih ukrepov je bila v okviru priprave Strategije razvoja kanjona Kokre izvedena SWOT analiza, ki identificira prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti za projekt celovitega urejanja kanjona Kokre. Namen SWOT analize je izpostaviti dejavnike, ki dolgoročno bodisi podpirajo ali ogrožajo projekt urejanja kanjona. Razumevanje teh dejavnikov omogoča oblikovanje strategij, ki lahko izkoristijo obstoječe prednosti, naslovijo izzive ter izkoristijo priložnosti za trajnostno in uravnoteženo upravljanje kanjona Kokre kot specifičnega biotopa, ki omogoča občanom varno in kvalitetno preživljanje prostega časa v prvinski naravi, ki omogoča mladim v občini edinstveno učilnico v naravi, domačim in tujim gostom pa še neodkrit turistični biser.

3.3. RAZDELITEV NA PODOBMOČJA

Skladno z OPPN za območja urejanja KR K 4/1, KR K 4/2, KR K 5 IN KR K 6 kanjon Kokre je obravnavano območje kanjona Kokre razdeljeno na tri glavna območja: naravni del, športni/rekreativni del in turistični del (slika 18), vsako od njih pa ima več podobmočij.

NARAVNI DEL leži na skrajnem severnem delu obravnavanega področja, dolvodno od sotočja reke Kokre z Rupovščico do mostu čez reko Kokro na Hujah. To je težko prehodna soteska, poraščena s pestro vegetacijo grmišč in gozdnih združb. Razdeljen je na naslednje dele:

- dolvodno od sotočja reke Kokre z Rupovščico do mostu čez reko Kokro na Cesti Staneta Žagarja – predel ni predmet obravnave zaradi nedostopnosti terena in posledično brez urejenih prehodov ob vodi,
- območje pod gostilno Arvaj na levem in desnem bregu reke Kokre,
- dolvodno od gostilne Arvaj do mostu na Hujah na levem bregu,
- ob mostu na Hujah na levem bregu,
- dolvodno na desnem bregu od zaključka poti s skalnim robom do mostu na Hujah.

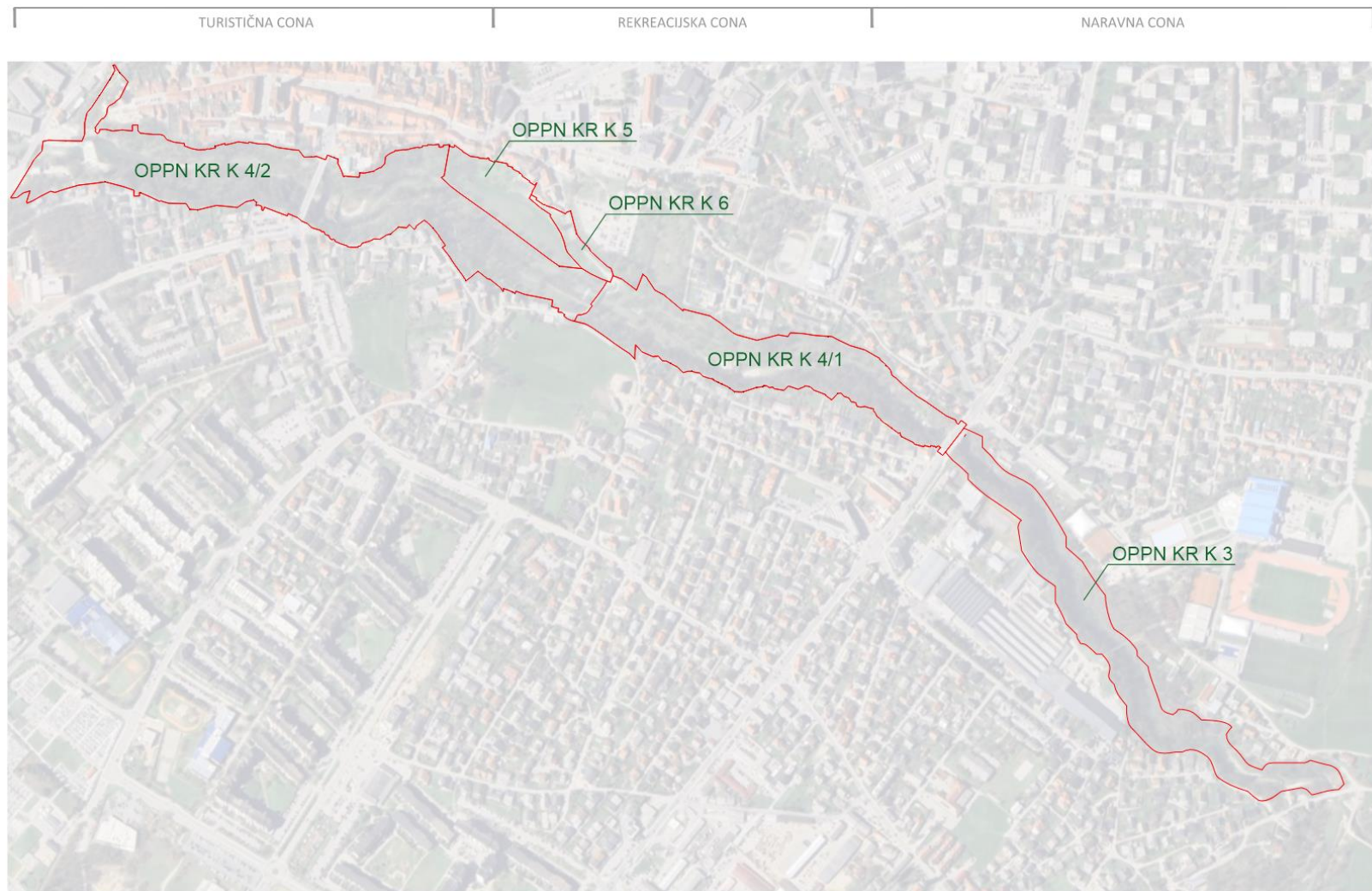
ŠPORTNI/REKREATIVNI DEL obsega konglomeratno ježo na območju dolvodno na obeh bregovih od mostu na Hujah do Županove brvi. Razdeljen je na naslednja dela:

- razlivna/poplavna ravnica (dolvodno na desnem bregu od mostu na Hujah do Županove brvi),
- dolvodno na levem bregu od mostu na Hujah do Županove brvi.

TURISTIČNI DEL predstavlja globoko sotesko strmih sten pod starim mestnim jedrom, ki se nahaja dolvodno na obeh bregovih od Županove brvi do izliva reke Kokre v reko Savo in vključuje naslednje dele:

- naravno kopalno območje (tik ob Županovi brvi na obeh bregovih reke Kokre) na Dolu,
- ureditev infrastrukture v kanjonu Kokre in območja vhodov v rove v Kranju (dolvodno od Županove brvi na desnem bregu),
- ureditev povezave od območja vhodov v rove do vodnjaka pri Župniji Kranj,
- rekonstrukcija vodnjaka pri Župniji Kranj,
- območje od Županove brvi do območja Standard (desni in levi breg),
- območje Standard oziroma Skalica.

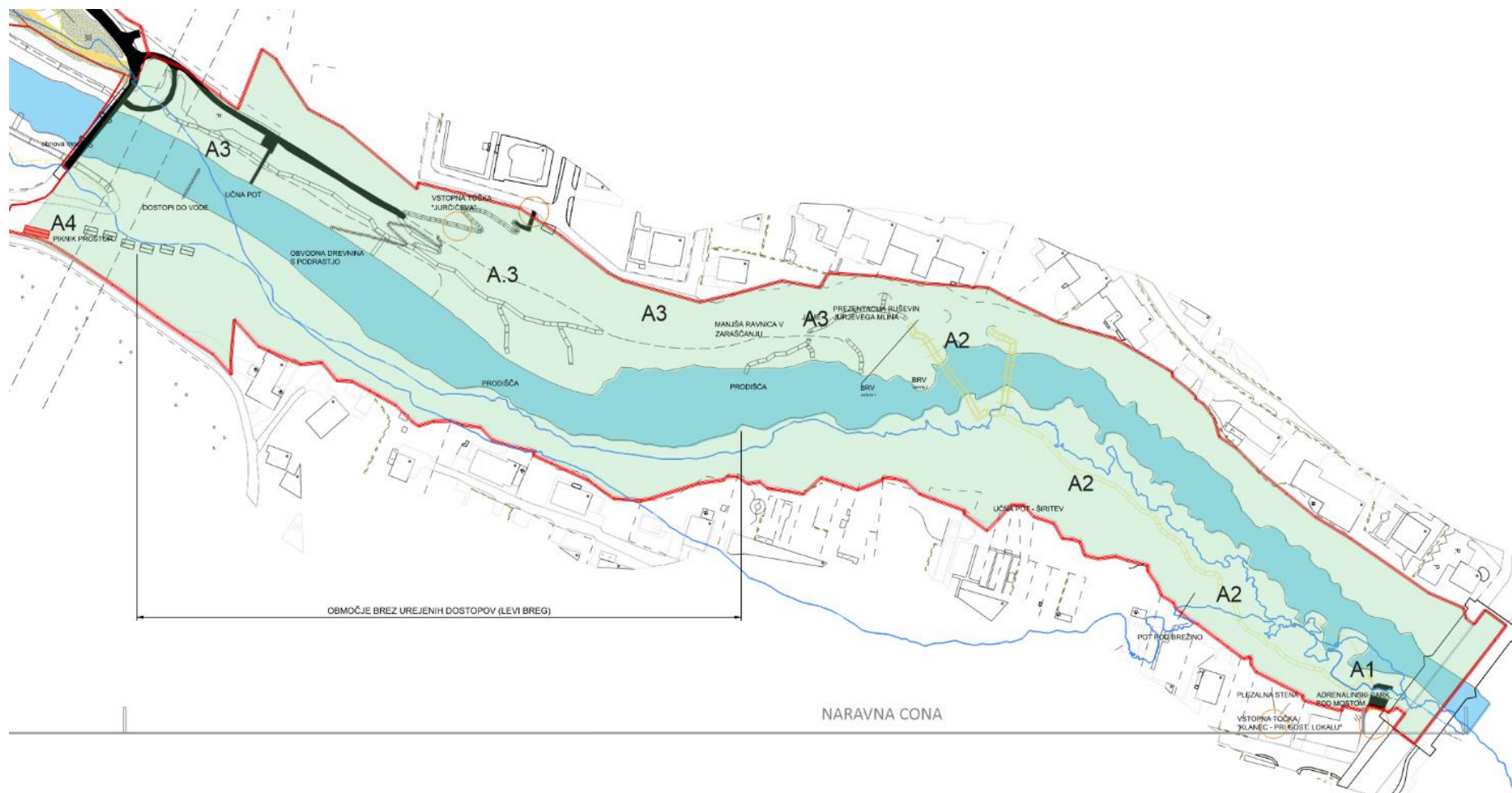
Slika 18: Cone obravnavanega območja

Razdelitev na območja in podobmočja je bila izdelana z namenom identifikacije posameznih delov kanjona, ki jih bo možno prijavljati na različne razpise za pridobitev nepovratnih sredstev, tako centraliziranih kot tudi decentraliziranih programov. V poglavju 3.4 so predstavljeni ukrepi, ki so načrtovani na vsakem od navedenih podobmočij.

3.4. UKREPI NA POSAMEZNIH (POD)OBMOČJIH

V projektu umeščanja zelene infrastrukture in celovitega urejanja območja kanjona so po OPPN predvideni oziroma dovoljeni ukrepi, prikazani na slikah in opisih v nadaljevanju.

A. NARAVNI DEL

1. OBMOČJE POD GOSTILNO ARVAJ

A.1.1 obnova stopnic

A.1.2 ureditev vadbenega območja za potrebe civilne zaščite, reševalcev in gorske službe na obeh bregovih. Zaradi degradiranosti območja dostop splošni javnosti v območju betonskih podpornih zidov mostu ne bi bil dovoljen.

2. DOLVODNO OD ARVAJA DO MOSTU NA HUJAH NA LEVEM BREGU

A.2.1 ureditev poti z višinskimi razlikami in manjšimi premostitvami. OPPN navaja sanacijo t. i. »Nemške sprehajalne poti« (lesena pot na pilotih) preko brvi iz desnega brega za ruševinami Jurjevega mlina (ko se zaključi pot na desnem bregu).

3. DOLVODNO OD ZAKLJUČKA POTI S SKALNIM ROBOM DO MOSTU NA HUJAH NA DESNEM BREGU (ta del zaznamuje slabša prehodnost)

A.3.1 prezentacija ruševin Jurjevega mlina (izobraževalni namen)

A.3.2 ureditev poti (učna pot z razgledišči)

A.3.3 ureditev dostopa Jurčičeva – pot, stopnice, ograja

A.3.4 lesena brv čez Kokro v območju balvanov, kjer je najbolj dramatičen pogled na kanjon Kokre

A.3.5 ureditev degradiranih kavern (jame)

A.3.6 učne table, klopi

A.3.7 dostopi do vode

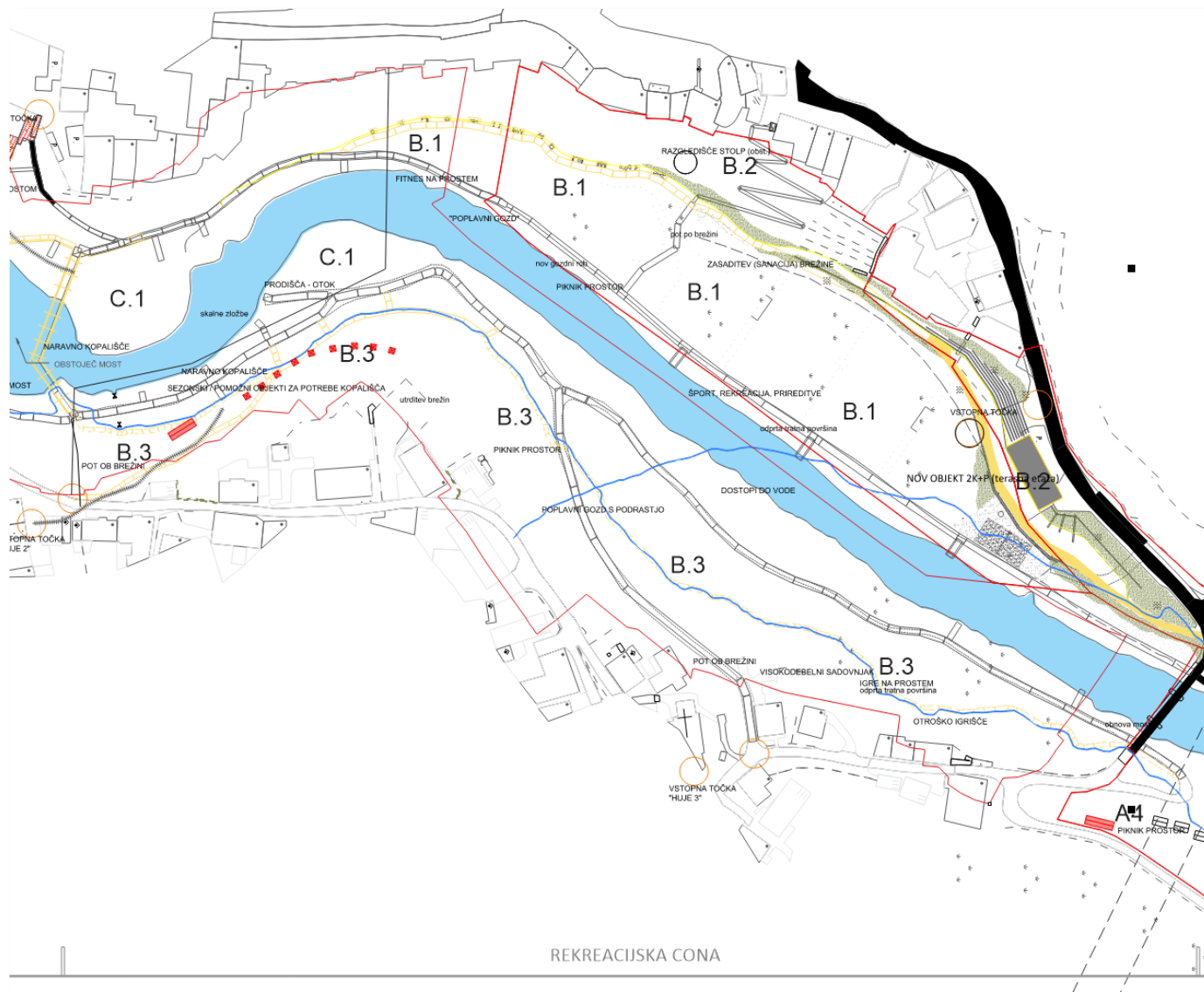
4. OB MOSTU NA HUJAH NA LEVEM BREGU

A.4.1 ureditev piknik prostora z možnostjo taborjenja (sezonsko šotorišče v gozdu izključno za društvene in izobraževalne namene tik ob mostu na Hujah)²

² Piknik prostori ne bodo smeli imeti kurišč. Izjema je piknik prostor ob šotorišču, kjer bo dovoljeno urediti kurišče, zaščiteno s kamenjem (konglomeratom) in postavljeno izven drevesne in grmovne vegetacije. Uporaba kurišča bo dovoljena izključno za izvajanje dejavnosti v družbene in izobraževalne namene ob predhodnem soglasju občine (taborniki, šole, društva ipd.)^[1].

B. ŠPORTNI/REKREATIVNI DEL

1. RAZLIVNA/POPLAVNA RAVNICA (DOLVODNO OD MOSTU NA HUJAH DO ŽUPANOVE BRVI NA DESNEM BREGU): OBMOČJE, NAMENJENO ŠPORTNIM AKTIVNOSTIM (IGRIŠČA) V KOMBINACIJI Z IZOBRAŽEVALNIMI VSEBINAMI (urejanje območja upošteva možnost povišanega vodostaja – npr. mivka kot podlaga, prilagojena ubrana oprema)³

B.1.1 badminton

B.1.2 balinišče

B.1.3 nogomet – trava

B.1.4 odbojka na mivki

B.1.5 otroška igrala (t. i. robinzonska igrala)

B.1.6 fitnes na prostem – trim steza

B.1.7 učne table

B.1.8 poti

B.1.9 urbana oprema

B.1.10 ureditev t. i. dostopa »Obrambni stolp« za gostilno Kot – stopnice, ograja

2. RAZLIVNA/POPLAVNA RAVNICA (DOLVODNO OD MOSTU NA HUJAH DO ŽUPANOVE BRVI NA DESNEM BREGU): Z OPPN PREDVIDEN CENTRALNI OBJEKT KANJONA KOKRE (ZAZIDLJIVO OBMOČJE)

B.2.1 balvani

B.2.2 plezališče

B.2.3 večja otroška igrala

B.2.4 objekt približno 200 m² (javne sanitarije, prostor, namenjen tabornikom, plezalnim društvom/klubom – dovolj velik, da v njem dobijo prostor vsi, ki so družbeni aktivni. Izključno za nepridobitne dejavnosti.)

B.2.5 urbana oprema, table

B.2.6 dostop Stara Sava – pri objektu

3. DOLVODNO OD MOSTU NA HUJAH DO ŽUPANOVE BRVI NA LEVEM BREGU

B.3.1 poti (sanacija obstoječih poti z ureditvijo točkovnih dostopov do reke)

B.3.2 otroško igrišče (t. i. robinzonsko igrišče)

B.3.3 piknik prostor⁴

B.3.4 visokodebelni sadovnjak

B.3.5 naravno kopalno območje – del

B.3.6 urbana oprema (počivališče izven območja poplavne nevarnosti srednje in visoke stopnje)

B.3.7 dostop ob cerkvi na Hujah

B.3.8 dostop ob piknik prostoru (Huje)

³ Prednostno se bodo uredile poti in dostop, postavile učne table, urbana oprema, igrala za otroke in fitnes na prostem.

⁴ Piknik prostori ne bodo smeli imeti kurišč.^[1]

1. NARAVNO KOPALNO OBMOČJE (TIK OB ŽUPANOVI BRVI NA OBEH BREGOVH REKE KOKRE) NA DOLU

- C.1.1 sezonski objekti za naravno kopalno območje
- C.1.2 dostopi do vode
- C.1.3 ureditev krožne poti izven poplavnega območja
- C.1.4 urejanje brežin in prodišč

2. UREDITEV INFRASTRUKTURE V KANJONU KOKRE IN OBMOČJA VHODOV V ROVE V KRANJU (DOLVODNO OD ŽUPANOVE BRVI NA DESNEM BREGU)

- C.2.1 ureditev poti
- C.2.2 ureditev novih stopnic
- C.2.3 ureditev zgornje ploščadi
- C.2.4 večnamenski objekt z multimedijским zaslonom in objekt s sanitarijami (tudi za gibalno ovirane)
- C.2.5 table
- C.2.6 tribune pod mostom
- C.2.7 ureditev srednje ploščadi
- C.2.8 ureditev spodnje ploščadi
- C.2.9 sanacija stopnic med ploščadmi
- C.2.10 dvizna ploščad na stopnicah za dostop gibalno oviranih do zgornje, srednje in spodnje ploščadi
- C.2.11 rekonstrukcija dveh vhodov v rove
- C.2.12 nove jeklene stopnice
- C.2.13 pot nad arkadami
- C.2.14 osvetlitev ploščadi
- C.2.15 ureditev komunalne infrastrukture
- C.2.16 dva števca obiskovalcev
- C.2.17 rekonstrukcija vstopne točke v kanjon s Poštne ulice (dostop Center)

3. UREDITEV POVEZAVE OD OBMOČJA VHODOV V ROVE DO VODNJAKA PRI ŽUPNIJI KRANJ

- C.3.1 ureditev poti od območja vhodov v rove do vodnjaka pri Župniji Kranj (nadaljevanje poti, navedene pod C.2.1 ureditev poti)

4. REKONSTRUKCIJA VODNJAKA PRI ŽUPNIJI KRANJ

- C.4.1 ureditev vodnjaka in njegove okolice

5. OBMOČJE OD ŽUPANOVE BRVI DO STANDARDA

C.5.1 ureditev poti od vodnjaka pri Župnišču do nove brvi (nadaljevanje poti, navedene pod C.2.1 ureditev poti)

C.5.2 ureditev poti po levem bregu

C.5.3 rekonstrukcija dostopa Čebelica – Valter

C.5.4 ureditev vstopne točke Skalica

C.5.5 brv za pešce, ki bo povezala območje na levem bregu z območjem novo urejenih treh ploščadi na desnem bregu

6. OBMOČJE STANDARD (OZIROMA OBMOČJE SKALICA)

C.6.1 objekt z zunanjo ureditvijo ter infrastrukturo

C.6.2 polnilnica za električne avtobuse, prometna rešitev, parkirišče za avtobuse. To je del že izvedenega projekta.

C.6.3 natečaj ZAPS in gradnja mostu Skalica (Planina – Pungert)

C.6.4 dvigalo za pešce in kolesarje s tunelom

3.5. CILJNE SKUPINE

Celovito urejanje kanjona reke Kokre v skladu z raznolikimi nameni in cilji nagovarja sledeče ciljne skupine:

Za izvedbo zapisanih ukrepov v Strategiji bo odgovorna Mestna občina Kranj. Tako eno najpomembnejših ciljnih skupin predstavljajo **ZAPOSLjeni NA MOK**, ki sodelujejo pri pripravi obravnavanega dokumenta ter kasneje pri njegovi izvedbi.

Najširša ciljna skupina je **LOKALNA SKUPNOST** – občani MOK, prebivalci območij v bližini kanjona in okoliških naselij. Načrtovana ureditev bo imela pozitiven vpliv na kakovost bivanja krajanov, saj bo z novo urejenim rekreacijskim območjem in dodanimi sprehajalnimi in učnimi potmi omogočila kakovosten rekreacijski, sprostitveni in družabni prostor. Po podatkih SURS je imela MOK v letu 2023 (zadnji razpoložljivi podatki) 57.081 občanov.^[32]

Ciljna skupina projekta so tudi **CIVILNO DRUŠTVENE ORGANIZACIJE** (društva in zveze društev), še posebno okoljske organizacije in skupine, ki se zavzemajo za ohranjanje narave in ekosistemov ter varstvo voda, pa tudi rekreacijske skupine in organizacije, ki bi prostor in urejene poti lahko izkoristile za svoje dejavnosti.

Tretja pomembna ciljna skupina so **TURISTI IN OBISKOVALCI** (domači in tuji) – ljubitelji narave, pohodniki in kolesarji, turisti in potencialni obiskovalci, ki jih je treba pritegniti s ponudbo raznolikih dejavnosti. Število prihodov in prenočitev domačih in tujih gostov v Kranju je po epidemiji COVID-19 znova v naraščajočem trendu (tabela 1 in tabela 2)^[33].

Tabela 1: Prihodi domačih in tujih turistov v posameznih občinah v obdobju 2018–2023^[33]

Prihodi turistov		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Cerklje na Gorenjskem	Skupaj	43.799	44.249	16.667	N.P.	31.748	33.617
	Domači	6.834	7.839	8.623	N.P.	9.720	8.057
	Tuji	36.965	36.410	8.044	N.P.	22.028	25.560
Jezersko	Skupaj	6.956	8.060	9.246	10.166	11.377	10.760
	Domači	2.539	2.723	6.718	6.050	4.141	2.712
	Tuji	4.417	5.337	2.528	4.116	7.236	8.048
Kranj	Skupaj	68.798	70.938	15.298	22.355	45.896	62.678
	Domači	5.213	4.928	3.636	5.457	6.063	5.343
	Tuji	63.585	66.010	11.662	16.898	39.833	57.335
Preddvor	Skupaj	7.768	10.532	4.716	4.796	4.938	5.231
	Domači	2.167	1.612	2.971	2.161	966	803
	Tuji	5.600	8.920	1.745	2.635	3.972	4.428
Šenčur	Skupaj	8.435	9.322	3.196	5.479	10.031	N.P.
	Domači	641	746	1.081	1.174	987	N.P.
	Tuji	7.794	8.576	2.115	4.305	9.044	N.P.

Tabela 2: Prenositve domačih in tujih turistov v posameznih občinah v obdobju 2018–2023^[33]

Prenositve turistov		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Cerklje na Gorenjskem	Skupaj	87.853	93.361	46.219	N.P.	76.824	77.468
	Domači	13.697	16.563	20.867	N.P.	21.504	16.588
	Tuji	74.156	76.798	25.352	N.P.	55.320	60.880
Jezersko	Skupaj	21.400	21.515	23.523	25.294	30.093	29.628
	Domači	6.541	5.291	15.074	13.853	9.293	6.253
	Tuji	14.859	16.224	8.449	11.441	20.800	23.375
Kranj	Skupaj	128.510	121.367	39.099	52.420	106.122	120.143
	Domači	9.031	7.584	7.759	11.629	10.349	9.359
	Tuji	119.479	113.783	31.340	40.791	95.773	110.784
Preddvor	Skupaj	19.915	20.156	10.343	11.796	13.634	13.080
	Domači	4.339	2.532	5.187	4.076	1.832	1.138
	Tuji	15.576	17.624	5.156	7.720	11.802	11.942
Šenčur	Skupaj	21.083	20.402	9.226	14.172	23.189	N.P.
	Domači	1.482	1.248	2.624	2.617	1.860	N.P.
	Tuji	19.601	19.154	6.602	11.555	21.329	N.P.

Iz tabel 1 in 2 je razvidno, da je ciljna skupina potencialnih obiskovalcev celovito urejenega kanjona reke Kokre velika že ob upoštevanju zgolj gostov, ki obiščejo ali prenočijo v mestu Kranj (števili prihodov in prenočitev tujih in domačih gostov v MOK sta se v letu 2023 več kot podvojili v primerjavi z letom 2021, kar je pokazatelj zanimanja gostov za mesto; obisk je zaradi epidemije COVID-19 močno upadel v letih 2020 in 2021). Zelo verjetno pa mesto Kranj obiščejo tudi gosti, ki obiščejo ali prenočijo v kateri od sosednjih občin, ki niso predstavljene v tabeli, ali pa v katerem ob večjih turističnih središč v bližini (pogosti so na primer obiski gostov iz Ljubljane in Bleda). Po ureditvi kanjona Kokre se lahko pričakuje še več dnevnih obiskovalcev in tudi več prenočitev tako tujih kot domačih gostov.

S turistično panogo se kot ciljna skupina povezujejo tudi **GOSPODARSKI SUBJEKTI** – lokalna podjetja in obrtniki, trgovci, gostinci, turistične agencije itd., ki bi lahko imeli koristi od povečanega obiska in turizma na tem območju, obenem pa bi s svojo ponudbo lahko prispevali k celoviti izkušnji obiska kanjona in mesta Kranj in s tem privlačnosti destinacije za turiste.

IZOBRAŽEVALNE USTANOVE projekt naslavlja kot sodelujoče oziroma potencialne izvajalce pedagoških programov in raziskovalnih dejavnosti, povezanih z geološkimi, biološkimi in kulturno-zgodovinskimi značilnostmi območja kanjona.

Ker je urejanje kanjona kompleksen in vsebinsko širok projekt, je pomembno identificirati različne potrebe in pričakovanja potencialnih uporabnikov (ciljnih skupin) in jih na sodelovalen način vključiti v načrtovanje posegov in oblikovanje javnega prostora.

3.6. IZZIVI CELOVITE UREDITVE KANJONA KOKRE

3.6.1. LASTNIŠTVO ZEMLJIŠČ

MOK zaenkrat še nima lastniških pravic na vseh parcelah, na katerih se predvidevajo posegi, zato je **UREJANJE LASTNIŠTVA EDEN POGLAVITNIH IZZIVOV OZIROMA PRIORITETNA NALOGA PRI URESNIČEVANJU CELOVITEGA UREJANJA KANJONA**. Iz tabele 3 je razvidno stanje lastniških pravic ob pripravi dokumenta po posameznih ukrepih.

Tabela 3: Lastništvo parcel, na katerih so predvideni posegi

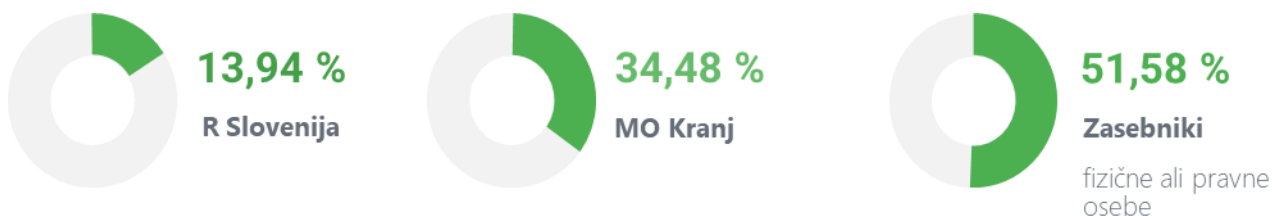
Parcela št.	k.o.	Ukrep	Lastništvo
1	2121	A.1.1, A.2.1	!
2	2121	A.1.1, A.2.1	×
1053	2100	A.1.2, A.3.1, A.3.2, A.3.4, A.3.5, A.3.6, A.3.7, C.1.1	!
1050/17	2100	A.1.2	✓
1050/16	2100	A.1.2	✓
1050/15	2100	A.1.2	✓
1050/14	2100	A.1.2	✓
1050/13	2100	A.1.2	×
548	2121	A.1.2, A.3.4, B.3.1-B.3.8	!
551/1	2121	A.1.2	×
551/2	2121	A.1.2	✓
1138/2	2120	A.1.2	!
1139/12	2120	A.1.2	✓
1139/11	2120	A.1.2	✓
1139/10	2120	A.1.2	✓
24	2121	A.4.1	!
25	2121	A.4.1	✓
23	2121	A.2.1, A.3.4	×
263	2100	A.3.2, A.3.6, A.3.7	×
264	2100	A.3.2, A.3.6, A.3.7	×
265/4	2100	A.3.2, A.3.3, A.3.6, A.3.7	✓
265/6	2100	A.3.3	×
965	2100	A.3.2.	×
963/1	2100	A.3.2, A.3.3, A.3.6, A.3.7	✓
963/2	2100	A.3.2, A.3.3, A.3.6, A.3.7	×
964	2100	A.3.1, A.3.2, A.3.5, A.3.6, A.3.7	×
962/1	2100	A.3.3	✓
962/2	2100	A.3.5	×
993	2100	B.2.6	✓
34/3	2100	B.1.1 - B.1.10	✓
34/1	2100	B.1.1 - B.1.10	×
41	2100	B.1.1 - B.1.10	✓
57	2100	B.1.1 - B.1.10	✓

Parcela št.	k.o.	Ukrep	Lastništvo
34/2	2100	B.1.1 - B.1.10	✗
249/4	2100	B.1.1 - B.1.10	✗
249/3	2100	B.1.1 - B.1.10	✗
249/2	2100	B.1.1 - B.1.10	✗
249/5	2100	B.1.1 - B.1.10	✗
249/6	2100	B.1.1 - B.1.10	✗
246	2100	B.1.10	✗
967	2100	B.1.10	✓
254	2100	B.1.1 - B.1.10	✗
260/1	2100	B.1.1 - B.1.10, B.2.1 -B.2.6	✗
261/1	2100	B.1.1 - B.1.10, B.2.1 -B.2.6	✗
260/2	2100	B.2.1 -B.2.6	✗
260/3	2100	B.2.1 -B.2.6	✗
260/4	2100	B.2.1 -B.2.6	✗
261/3	2100	B.2.1 -B.2.6	✓
261/2	2100	B.2.1 -B.2.6	✓
542/20	2121	B.3.1 - B.3.8, C.1.3	✓
2/1	2122	B.3.1 - B.3.8, C.1.3	✓
2/8	2122	B.3.1 - B.3.8, C.1.3	✓
2/9	2122	B.3.1 - B.3.8, C.1.3	✓
2/5	2122	B.3.1 - B.3.8	✗
2/6	2122	B.3.1 - B.3.8	✗
2/7	2122	B.3.1 - B.3.8	✓
4	2122	B.3.1 - B.3.8, C.1.3	✗
5/1	2122	B.3.1 - B.3.8, C.1.3	✗
5/2	2122	B.3.1 - B.3.8, C.1.3	✗
6/1	2122	B.3.1 - B.3.8, C.1.3	✗
6/2	2122	B.3.1 - B.3.8, C.1.3	✗
8/1	2122	B.3.1 - B.3.8, C.1.3	✓
11/1	2122	B.3.1 - B.3.8, C.1.3	✗
12/1	2122	B.3.1 - B.3.8, C.1.3	✗
12/2	2122	B.3.1 - B.3.8, C.1.3	✗
13/1	2122	B.3.1 - B.3.8, C.1.3	✗
13/2	2122	B.3.1 - B.3.8, C.1.3	✗
14/1	2122	B.3.1 - B.3.8, C.1.3	✗
15/1	2122	B.3.1 - B.3.8, C.1.3	✗
16/1	2122	B.3.1 - B.3.8, C.1.3	✗
16/2	2122	B.3.1 - B.3.8, C.1.3	✗
19/1	2122	B.3.1 - B.3.8, C.1.3	✗
19/2	2122	B.3.1 - B.3.8, C.1.3	✗
19/3	2122	B.3.1 - B.3.8, C.1.3	✗
19/4	2122	B.3.1 - B.3.8, C.1.2,C.1.3, C.1.4	✗
19/5	2122	B.3.1 - B.3.8, C.1.2,C.1.3, C.1.4	✓
19/7	2122	B.3.1 - B.3.8, C.1.3	✗

Parcela št.	k.o.	Ukrep	Lastništvo
19/8	2122	B.3.1 - B.3.8, C.1.1, C.1.3, C.1.4	✗
19/9	2122	B.3.1 - B.3.8, C.1.3	✗
21	2122	B.3.1 - B.3.8, C.1.2, C.1.3, C.1.4	✗
69	2122	B.3.1 - B.3.8, C.1.1, C.1.2, C.1.3, C.1.4, C.5.2, C.5.3	✗
70	2122	B.3.1 - B.3.8, C.1.3	✗
265	2122	B.3.8	✓
71	2122	B.3.1 - B.3.8, C.1.3	✓
74	2122	B.3.1 - B.3.8, C.1.3, C.5.2, C.5.3	✓
264/1	2122	C.1.2, C.1.4, C.5.2, C.5.3, C.5.5, C.6.4	!
59/1	2100	C.2.1-C.2.17	✓
59/2	2100	C.2.1-C.2.17	✓
59/3	2100	C.2.1-C.2.17	✓
60	2100	C.2.1-C.2.17	✓
58	2100	C.2.1-C.2.17	✓
975	2100	C.2.1-C.2.17	✓
393/7	2100	C.3.1, C.5.1, C.5.5, C.6.4	!
394	2100	C.3.1, C.5.5	!
67/1	2100	C.4.1, C.5.1	✗
228/2	2122	C.5.2, C.5.3, C.5.4, C.5.5, C.6.1	✗
77	2122	C.5.2, C.5.3	✓
76	2122	C.5.2, C.5.3, C.5.4, C.5.5, C.6.1	✗
73	2122	C.5.2, C.5.3, C.5.5	✓
71	2122	C.5.2, C.5.3	✓
1052/3	2100	C.5.5, C.6.3	!
99	2100	C.6.3	✓
393/2	2100	C.6.3	!
393/3	2100	C.6.3	!
393/4	2100	C.6.3	!
393/5	2100	C.6.3	!
395/1	2100	C.6.3	!
1052/5	2100	C.6.3	✗
1052/6	2100	C.6.3	✗
1052/7	2100	C.6.3	✗
75/2	2122	C.6.3	!
75/1	2122	C.6.3	✗
78	2122	C.6.3	✗
93/1	2122	C.6.3	✗
90	2122	C.6.3	✗
100	2100	C.6.4	✓

Ukrepi so predvideni na 116 različnih zemljiščih v katastrskih občinah 2100 Kranj, 2121 Klanec in 2122 Huje.

Iz tabele 3 je razvidno, da je več kot polovica vseh zemljišč oziroma 51,58 % zemljišč, na katerih so predvideni posegi, v lasti zasebnih lastnikov (fizičnih ali pravnih oseb), 34,48 % vseh zemljišč je v lasti MOK, 13,94 % pa v lasti Republike Slovenije.

Ukrep C.6.2 polnilnice za električne avtobuse, prometna rešitev in parkirišče za avtobuse na območju Standard je bil zaključen novembra 2023 in zato ni vključen v zgornji tabeli. V nadaljevanju je lastništvo zemljišč prikazano še grafično. Z rdečo barvo je označena meja OPPN. Z zeleno barvo so označena zemljišča, na katerih ima MOK že urejeno pravico graditi, rumeno so obarvana zemljišča v lasti Republike Slovenije, rdeče pa zemljišča v lasti fizičnih oseb oziroma zemljišča, na katerih ima MOK deljeno lastništvo. Na belo obarvanih zemljiščih posegi niso predvideni. Lastništvo je prikazano za vsak del OPPN posebej – naravni, športni/rekreativni in turistični del.

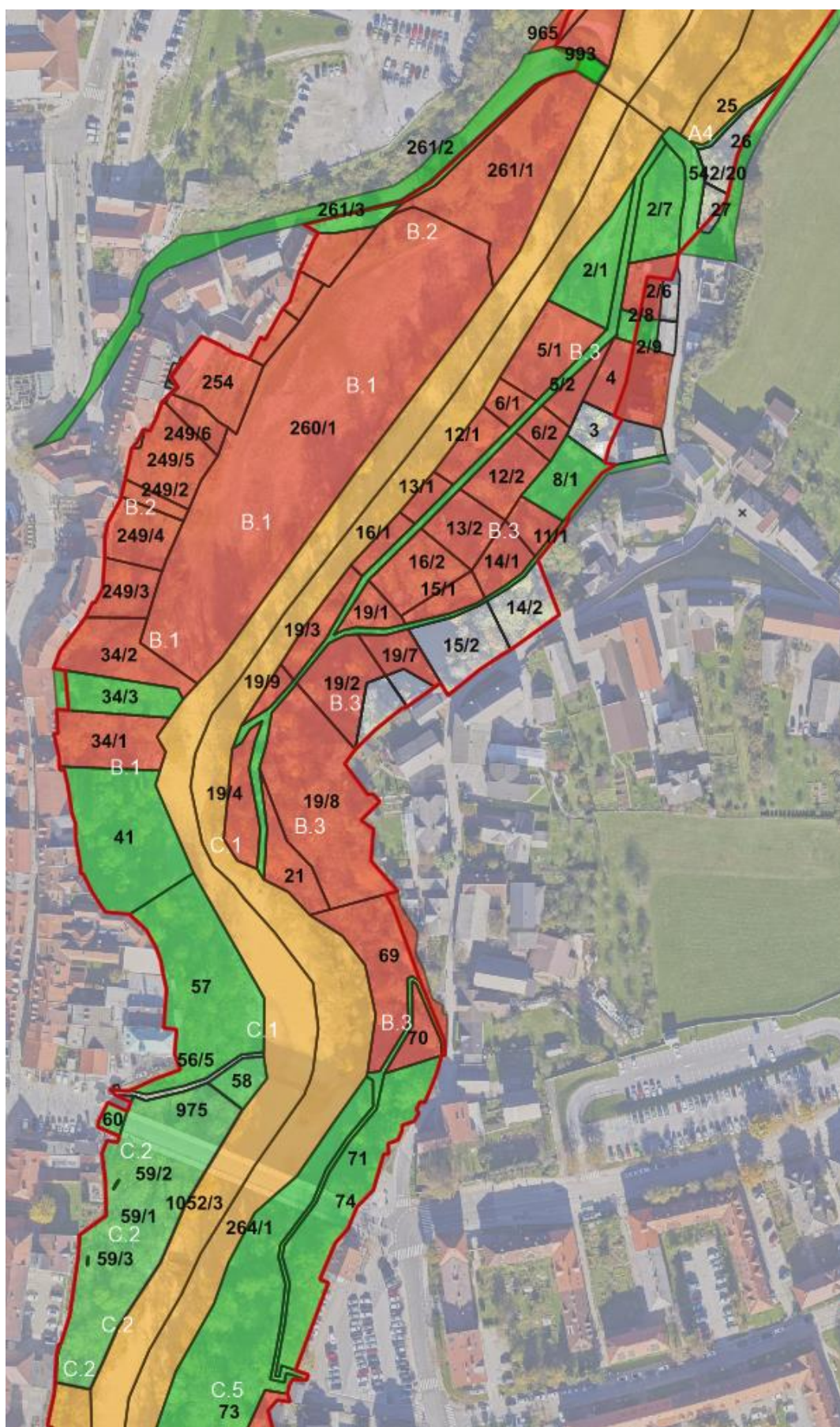
ORTOFOTO PRIKAZ LASTNIŠTVA IN NAČRTOVANIH UKREPOV

Legenda	
	Pridobljena pravica graditi
	Zemljišče v lasti Republike Slovenije
	Zemljišče v lasti fizičnih ali pravnih oseb ali deljeno lastništvo MOK
A [1 - 4]	Naravni del
B [1 - 3]	Športni / rekreativni del
C [1 - 6]	Turistični del

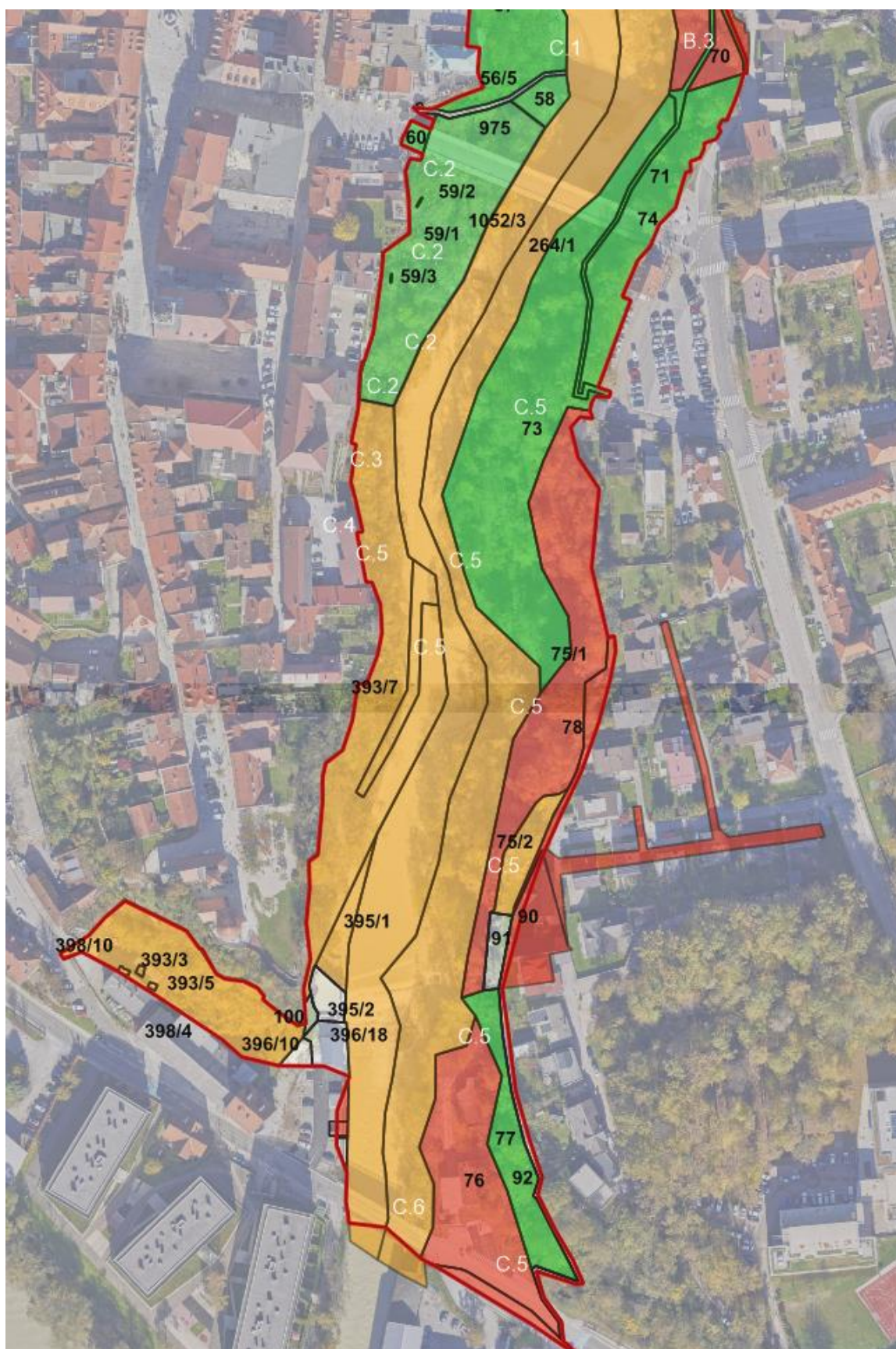
NARAVNI DEL

ŠPORTNI / REKREATIVNI DEL

TURISTIČNI DEL

3.6.2. ODPRAVA NEDOSTOPNOSTI NEKATERIH DELOV KANJONA

Ker v trenutnem stanju kanjon mestoma ni varno dostopen za najširšo javnost, med prioritete naloge sodi tudi urejanje dostopov. Kjer teren dovoljuje, bodo pri izvajanju gradbenih ukrepov izpolnjene tehnične zahteve in prilagoditve, ki bodo omogočale dostop nediskriminatorno do vseh oblikčasne ali trajnostne invalidnosti, objekti in infrastruktura pa bodo prilagojeni ranljivim skupinam prebivalstva.

Poudarek na težji dostopnosti je v celotnem t. i. naravnem delu kanjona (skrajni severni del, gorvodno od mostu na Hujah), kjer geomorfološki pojavi in pestra vegetacija grmišč in gozdnih združb otežkočajo in mestoma onemogočajo prehodnost zemljišč. Natančnejša opredelitev omenjenih zemljišč in stanj, ki otežujejo dostop:

Gorvodno od mostu čez reko Kokro (Cesta Staneta Žagarja) do sotočja reke Kokre z Rupovščico (oba bregova)	Predstavlja skrajni severni del kanjona, ki je težko prehodna soteska vegetacije grmišč in gozdnih združb. Ta del ni predmet obravnave in se vanj ne bo posegalo.
Območje pod gostilno Arvaj na levem bregu	Popolnoma degradirano območje; dostop splošni javnosti v območju betonskih podpornih zidov mostu bo preprečen.
Dolvodno od Arvaja do mostu na Hujah na levem bregu	Območje težke prehodnosti, ki je skladno z OPPN opredeljeno kot naravna cona in se vanj ne bo posegalo. OPPN navaja le sanacijo t. i. Nemške sprehajalne poti (lesena pot na pilotih) preko brvi iz desnega brega za ruševinami Jurjevega mlina.
Dolvodno od zaključka poti s skalnim robom do mostu na Hujah na desnem bregu	Slabša prehodnost desnega brega.

UREJENI BODO DOSTOPI:

1. Poštna ulica – Center	6. Ob cerkvi – Huje
2. Skalica – Standard	7. Ob piknik prostoru – Huje
3. Čebelica – Valter	8. Jurčičeva ulica – za Prešernovim gajem
4. Obrambni stolp za gostilno Kot	9. Arvaj
5. Stara Sava – pri objektu	

GLAVNI DOSTOP bo s **POŠTNE ULICE, POIMENOVAN TUDI CENTER**. Omogočal bo dostop do novo urejenih treh ploščadi in do multimedijskega zaslona, kjer bo v digitalni vsebini prikaz nekdanjega mostu (njegov nastanek in požig), geološka sestava desnega brega Kokre, model nastanka kranjskega pomola, rastlinstvo in živalstvo kanjona Kokre, bonton v naravi itd.

Dostop Arvaj bo odprt samo za uporabo (vaje) civilne zaščite, reševalcev, gorske službe in bo vodil do za ta namen umeščenega vadbenega območja.

Vsi ostali dostopi bodo vodili do reke Kokre in po poteh, speljanih ob reki. Dostop za invalide bo mogoč pri vstopu Poštna ulica – Center, ki bo s pomočjo novo postavljene dvizne ploščadi omogočil gibalno oviranim dostop do zgornje, srednje in spodnje ploščadi. Gibalno ovirani se bodo lahko reki Kokri tako kot doslej približali preko dostopov Stara Sava – pri objektu, ob cerkvi na Hujah in ob piknik prostoru (Huje). Novo urejeni dostop Skalica – Standard prav tako omogoča gibalno oviranim, da se približajo reki Kokri in novo urejenim prostorom Gorenjske elektrarne, ki bodo imeli tudi izobraževalni namen.

Dostopi Čebelica – Valter, obrambni stolp za gostilno Kot in Jurčičeva ulica pa bodo zaradi strmih brežin omogočali spust do reke zgolj po stopnicah.

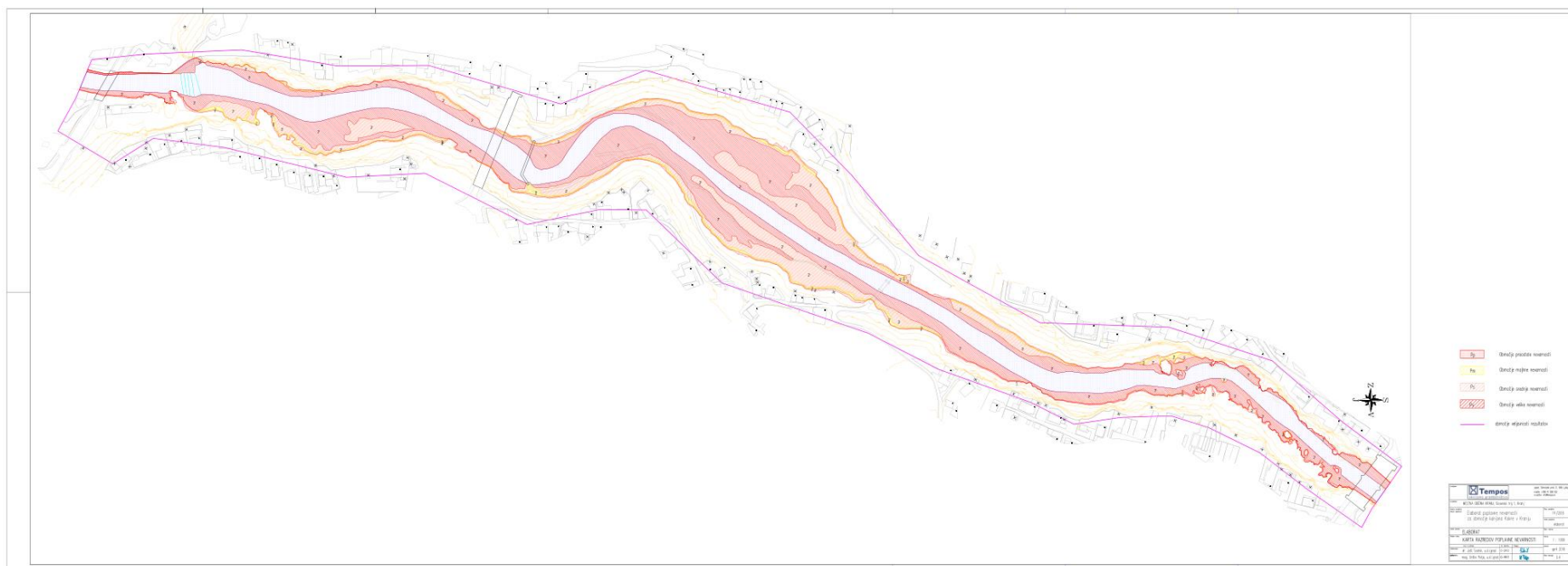
3.6.3. POPLAVNO OBMOČJE

OPPN podaja ugotovitev, da **HUDOURNIŠKI ZNAČAJ VODOTOKA IN POPLAVNO OBMOČJE, KI PREDSTAVLJA VELIK DEL TRENUTNO DOSTOPNIH POVRŠIN**, omejujeta in pogojujeta umestitev novih (grajenih) prvin in predvidenih ureditev na območju urejanja. Aprila 2018 izdelan Elaborat poplavne nevarnosti za območje kanjona Kokre v Kranju^[34] določa, da so v velikem in srednjem razredu poplavne ogroženosti dovoljena športna igrišča, ostala gradnja je večinoma prepovedana, razen nekaterih vrst gradenj (npr. lokalne poti in nekategorizirane ceste). Zanje velja, da je poseg dovoljen, če ugotovitve celovite presoje vplivov na okolje ali presoje vplivov na okolje niso ocenjene kot uničujoče ali bistvene in je mogoče s predhodno izvedbo omilitvenih ukrepov v skladu z okoljevarstvenim dovoljenjem ali vodnim soglasjem zagotoviti, da njihov vpliv ni bistven.

Dovoljena je tudi postavitev začasnih in sezonskih objektov za potrebe šotorišča in kopalnega območja, a le izven območja poplavne nevarnosti srednje in visoke stopnje.

Elaborat^[34] je prav tako podal ugotovitev, da so vsi obstoječi mostovi v obravnavanem območju speljani po vrhu soteske in ne predstavljajo ovire za visok vodostaj. Le Županova brv je speljana nižje, vendar še vedno nad 100- in 500-letnimi visokimi vodami. Pri načrtovanju novih premostitev je nujno upoštevati izračunane gladine pri 100-letnem pretoku z zahtevano varnostno višino 1 meter. Karta razredov poplavne nevarnosti je prikazana na sliki 19.

S POPLAVAMI POVEZANA EROZIJSKA NEVARNOST JE V ELABORATU^[34] OCENJENA KOT MAJHNA, saj večjih erozijskih poškodb na brežinah Kokre ni opaziti. Ob visokih vodah lahko na poplavnih površinah (travniki) pride do manjšega odlaganja plavja in plavin drobnih frakcij (melji, droben pesek) ter do premeščanja plavin v strugi.

Slika 19: Karta razredov poplavne nevarnosti^[34]

3.6.4. PODORI, KI POVZROČAJO BOČNO ŠIRJENJE KANJONA TER DESTABILIZACIJA IN PREOBLIKOVANJE STEN KANJONA ZARADI POZIDAVE

Brežine kanjona so večinoma sestavljene iz pleistocenskega konglomerata, v katerem se mestoma pojavljajo večje ali manjše kaverne. Karakteristike in sprijetost materiala (slabo ali dobro sprijet konglomerat) se včasih močno spreminjajo na zelo kratkih razdaljah^[35].

Da je območje kanjona nestabilno zaradi različno sprijetega konglomerata, pričajo številni podori, ki so se zgodili v preteklosti. Kanjon v konglomeratu je primarno geomorfološka in geološka posebnost in erozijski procesi so del naravne dinamike področja. **PODORI IN ODLOMI, KI POVZROČAJO BOČNO ŠIRJENJE KANJONA, SO GLEDE NA SESTAVO TAL NORMALNI NARAVNI POJAV.** Čeprav se tovrstne naravne procese obravnava kot normalne, pa povzročijo nemalo nevšečnosti za prebivalce ter morajo urbanistom služiti kot opozorilo pred nadaljnjimi posegi v občutljiv in nestabilen prostor. Iz zgodovine mesta je razvidno, da so se številni objekti, ki so bili zgrajeni na relativni razdalji, zaradi krušenja konglomeratnega roba znašli povsem na robu kanjona. Gradnja na robu zaradi nestabilnosti območja ni smiselna in je celo nevarna. Za umeščanje pozidave na konglomeratno teraso so bili glede na določene parametre določeni trije varstveni pasovi:

- **PRVI** varstveni pas zajema območje, 10 m oddaljeno od roba kanjona, znotraj katerega je po zgodovinskih virih prišlo do rušenja predvsem subvertikalnih konglomeratnih sten. V tem pasu je prepovedana vsakršna gradnja novih objektov.
- **DRUGI** varstveni pas sega 25 m od roba kanjona. Predstavlja vplivno območje napetosti v hribini zaradi subvertikalne oblike kanjona (nevezan prod, nestabilnost). Posegi v tem območju se lahko izvajajo ob predhodnih geoloških raziskavah, podprtih s terestričnim skeniranjem.
- **TRETJI** varstveni pas sega še dodatnih 10 m od roba kanjona in znaša 35 m od roba kanjona. V tem pasu se prav tako lahko pride do spodmolov, ki niso vidni in ob katerih lahko pride do rušenja. Za ta pas veljajo isti ukrepi kot za drugi pas. Stene kanjona so večinoma naravne (izjema so deli, kjer so bile potrebne ureditve pod robom zaradi nestabilnosti konglomerata) in predstavljajo glavno vizualno dominantno, ki jo varujejo naravovarstveni statusi^[3].

Do podorov pride, ker so slabo sprijete konglomeratne stene v kanjonu podvržene številnim hidrološkim neugodnim vplivom kot so visoke vode Kokre, nihanje oz. dvig gladine zaradi MHE Kokra, meteorne, površinske in kanalizacijske vode. Osnovni vpliv vode predstavlja pronicajoča voda, ki v razpokah zmrzuje in tako širi razpoke. Druga nevarnost je voda, ki prihaja v konglomeratno steno kot kapilarna voda iz Kokre, tretja nevarnost pa je povečan hidrostatski tlak v porah ob dvigu gladine – gladina se namreč bistveno hitreje dviguje kot pa voda uspe izteči skozi kapilare. Poleg hidroloških dejavnikov so tu prisotni še manjši potresi in ostali redkeje zaznani tektonski premiki. Ti dejavniki povzročajo številne podore (odlome) večjih skalnih – konglomeratnih kosov. Podornine padajo v strugo Kokre, jo nekontrolirano zajezujejo, utesnjujejo, ji spreminjajo smer in tako povzročajo nova napadena mesta oz. nove lokacije potencialnih podorov.^[35]

Geološko tehnični elaborat^[36] je razdelil območje kanjona reke Kokre na 4 območja, ki so jih opredelili na osnovi ocenjene cikličnosti možnih dogodkov:

Območje 1

Cikličnost pojava 5–50 let

- **NARAVNA CONA, KI OBSEGA KANJON OD MOSTU NA HUJAH DO GOSTILNE ARVAJ**, kjer je območje že sanirano s sidranimi slopi. Kanjon je v tem delu zaznamovan z visokimi, strmimi, navpičnimi in previsnimi brežinami, v katerih so številni spodmoli, nastali zaradi pojavov spiranja materiala. V tem delu je kanjon najožji, število podornih blokov je največje.
- **DEL OBMOČJA POD SKALICO**. Kanjon je v tem delu zaznamovan z visokimi, strmimi, navpičnimi in previsnimi brežinami, v katerih so številni spodmoli, nastali zaradi pojavov spiranja materiala. V tem delu je kanjon najožji, število podornih blokov je največje.

Območje 2

Cikličnost pojava 40–100 let

- Levi breg kanjona od območja Standard do rečnega okljuka pri hišni številki Huje 10b. Na levem bregu so številni spodmoli in izstopajoči previsni bloki.
- Desni breg zajema območje starega mestnega jedra, ki je deloma podprt z arkadami in v katerem so izdelani jamski rovi. Tudi to so brežine, visoke do 30 m. V tem delu izstopa predvsem območje, kjer se končajo spodnje arkade, saj je oblikovan visok spodmol, izstopajo pa tudi posamezni previsni deli. V tem delu so možnosti za globalni podor manjše kot na levem bregu, vendar so zato izpadi posameznih blokov v tem cikličnem obdobju povsem realni.
- Manjše območje na desnem bregu, severno od Kokrškega mostu (Tavčarjeva 31 in 31a, 17 in 19), kjer je konglomeratna brežina zaradi stalnega zatekanja meteornih voda že oslabljena.

Območje 3

Cikličnost pojava 200–400 let

- Območje se razprostira na desnem bregu kanjona in je od vodnega telesa oddaljeno do 100 m. Območje je pozidano in naseljeno, stanovanjski objekti so tesno en ob drugem, na samem konglomeratnem robu. Najbolj znan pojav je spodmol pod stanovanjskimi hišami Na skali 3 in 4.

Območje 4

Cikličnost pojava več kot 500 let

- Kanjon Kokre bo po celoviti ureditvi ponujal kvalitetno in varno okolje sprostitve in učenja tudi za otroke in družine
- Sem se uvršča območje znižane terase na osrednjem delu, kjer konglomeratno brežino v večjem delu prekrivajo deluvijalni nanosi, konglomerat pa izdanja le na posameznih mestih. Na levem bregu to območje obsega od stanovanjskega objekta Huje 10b pa do pobočja pred objektom Cesta na klanec 1.
- Na desnem bregu se to območje razteza od presečnice hidrometeorološke postaje ob Kokri pa do stanovanjske hiše Kokrški breg 1.

Eden od načrtovanih ukrepov je tudi izgradnja mostu Skalica (Planina – Pungert), namenjenega pešcem in kolesarjem, ki bi z vpetjem stabiliziral kanjon in s tem pripomogel k stabilni brežini.

Iz analize tveganja v kanjonu, izdelane v sklopu Geološko tehničnega elaborata^[36], je razvidno, da je tveganje za sprehajalce v kanjonu Kokre v območju sprejemljivega.

K destabilizaciji in preoblikovanju sten pa poleg podorov prispeva tudi pozidava in nelegalno urejanje teras na samem robu kanjona.

3.6.5. OMEJITVE ZRSVN, DRSV, OPPN, ZVKDS, ZAVODA ZA GOZDOVE, ZAVODA ZA RIBIŠTVO, ODLOKA O NARAVNEM SPOMENIKU KANJON REKE KOKRE IN STROKOVNEGA PREDLOGA UKREPA VARSTVA KANJONA REKE KOKRE

Pri načrtovanem projektu zelene infrastrukture v kanjon reke Kokre in celovitem urejanju področja za javno in specifične rabe so bili s strani posameznih organizacij podani pomisleki in pripombe, ki so predstavljeni v nadaljevanju. Pri načrtovanju in izvedbi ukrepov je nujno upoštevati tudi omejitve OPPN^[1], Odloka^[2] in Strokovnega predloga ukrepa varstva kanjona reke Kokre^[3].

ZRSVN zaradi varovanja naravnega videza kanjona ne dovoli namestitve zaščitnih mrež na območjih, kjer je večja verjetnost padanja kamnov. Predlaga, da se v mesecih, ko je največja verjetnost padanja kamnov, del najbolj izpostavljenih poti zapre. Prav tako ne dovoli ZIP-lina in konzolnih poti v turističnem območju kanjona, saj bi slednje predstavljale prevelik poseg v konglomeratno brežino. Območje ogroženosti brežin bi se lahko zaščitilo z lokalnimi lesenimi zložbami, ki bi zaščitile sprehajalce pred morebitnim padajočim kamenjem.

ZRSVN je v strokovnem mnenju v postopku pridobitve gradbenega dovoljenja v zadevi »Ureditev infrastrukture v kanjonu Kokre in območja vhodov v rove – desni breg« postavil pogoj, da **BO PRED VSAKIM POSEGOM ZARADI GEOLOŠKIH POGOJEV**, glede na lokacijo v kanjonu in že pridobljena geološko tehnična poročila (arhiv ZRSVN), **POTREBNO PRIDOBITI GEOLOŠKO-GEOTEHNIČNO POROČILO Z INŽENIRSKO GEOLOŠKIMI KARAKTERISTIKAMI KAMNIN V KANJONU, HIDROTEHNIČNE POGOJE IN STABILNOSTNO ANALIZO TER SMERNICE ZA PROJEKTIRANJE OZIROMA NAČRTOVANJE POSEGOV.**

Prav tako bo potrebno pred začetkom zakoličbe in načrtovanja rekonstrukcije stopnišča do vodotoka o tem obvestiti ZRSVN OE Kranj zaradi prilagoditve trase stopnišča mikroreliefu in drevesni vegetaciji neposredno na terenu.

Gradbena dela v kanjonu se bodo lahko izvajala le na način, da ne bodo povzročala močnih vibracij na zavarovanem območju, ki bi lahko vplivale na geomehanske lastnosti konglomerata ter bi spremenile reliefne značilnosti območja (podor ipd.) in vidne značilnosti kanjona.

ZRSVN prav tako določa, da bo potrebno v čim večji meri uporabljati naravne materiale.

DRSV v naravnem kopalnem območju (tik ob Županovi brvi na obeh bregovih reke Kokre) ne dovoli posegov s pomoli in gradnje objektov. Dovoljeni so zgolj sezonski objekti (npr. slačilnice), ki bodo nameščeni izven poplavnega območja in se jih izven kopalne sezone lahko odstrani. Enako velja za dostope do vode, na primer montažne stopnice, ki se po zaključku kopalne sezone odstranijo. Ukrepe je nujno načrtovati tako, da poplavne vode ne dosežejo najnižjih lokacij, če pa jih, morebitne poplave ne smejo povzročiti uničujočih posledic (zato je priporočljivo načrtovati denimo poti in igrišča v poplavnem območju iz mivke/peska).

OPPN^[1] navaja, da v naravni coni javna razsvetljava ni dopustna – z izjemo vstopnih točk s predvidenim programom ter za potrebe šotorišča. V primeru posebnih dogodkov bo možno urediti začasno osvetlitev. Dokument prav tako določa, da piknik prostori ne bodo smeli imeti kurišč. Izjema je piknik prostor ob šotorišču, kjer bo dovoljeno urediti kurišče, zaščiteno s kamenjem (konglomeratom), postavljeno izven drevesne in grmovne vegetacije. Uporaba kurišča bo dovoljena izključno za izvajanje dejavnosti v družbene in izobraževalne namene ob predhodnem soglasju občine (taborniki, šole, društva ipd.).

ZVKDS je v kulturnovarstvenih pogojih za projekt ureditve infrastrukture v kanjonu Kokre in območja vhodov v rove – desni breg (ukrepi C.2.1 – C.2.17) podal usmeritev, da naj se uporabi naravne materiale (kamen, kovina, les). Izjemoma in v manjši meri je dopustno uporabiti posamezne manjše betonske elemente, brušen, pran ali štokan beton (v videzu konglomerata ali lomljenega peska), na primer pri obnovi stopnic v kanjon ali kot stopalne elemente, položene v pesek na zgornji, srednji ali spodnji ploščadi. Vsa infrastruktura, ki je še v funkciji, naj se ustrezno oblikovno in barvno obdelata, da bo čim manj opazna (npr. temno siva ali korten). ZVKDS ne dopušča osvetljevanja poti v kanjonu in zapoveduje, da so ograje nameščene v čim manjše številu in le tam, kjer so nujno potrebne. Ograje morajo biti transparentne in enotno oblikovane, urbane opreme naj bo čim manj, če se da, naj bo integrirana v ureditev.

Del načrtovane ureditve se nahaja na območju kulturnega in zgodovinskega spomenika: Kranj – Mestno jedro (EID: 1-00274/ EŠD 274) in na območju registrirane nepremične dediščine: Kranj – Arheološko najdišče Mestno jedro (EID: 1-10129/ EŠD: 10129).

V primeru kakršnih koli posegov v zemeljske plasti na območju registrirane dediščine Kranj – Arheološko najdišče Mestno jedro (EID 1-10129) bo potrebno izvesti **PREDHODNE ARHEOLOŠKE RAZISKAVE**. Če na območju ali predmetu posega obstaja ali se najde arheološka ostalina, bo moral investitor od Ministrstva za kulturo pridobiti kulturnovarstveno soglasje za raziskavo in odstranitev dediščine, ki je pogoj za pridobitev kulturnovarstvenega mnenja za poseg.

ZAVOD ZA GOZDOVE SLOVENIJE bo potrebno predhodno obvestiti in pridobiti njegovo soglasje v primeru sečenj in drugega poseganja v gozdni prostor. Slediti bo potrebno gozdnogojitvenim načrtom, ki upoštevajo varovalno vlogo gozda.

Pri izvedbi načrtovanih ukrepov bo potrebno upoštevati tudi smernice **ZAVODA ZA RIBIŠTVO SLOVENIJE**. Pri načrtovanju ribiške dejavnosti naj se sledi ribiško-gojitvenemu načrtu, pri čemer naj se na zavarovanem območju pri vlaganju da prednost domorodnim vrstam pred šarenko. Naravna drst naj ima prednost pred vlaganjem, uplen in vlaganje pa naj se prilagodi naravnim danostim oziroma naravni nosilni sposobnosti reke.^[3]

ODLOK^[2] v 6. členu prepoveduje vse posege, dejavnosti in ravnanja, ki bi lahko spremenili geomorfološke, geološke, hidrološke in ekološke razmere na območju naravnega spomenika in vplivali na stanje ogroženih in zavarovanih rastlinskih in živalskih vrst, njihovih habitatov in habitatnih tipov ali povzročili spremembo lastnosti, zaradi katerih je del narave opredeljen za naravno vrednoto in ekološko pomembno območje.

Gradnja objektov, mostov, brvi, postavljanje objektov in naprav za vadbo ali rekreacijo, postavljanje usmerjevalnih, informacijskih in izobraževalnih tabel z namenom opreme stez in poti, taborjenje, šotorjenje, kurjenje in urejanje prostorov za piknike je dovoljeno le po predhodno pridobljenem pozitivnem mnenju organizacije, pristojne za ohranjanje narave.

Za posege in dejavnosti na območju naravnega spomenika, ki lahko bistveno ogrozijo naravni spomenik, pa je **SKLADNO Z ZAŠČITNIMI UKREPI POTREBNO PRIDOBITI GEOLOŠKO-GEOTEHNIČNO POROČILO, HIDROTEHNIČNE POGOJE IN STABILNOSTNO ANALIZO TER SMERNICE ZA PROJEKTIRANJE**.

STROKOVNI PREDLOG UKREPA VARSTVA KANJONA REKE KOKRE^[3], ki ga je pripravil ZRSVN julija 2021, določa, da morajo biti posegi, dejavnosti in ostale ureditve, načrtovane v območju kanjona reke Kokre, skladne z naslednjimi cilji in nameni zavarovanja:

- ohranja se izjemnost naravnih vrednot in lastnosti v naravnem stanju, brez posegov in dejavnosti, ki bi onemogočali naravne procese;
- ohranja se vizualna podoba območja;

- ohranja se biotska raznovrstnost z varovanjem habitatih tipov in vrst ter preprečevanjem negativnih vplivov različnih posegov in dejavnosti;
- omogoči se obiskovanje in ogledovanje naravnega spomenika ter povečuje ozaveščenost o pomenu varstva narave, pri čemer se ohrani bistvene naravovarstvene lastnosti;
- posegi in dejavnosti v kanjonu se usmerjajo v ohranjanje in doživljanje narave ter izobraževanja in sprostitve.

3.6.6. STROŠKI IZDELAVE PROJEKTNE IN OSTALE DOKUMENTACIJE TER STROŠKI UREDITVE OBMOČJA

Pri načrtovanju izvedbe posameznih ukrepov bo potrebno upoštevati tudi čas, potreben za izdelavo projektne dokumentacije, k čemur sodi tudi izvedba ustreznih postopkov javnega naročanja, ki so lahko dolgotrajni. Pri izbiri projektantov za npr. nov most med Skalico in naseljem Planina bo potrebno izvesti javni arhitekturni natečaj skladno z OPN.

Ureditve posameznih ukrepov kot so npr. urejanje brežin in prodišč na naravnem kopalnem območju (tik ob Županovi brvi na obeh bregovih reke Kokre) ne zahtevajo visokih finančnih sredstev. Določeni ukrepi kot je npr. most, ki bo povezal Skalico in Planino, pa bodo terjali več finančnih sredstev, zato je dobro načrtovanje teh ukrepov še toliko bolj pomembno.

Po izdelavi projektne dokumentacije bo potrebno pripraviti tudi investicijsko dokumentacijo za posamezne ukrepe. Ker so ocenjeni stroški precej visoki, bo Mestna občina Kranj poskusila čim več ukrepov izvesti s pomočjo nepovratnih sredstev Evropskih strukturnih in investicijskih skladov.

3.6.7. DRUGI IZZIVI

Poleg že naštetih izzivov so pomembni tudi naslednji dejavniki, ki vplivajo na stanje kanjona Kokre:

- neurejena fekalna in meteorna kanalizacija na nekaterih območjih;
- pomanjkljivo izvajanje gozdarske dejavnosti in nujnost sečnje dreves na robu kanjona;
- nezadostno odstranjevanje invazivnih tujerodnih vrst;
- pomanjkljiv nadzor nad izvajanjem dejavnosti v kanjonu;
- nanašanje lesnih naplavin;
- onesnažena voda iz zaledja (kmetijsko zaledje in neurejene stare greznice);
- odložen zeleni odpad, organski in gospodinjiski odpadki ter odlaganje snega;
- pomanjkljiva in neenotna infrastruktura (uporabljeni različni materiali, urejenost zgolj posameznih delov kanjona) ter neusklajenost urbane opreme s katalogom urbane opreme MOK.

3.7. PRILOŽNOSTI

Kanjon reke Kokre ima velik razvojni potencial z ozirom na raznolikost svojih naravnih, kulturnih, zgodovinskih in geografsko-prometnih danosti, ki pa v zatečenem stanju ni realiziran zaradi pomanjkanja investicijskih vlaganj. Projekt celovitega razvoja naslavlja degradirana območja,

neustrezno infrastrukturo, propadanje kulturne dediščine in javnega rekreacijskega prostora in predlaga infrastrukturne, trajnostne in potencialno gospodarske izboljšave v kanjonu Kokre.

Poleg neposrednih koristi vlaganj, ki so predvsem v dvigu kvalitete življenja občanov, pa predlagane investicije prinašajo še druge potencialne priložnosti.

Odlok o naravnem spomeniku Kanjona reke Kokre določa, da je lahko v naravnem spomeniku postavljena le infrastruktura, namenjena obiskovanju, pojasnjevanju in ogledovanju geoloških, geomorfoloških in hidroloških pojavov, botaničnih posebnosti, gozda ter krajinskih posebnosti in vedut. V to se šteje tudi infrastruktura za prostočasne in rekreacijske dejavnosti.

V nadaljevanju so podrobneje razložene priložnosti za nove turistične produkte, izobraževanja in naslavljanje teme prilagajanja na podnebne spremembe in s tem povezano potrebo po razogljičenju in varstvu okolja na splošno.

3.7.1. SOBIVANJE NARAVE IN MESTA

Kanjon Kokre je edinstven zaradi geografske bližine večjega urbanega središča, saj se specifični biotop nahaja tako rekoč neposredno ob mestnem jedru Kranja. Lega kanjona prinaša občanom in obiskovalcem številne prednosti, obenem pa se je treba zavedati, da harmonija mesta in narave ni samoumevna in da bo z nepremišljenim pristopom ravnovesje nepopravljivo porušeno. Biotop kanjona je v relativno dobrem stanju in ukrepi urejanja kanjona morajo predvsem poskrbeti, da se ga z dolgoročnimi in ne dovolj premišljenimi ukrepi ne ogrozi. Kanjon Kokre se namreč ne ureja za občane in obiskovalce, pač pa tudi za ribe, ptice in rastje – da bo harmonija trajnostna in v zadovoljstvo vseh.

V nadaljevanju so navedeni nekateri vidiki urejanja kanjona v luči podnebne nevtralnosti, ki sami po sebi prinašajo priložnost tako za biotop kot za človeka, a le, če bodo naslovljeni na trajnosten način:

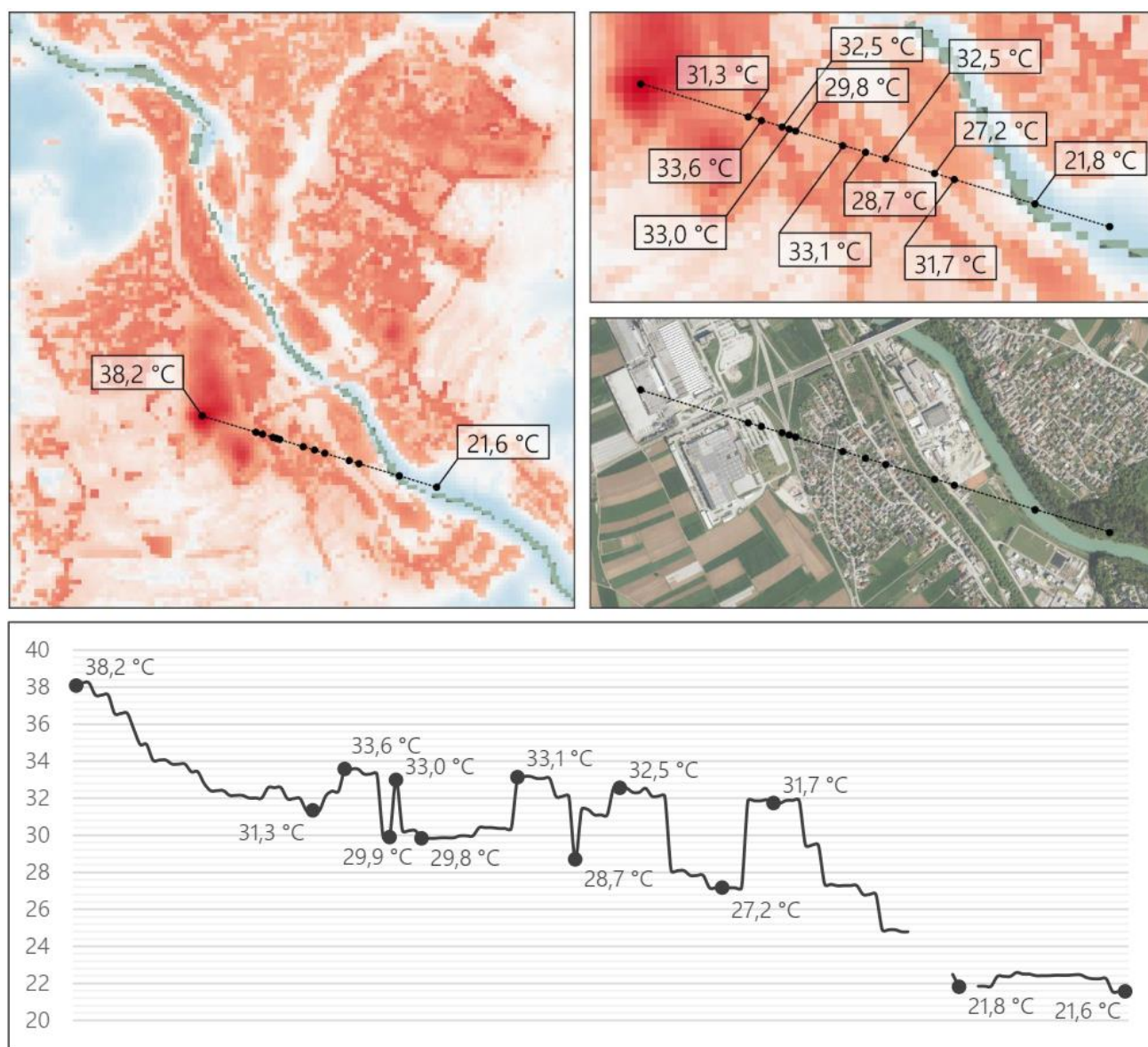
- **POVEČANJE OBISKA V KANJONU:** z varnim dostopom in potmi, ki bodo omogočale obisk v vseh letnih časih in vsakršnem vremenu, bo obisk kanjona lažji in prijetnejši. Razlog za te ukrepe je želja po omogočanju dostopa v kanjon čim večjemu številu obiskovalcev. Obenem bi morali z ustreznimi ukrepi doseči, da bodo obiskovalci kanjona Kokre spoštovali in cenili naravno okolje ter se zavedali vpliva svojih dejanj na ekosistem. To vključuje skrbno ravnanje z odpadki, spoštovanje habitatov živali in rastlin ter izogibanje motenju naravnega ravnovesja. S tem razlogom kanjon ne bo preurejen v park, temveč le sonaravno urejen. Povečanje obiska v kanjonu bo prineslo velike koristi za dobrobit dobrega počutja obiskovalcev, zagotovo pa se bo čutil tudi pozitiven vpliv na razvoj turistične panoge.
- **OGLIČNI ODTIS:** V izogib obremenjevanja biotopa bi lahko veljal kanjon za podnebno nevtralno področje, torej za področje, v katerem človeške dejavnosti ne prispevajo neto emisij toplogrednih plinov v ozračje. Pri urejanju kanjona Kokre se bodo uporabljali

materiali in metode gradnje, ki imajo manjši ogljični odtis. Sonaravno gospodarjenje, primerna sečnja dreves in vzdrževanje drugih rastlin bodo prav tako pripomogli k zmanjšanju količine CO₂ v ozračju, saj rastline med fotosintezo vežejo ogljikov dioksid.

- **ZELENI PROMET:** Spodbujanje trajnostnih načinov prevoza, kot so kolesarjenje, pešačenje in uporaba javnega prevoza, lahko zmanjša emisije toplogrednih plinov v neposredni bližini kanjona.
- **ENERGETSKA UČINKOVITOST:** Uvedba ukrepov za energetske učinkovitost v stavbah, javni razsvetljavi in infrastrukturi kanjona Kokre lahko zmanjša porabo energije in posledično emisije toplogrednih plinov.
- **DIGITALNI DETOX:** v kanjonu bi se lahko izvajalo tudi t. i. »DIGITALNI DETOX« oziroma digitalni izklop. Obiskovalci bi se podali v kanjon brez elektronskih naprav, da bi lahko povsem doživeli pristno naravno okolje, bili prisotni v trenutku in tako v največji možni meri zaznali okolico brez motečih dejavnikov (piskanje opomnikov in obvestil, zvonjenje, oglašanje na klice, preusmerjanje miselne pozornosti na druge aktivnosti ali fotografiranje).

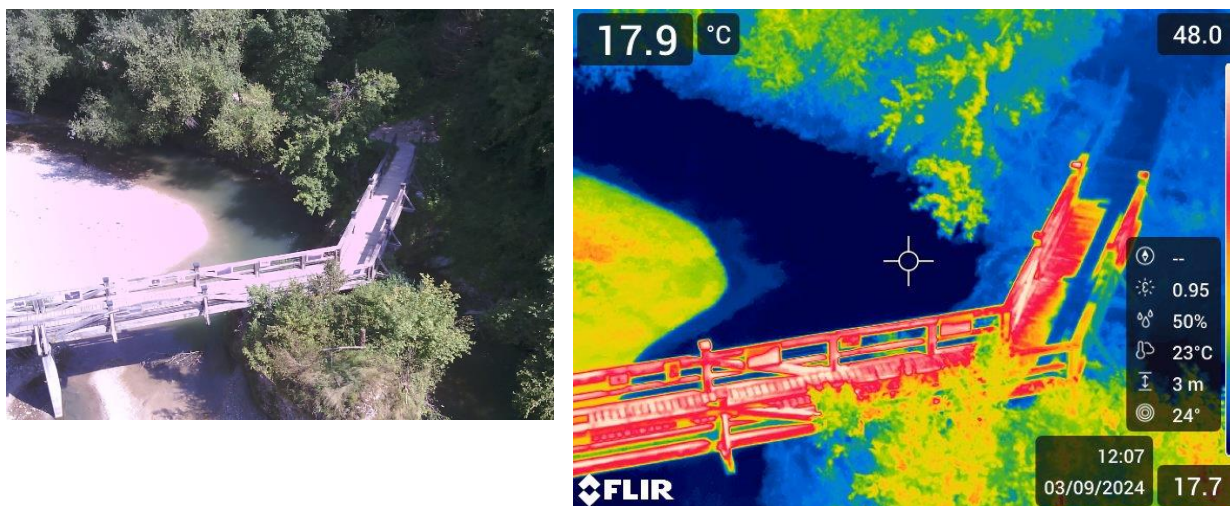
3.7.2. PRISPEVEK K ZMANJŠEVANJU TOPLOTNIH OTOKOV

Urbani toplotni otoki so rezultat antropogenega delovanja v mestnih območjih in predstavljajo temperaturno razliko med urbano in ruralno krajino^[37]. V dokumentu »Vpliv rabe tal na pojavljanje urbanih toplotnih otokov v Sloveniji«^[37] je navedeno, da intenziteta urbanih toplotnih otokov statistično značilno narašča z deležem pozidanih površin. Intenziteta urbanih toplotnih otokov pa se z večanjem gostote gozdnega roba in večanjem fragmentiranosti gozdnih površin znotraj območja urbanega toplotnega otoka niža. Vodne površine zaradi vpliva visoke specifične toplotne kapacitete vode so glavni blažilec temperature zraka^[38]. Tako je temperaturna razlika med najizrazitejšim toplotnim otokom na območju industrijsko-poslovne cone Labore in obrežjem Save zaradi vpliva vodne površine skoraj 20 °C (slika 20).

Slika 20: Primerjava temperatur zemeljskega površja (UHI) Mestne občine Kranj v prečnem prerezu med najtoplejšo in najhladnejšo točko v obdobju poletja^[38]

Na sliki 21 pa je fotografija, posneta z infrardečo kamero v okviru projekta Interreg Danube region »Be Ready«, ki prikazuje razliko v temperaturi zraka ob reki Kokri, zelenih površinah in drugih elementih.

Slika 21: Temperaturne razlike med posameznimi elementi v kanjonu reke Kokre

Analiza površinskih urbanih toplotnih otokov je potrdila pomen raznolike rabe tal, zlasti pomembnost zelenih in vodnih površin. Ker je staro mesto jedro območje sklenjene pozidave z veliko gostoto in stopnjo nepropustnosti površja 80 %^[38], so še toliko bolj pomembni ukrepi, predvideni v predmetni strategiji, katerih namen je ohranjanje zelenih površin in izboljšanje dostopnosti kanjona reke Kokre, saj bodo prispevali k zmanjšanju toplotnih obremenitev v samem centru mesta ter omogočili prebivalcem in obiskovalcem mesta, da se v najhujši vročini umaknejo v bistveno bolj hladno območje ob reki Kokri.

3.7.3. TURIZEM

Glede na geološko specifikko, bližino urbanega središča in povezavo s kulturno-zgodovinskimi značilnostmi mesta Kranj ima kanjon reke Kokre potencial edinstvene turistične atrakcije. Ukrepi, predvideni v pričujoči strategiji, naj bi prispevali k spreminjanju območja, kjer bo možno harmonično sobivanje ljudi in biodiverzitete, obenem pa bo z njimi lažje ponuditi kanjon Kokre kot turistično atrakcijo. Kot je razvidno iz turističnih trendov zadnjih let (Tabela 1: Prihodi domačih in tujih turistov in Tabela 2: Prenočitve domačih in tujih turistov), se med turisti povečuje zanimanje za preživljanje časa v naravi, zato je urejanje kanjona tudi priložnost, da kanjon Kokre med ljubitelji narave dobi takšno pozornost, kot si jo zasluži. Praktično vsi načrtovani ukrepi bodo tako doprinesli poleg urejenega območja tudi k večji turistični prepoznavnosti Kranja, saj omogočajo široko paleto aktivnosti in vsebin za vse okuse in zmogljivosti.

Trženje kanjona olajša v prvi vrsti njegova lokacija, saj bo po posegih varno dostopen in dobro prehoden, opazuje pa se ga lahko neposredno iz mestnega središča. Z varnostjo nove infrastrukture bo ponudba obiska kanjona razširjena na praktično celo leto, kar bo pripomoglo k zanimivosti in konkurenčnosti tudi tistih atrakcij v Kranju, ki v mrtvi sezoni dobijo manj pozornosti, obenem pa za kranjske turistične delavce to pomeni razširitev sezone in posledično možnost višjega števila nočitev in potreb po gostinskih storitvah. V novi ureditvi bo kanjon še dodatno povezan s starim mestnim jedrom Kranja; naravna in zgodovinska dediščina bosta skupaj s kulturnim utripom sodobnega mesta ustvarili edinstveno dinamiko, ki bo s svojo raznolikostjo zadovoljila goste vseh okusov in preferenc. Tudi podzemni rovi, sicer dobro obiskana kranjska zgodovinska znamenitost, ki pa v svojem potencialu

javnega turističnega prostora ni optimalno izkoriščena, bodo v okviru predvidenih del dobili osveženo podobo in ustrezno infrastrukturo pri vhidih. Za vse obiskovalce, ki se radi učijo in raziskujejo, bodo na voljo tudi programi s podrobnimi informacijami o naravnih pojavih, strukturah in procesih, o naravnih vrednotah, rastlinskih in živalskih vrstah; za tiste, ki si želijo le ležernega poletnega popoldneva v hladu, ki ga ponuja kanjon, pa bodo na voljo klopi in igrala za otroke. Skratka, kanjon bo res ponujal za vsakega nekaj.

Posredni cilji celovitega urejanja kanjona, ki se povezujejo s turistično panogo, so naslednji:

- Krepitev trajnostnega razvoja javne in skupne turistične infrastrukture in naravnih znamenitosti v turistični destinaciji Kranj;
- dvig kakovosti doživetij gostov in s tem konkurenčnosti destinacije in njenih deležnikov;
- načrtovane projektne aktivnosti vključujejo tudi sodobna digitalna orodja in rešitve, ki bodo zagotavljali visoko kakovostno uporabniško izkušnjo in povečanje učinkovitosti poslovanja turističnih ponudnikov, kar bo prispevalo k celoviti digitalizaciji, ciljno usmerjeni k zagotavljanju učinkovite podpore poslovanju, razvoju in trženju v turistični dejavnosti;
- ustvarjanje novih in inovativnih turističnih doživetij v občini Kranj;
- zagotavljanje razpršenosti in časovne razporejenosti obiska turistov v MOK;
- prispevanje k zmanjševanju negativnih vplivov na okolje (spodbujanje hoje, upoštevanje načela krožnega gospodarstva ...);
- dvig kakovosti bivanja krajanov;
- pozitiven vpliv na sprejemljivost turizma za lokalno okolje;
- omogočanje oblikovanja dodatne turistične ponudbe (gostinske in kulturne ponudbe ter vodenih doživetij narave);
- vključevanje občanov v koristi od turizma;
- dvig dodane vrednosti v turizmu;
- dvig konkurenčnosti in privlačnosti slovenske turistične infrastrukture;
- dvig celovite turistične ponudbe;
- prispevanje k varnosti in funkcionalnosti destinacije;
- prispevanje k družbeni spremembi ter dvigu družbene ozaveščenosti tudi na področju turizma.

Predlagane rešitve s tem že obstoječo turistično ponudbo v Mestni občini Kranj nadgrajujejo z novimi priložnostmi in jih s premišljenim razvojem povezujejo v celovito in unikatno turistično izkušnjo. Sonaravna in trajnostna ureditev infrastrukture v kanjonu Kokre bo pritegnila tuje in domače goste ter vplivala na višjo raven kakovosti doživetja in s tem doseganje višjega cenovnega umeščanja vseh turističnih ponudnikov, ki delujejo v destinaciji Kranj.

Slika 22: Kanjon Kokre bo po celoviti ureditvi ponujal kvalitetno in varno okolje sprostitev in učenja tudi za otroke in družine^[39]

3.7.4. PEDAGOŠKI IN ANDRAGOŠKI PROGRAMI

Celovito urejen kanjon reke Kokre bo imel poleg športno rekreativne tudi izobraževalno funkcijo. Kot je prikazano na sliki 22, bo kanjon Kokre po celoviti ureditvi ponujal kvalitetno in varno okolje sprostitev in učenja tudi za otroke, družine in ostale odrasle obiskovalce. Obiskovalce bodo z vsebino o biotopu kanjona in njegovi geološki sestavi nagovarjali e-prikazovalniki ob vstopu v kanjon, ob naravoslovni učni poti in v dveh centrih za obiskovalce.

Pedagoški programi

Kanjon nudi veliko možnosti za vodene pedagoške dejavnosti, saj ponuja zaščiten biotop v neposredni bližini urbanega središča in s tem izobraževalnih in varstvenih institucij. Možnosti tovrstnih dejavnosti so številne, predvsem na področjih geologije, biologije, naravovarstva, kulture, zgodovine, dediščine in športa, poleg tega pa tudi naravovarstvenega ozaveščanja in razvoja trajnostnih praks. Kanjon ponuja možnost interdisciplinarnega in taktilnega učenja, ki sta po sodobnih raziskavah med najuspešnejšimi pedagoškimi pristopi. Pri tem se otroci povežejo z naravo in lokalno kulturno dediščino, s čimer razvijajo še dodatne trajnostne vrednote. Pri oblikovanju aktivnosti je ključnega pomena, da so pedagoške aktivnosti zasnovane na vključujoč način, ki bo otroke motiviral k raziskovanju okolja in razmišljanju o njegovem ohranjanju. Otroci bodo pri tem osvojili novo znanje, obenem pa tudi razvijali identifikacijo s svojim bivanjskim okoljem in ponotranjili zavedanje o okoljski odgovornosti.

Oblika podajanja pedagoških vsebin v kanjonu je lahko različna – od povsem interno zasnovanih naravoslovnih dni ali krožkov do delavnic z bolj sistematičnim in tematskim pedagoškim pristopom, ki pa predstavljajo večji organizacijski izziv in bi bilo zato smotno, da jih organizira oziroma šolam ponudi zunanji izvajalec (podobno kot šole v naravi). Investitorjeva vloga je obveščanje institucij o možnostih, ki se odpirajo s kanjonom, in povabilom, da prostor izkoristijo. Obiski v kanjonu bodo otroke in mladostnike seznanili in povezali z novim okoljem in jih na posreden način povabili, da se ga poslužujejo tudi v prostem času, kar bo krepilo identifikacijo krajanov z javnim prostorom v kanjonu in ga s tem posredno oživilo.

CILJ PEDAGOŠKIH PROGRAMOV V KANJONU:

- Spoznavanje neposredne mestne okolice in povezovanje z naravo.
- Alternativne pedagoške metode, ki imajo na otroke pozitiven vpliv (na primer »learning by doing« (učenje z delom), »walk and learn« (učenje ob hoji), gozdna pedagogika itd.)
- Interdisciplinarno učenje – kljub poudarku na eni temi se v kanjonu vsebine povezujejo, tako se otroci učijo drugačnega pristopa k že poznanim in tudi novim vsebinam, na primer skupinske igre in naloge (šport), ki spodbujajo razumevanje ekosistema (biologija).
- Ozaveščanje, kako lahko posamezniki prispevajo k trajnostnemu razvoju in varovanju narave.
- V delu kanjona, kjer bodo meditacijske točke: učenje otrok, kako se pomirijo in najdejo stik sami s sabo.

PREDLAGANE VSEBINE:

- Spoznavanje geološke zgradbe kanjona reke Kokre (v povezavi z geologijo).
- Spoznavanje ekosistema reke Kokre s poudarkom na opazovanju narave, ptic in vodnega okolja (v povezavi z biologijo, vodarji in gozdarji).
- Razumevanje premične in nepremične kulturne dediščine in zgodovine območja – poudarek na tradicijah in vlogi reke v preteklosti (v povezavi z muzejem).
- Spoznavanje pomena naravovarstva in trajnostnega razvoja (v povezavi z ekologijo, naravovarstveniki in umetniki/rokodelci – poudarek na predstavitvi, da smo tudi ljudje povzročitelji onesnaženja z odmetavanjem smeti, neurejeno komunalno infrastrukturo, dejavnostmi iz kmetijstva, neprimernim upravljanjem z gozdom, uporaba trajnostnih materialov in ponovna raba, razprava o trajnostnih praksah, kot so ločevanje odpadkov, alternativni viri energije itd.).
- Spodbujanje športnih aktivnosti in povezovanje z naravo (v povezavi s športnimi delavci).
- Spodbujanje pristopov k umirjanju in življenju brez elektronskih naprav (v povezavi s psihologijo).
- Ureditev senzoričnih učnih poti s fenološkimi vsebinami⁵.
- Ureditev gozdnih učilnic.
- Možnost OŠ v bližini kanjona (OŠ Janeza Puharja, OŠ Franceta Prešerna, OŠ Staneta Žagarja, OŠ Simona Jenka), da uporabljajo kanjon kot učilnico za predmete: biologija, geografija, likovna umetnost, športna vzgoja ...

Najučinkovitejše učenje je tisto, ki sovпада z otroško potrebo po raziskovanju in prosti igri. Neformalni princip učenja, kot ga omogoča kanjon, lahko oboje učinkovito združi v naslednjih aktivnostih:

- Postavljanje (omejitvenih) pasti za žuželke in opazovanje ter spoznavanje živalic, ki se ujamejo – seveda jih potem spustijo.

⁵ Fenologija je znanstvena disciplina, ki proučuje zakonitosti periodičnih pojavov v razvojnem ciklu rastlin in živali ter ugotavlja njihovo odvisnost od sezonskih in letnih nihanj podnebnih dejavnikov. Najbolj preprosto rečeno je fenologija koledar narave^[40].

- Doživljanje narave z vsemi čutili (sluh – ptičje petje, zvok vode; voh – eterična olja dreves, vid – oblike in barve okolja; tip – struktura rastlin, podlage; okus – omejeno nabiranje čemaža npr.)
- Iskanje rastlin za herbarij (v omejenem številu).
- Čistilne igre, kjer otroci tekmujejo v zbiranju smeti. Tekmovalnost je otrokom prirojena in tu imajo možnost izživeti in se jo naučiti obvladovati na zdrav in koristen način.
- Rokodelske in umetniške delavnice: otroci iz naravnih lokalnih in recikliranih odpadnih materialov ustvarjajo umetnost v naravi in imajo s tem možnost individualnega izražanja, saj naravni in najdeni materiali nikoli niso za vse enaki, s čimer predstavljajo paradigmo učilniškemu pouku umetnosti, kjer vsi delajo enako iz enakih materialov. Otroci se naučijo, da za svoje izražanje lahko uporabijo kar koli in da je njihova individualnost pomembna.
- Natečaji, kjer otroci ustvarjajo plakate, risbe ali spise o tem, zakaj in kako ohranjati čist kanjon. Nagrade so vedno dodatna motivacija!

Projekt celovite ureditve kanjona Kokre bi se lahko vključilo v projekt »Zeleni pingvin^[41]«, v katerem MOK že sodeluje. Namen projekta »Zeleni pingvin« je na interaktiven, zabaven in učinkovit način usposobiti učitelje in učence osnovnih šol za zmanjšanje njihovega lastnega ogljičnega odtisa preko interaktivne digitalne platforme, ki bo prikazovala trenutni CO₂ šole in učiteljem in učencem na zabaven, interaktiven način nudila katalog možnih aktivnosti za znižanje CO₂. Tako bi se lahko primerjalo, koliko CO₂ se sproža, če poteka pouk v šoli in koliko, če se odvija v kanjonu (manjša poraba električne energije, vode, toplote in plina), do katerega se podajo peš. Predstavilo bi se jim tudi, da zaradi zgoščene pozidave in uporabe klimatskih naprav prihaja do t. i. toplotnih otokov v urbanih območjih in kako dobrodejen učinek na njihovo zmanjšanje ima umeščanje novih zelenih in modrih (vodnih) površin v urbano območje.

Andragoški programi – izobraževalni programi za odrasle obiskovalce

Izobraževalni programi za odrasle obiskovalce kanjona Kokre (t. i. andragoški programi) imajo velik potencial pri spodbujanju okoljske ozaveščenosti, saj lahko okrepijo naravovarstveno zavest in omogočajo odraslim, da postanejo aktivni udeleženci pri ohranjanju naravnih lepote in virov za prihodnje generacije. Obenem je namen tovrstnih programov omogočiti odraslim, da ob spoznavanju kanjona Kokre razvijajo svoje znanje, veščine in kompetence na način, ki je prilagojen njihovim potrebam, izkušnjam in motivaciji za učenje. Spodbujajo vseživljenjsko učenje in nenehno nadgrajevanje znanja, kar je ključnega pomena v sodobnem svetu, v katerem so edina stalnica spremembe – v okolju, tehnologiji in družbi.

Nekaj ključnih razlogov, zakaj ponuditi v kanjonu Kokre tudi izobraževalne programe za odrasle:

- Ohranjanje naravne dediščine: Odrasli imajo kot aktivni člani družbe pomembno vlogo pri ohranjanju in zaščiti narave. Če se naučijo več o ekosistemu kanjona Kokre, bodo bolj ozaveščeni o njegovem pomenu in motivirani za njegovo varovanje. Razumevanje naravnih procesov in nevarnosti, ki pretijo naravi, jih lahko spodbudi k trajnostnemu vedenju in krepitvi okoljske odgovornosti.
- Prenašanje znanja in vrednot: Odrasli lahko kot starši, učitelji ali člani lokalne skupnosti prenašajo svoje novo pridobljeno znanje na mlajše generacije, s čimer spodbujajo širjenje ekološke zavesti

in vrednot v širšem družbenem krogu. S tem programi vplivajo ne le na posameznike, temveč na celotne skupnosti.

- Povezava z lokalnim okoljem: Kanjon Kokre je del naravne in kulturne dediščine regije. Učenje o lokalnem okolju povezuje odrasle z njihovim življenjskim prostorom, krepi njihovo identiteto in spoštovanje do naravnih virov. To je še posebej pomembno za tiste, ki živijo v bližini, saj lahko postanejo zagovorniki ohranjanja narave v svoji skupnosti.
- Spodbujanje trajnostnega turizma: Če se odrasli obiskovalci bolj zavedajo naravnih bogastev in občutljivosti ekosistemov, bodo bolj pripravljeni sodelovati pri trajnostnih praksah in podpirati trajnostne oblike turizma. To lahko pomaga ohraniti kanjon v prihodnjih letih, hkrati pa spodbuja odgovorno vedenje obiskovalcev.
- Raziskovanje in rekreacija z namenom: Narava ponuja odraslim veliko več kot le fizično rekreacijo. Učenje o naravnem okolju lahko poveča užitek ob obisku kanjona, saj prinaša globlje razumevanje in cenjenje pokrajine, biotske raznovrstnosti in geoloških značilnosti. Programi lahko odraslim pomagajo izkoristiti svoj čas v naravi na bolj bogat in zavesten način.
- Osebna in duhovna rast: Narava ima pomemben vpliv na duševno zdravje in dobro počutje. Učenje o naravnih procesih in povezava z okoljem lahko izboljšata kakovost življenja, zmanjšata stres in povečata občutek pripadnosti ter notranjega miru.

PREDLOG ZA OBLIKOVANJE ANDRAGOŠKIH PROGRAMOV V KANJONU REKE KOKRE

Učenje odraslih je bolj učinkovito, če temelji na praktičnih primerih, ki so smiselni in neposredno uporabni v vsakdanjem življenju udeležencev. Obenem je motivacija za učenje pri odraslih najpogostejše povezana z osebno radovednostjo, poklicnimi potrebami ali željo po izboljšanju kakovosti življenja. Andragoški programi bodo zato najučinkovitejši, če bodo podpirali motivacijo udeležencev in obenem omogočali povezavo učenja s praktičnim udejstvovanjem udeležencev – če se bodo učili stvari, ki jih zanimajo in jim bodo koristile.

Strukturiran andragoški program, ki povezuje naravoslovno izobraževanje z izkušnjami raziskovanja in ohranjanja naravne dediščine, bi tako lahko vključeval:

- predavanje geoloških značilnosti kanjona, flore in favne ter pomen ohranjanja ekosistema,
- naravoslovni pohod skozi kanjon z opazovanjem in raziskovanjem (postanki ob ključnih točkah, kjer bi se udeleženci poglobili v določene naravne značilnosti kot so npr. rečne sedimentne plasti, habitati ptic, različne rastlinske združbe).
- tematske fotografske /umetniške delavnice z npr. učenjem fotografiranja/ slikanja narave
- senzorične delavnice (hoja z zaprtimi očmi, poslušanje zvokov narave ...) z namenom povezovanja s sabo, spodbujanja čuječnosti itd.,
- praktično delavnico »Moj prispevek o ohranjanju narave«, kjer bi se v skupini npr. odstranjevalo invazivne rastline ali pa čistilo brežine ali pa izdelalo naravni habitat za ptice.

Andragoške aktivnosti v kanjonu Kokre imajo potencialno pomembno vlogo za širšo skupnost in lokalno okolje. Kanjon reke Kokre predstavlja edinstven biotop, ki ponuja bogate možnosti za izobraževalne, raziskovalne in povezovalne izkušnje. Programi oziroma delavnice za odrasle bodo prispevale k dvigu zavesti o pomembnosti ohranjanja naravne dediščine, spodbujale ekološko

ozaveščenost ter okrepile medgeneracijsko sodelovanje. Delavnice bodo omogočile pridobivanje novih znanj, hkrati pa poglobile čut za odgovornost do narave in skupnosti. S tem bo andragoški program prispeval k trajnostnemu razvoju in krepil vezi med ljudmi ter naravnim okoljem.

4 AKCIJSKI NAČRT STRATEGIJE

Pričujoče poglavje predstavlja akcijski načrt za uresničitev Strategije za razvoj kanjona Kokre. Načrt vključuje ključne usmeritve, oceno stroškov, možne vire financiranja, časovne roke ter predlagani vrstni red izvedbe posameznih ukrepov. Za uspešno izvajanje Strategije je ključna natančna ocena naštetih parametrov in njihovega medsebojnega vpliva na izvedbo projekta, cilj pa je zagotoviti jasen, strukturiran in učinkovit pristop k razvoju kanjona Kokre, ki bo pripomogel k trajnostnemu razvoju in ohranjanju naravnih vrednot kanjona Kokre, obenem pa koristil tudi lokalni skupnosti in obiskovalcem.

4.1. USMERITVE, KI JIH BO POTREBNO UPOŠTEVATI PRI URESNIČITVI VIZIJE IN CILJEV STRATEGIJE

V nadaljevanju predstavljene usmeritve imajo skupne značilnosti z namenom **SONARAVNE CELOVITE UREDITVE OBRAVNAVANEGA OBMOČJA**:

1. tipska gradnja objektov, poti in urbane opreme (klopi, koši, e-prikazovalniki ...),
2. ohranjanje naravnega okolja,
3. trajnostni razvoj turizma,
4. povezava mesta s kanjonom – digitalizacija in senzorika,
5. odpadki in recikliranje.

4.1.1. TIPSKA GRADNJA OBJEKTOV, POTI IN URBANE OPREME

Tipska gradnja objektov, poti in urbane opreme vključuje (v čim večji možni meri):

- leseno gradnjo, ki z vidika podnebne nevtralnosti prispeva k postopnemu razogličanju, z družbenega vidika pa h krožnemu gospodarstvu (primeri: za lesen most, lesene table in leseno otroško igrišče na razlivni ravnici je uporabljen les iz lokalnih gozdov),
- izčiščene forme lokalnih značilnosti,
- upoštevanje načela NBS (na naravi temelječe rešitve),
- upoštevanje načela krožnega gospodarstva (uporaba lesa, kamna (konglomerat), skal iz kanjona, kovina (ZVKDS predlaga kovano železo ali korten)),
- enotno oblikovano urbano in mikrourbano opremo (klopi, koši za odpadke), ki bo sonačrtovana z Zavodom za varstvo kulturne dediščine in zainteresiranimi občani,
- ogrožena območja brežin se pred padajočim kamenjem lahko zaščitijo z lokalnimi lesenimi zložbami (mreže za zaščito pred padanjem kamenja niso dovoljene). Zavod Republike Slovenije za varstvo narave je v času priprave OPPN za območje kanjona Kokre predlagal, da se v mesecih, ko je največja verjetnost padanja kamenja, najbolj izpostavljene dele poti zapre.
- ZVKDS je v izdanem mnenju oziroma projektnih pogojih za ureditev infrastrukture v kanjonu Kokre in območja vhodov v rove v Kranju (dolvodno od Županove brvi na desnem bregu) zahteval, da:

- mora biti ograja ob glavnih stopnicah iz dostopa Poštne ulice transparentna, pritrjena na vitke nosilce,
- morajo biti poti v kanjonu peščene, po potrebi utrjene z lokalnim kamnitim materialom. Če je potrebno, so lahko na robovih podprte oziroma zaključene z manjšimi kamni (po principu gradnje gozdnih poti).

Z namenom enotnega videza bo potrebno slediti tem pogojem tudi pri izvedbi ostalih ukrepov v kanjonu.

4.1.2. OHRANJANJE NARAVNEGA OKOLJA

Obravnavano območje **NE BO UREJEN PARK**, temveč **NARAVNO OBMOČJE** – gozd, poplavni travnik in vodno območje.

Ohranjeno bo prvinsko okolje, ki zagotavlja drugačno klimo, ne prinaša pa udobja parka. Ukrepi ne predvidevajo urejenih kategoriziranih poti, temveč gozdne poti, ki jih bodo obiskovalci uporabljali na lastno odgovornost (vstop v kanjon bo prost).

To bo navedeno tudi na obvestilnih tablah pri vseh vstopih oziroma dostopih v kanjon. Na ta način se bo ohranilo prvinskost kanjona, a hkrati njegove posamezne dele približalo ciljnim skupinam.

Pri urejanju kanjona bodo upoštewane smernice pristojnih institucij:

- Osvetljevanje poti v kanjonu ni dopustno. Morebitno osvetljevanje območja treh ploščadi pod vstopno točko Poštna ulica mora biti diskretno in omejeno na območje dostopa do vhodov v rove in na čas dogodkov.
- Varstvo biotske raznovrstnosti v kanjonu.
- Ukrepi za ohranjanje vodnih virov, zraka in tal (merjenje kvalitete vode, merjenje kakovosti zraka kot primerjava s kakovostjo zraka v urbanem okolju), spodbujanje hoje in uporabe koles za prihod do vstopnih točk v kanjon).
- Preprečevanje invazivnih vrst (pri urejanju poti in površin bodo uporabljene avtohtone vrste, zagotavljanje spremljanja pojavljanja invazivnih tujerodnih vrst in njihovo sprotno odstranjevanje in uničenje).
- Ker bo kanjon ohranjen kot prvinsko okolje, ne sme biti presežena nosilna kapaciteta kanjona, zato se bo namestilo še dodatne števec za obiskovalce. Nosilna sposobnost bo določena do konca leta 2030, skladno z določili Skrbniške pogodbe^[42].
- Povezovanje rekreacije in znanja o skrbi za okolje: krožna učna pot s postajami in ugankami o tem, kako lahko posamezniki z izbiro življenjskega sloga vplivamo na manjše podnebne spremembe, varujemo podtalnico itd. Obenem so te postaje info točke s podatki o delu kanjona, kjer se obiskovalec takrat nahaja. Kdor reši uganko, bi lahko na ZTKK dobil mini nagrado.

4.1.3. TRAJNOSTNI RAZVOJ TURIZMA V KANJONU

Območje kanjona reke Kokre je eden redkih delov v Sloveniji, kjer tik ob mestnem jedru še obstajajo povsem naravno ohranjeni predeli kanjona in v njih prisotni naravni procesi ter značilne rastlinske in živalske združbe. Kombinacija bližine urbanega središča in neokrnjene narave je glavna atrakcija kanjona kot turistične destinacije, obenem pa se je treba zavedati, da bo ob nekritičnem razvoju turizma v kanjonu najprej in najbolj ogrožen njegov največji adut – neokrnjenost. Področje je majhno in posledično bolj ranljivo, infrastrukturni posegi in turistične dejavnosti pa lahko ogrozijo značilnosti konglomeratnih sten, roba kanjona, terase kanjona, vodotoka ali prodišč, oziroma preprečujejo naravne procese ter zmanjšajo kakovost habitatov, prisotnih na območju.^[3] Kanjon vpliva tudi na klimo izven območja – zaradi reke Kokre se bližnja okolica segreva nekoliko manj oziroma počasneje kot območja, kjer vodnega elementa ni. Kar prinaša pozitivne učinke na mikro in makro lokaciji.

Možnosti razvoja turizma v kanjonu Kokre je zato treba iskati v presečišču naravnih omejitev in družbenih potreb in rešitve iskati v načrtovanju poti za obiskovalce kanjona, jim torej na nevsiljiv način omejiti gibanje izven priporočenih območij, a jim obenem zagotoviti dostop do zanimivosti in jim zagotoviti dovolj infrastrukture, da se bodo v kanjonu dobro počutili.

Predlagani so naslednji ukrepi za razvoj trajnostnega turizma:

1. Postavitev števcov obiskovalcev, ki bodo omogočali sledljivost in nadzor števila obiskovalcev, in po potrebi zaradi prevelike frekventnosti omejevanje vstopa v kanjon ob vodenih obiskih. ZRSVN je decembra 2022 postavil 2 števca, 2 števca obiskovalcev bosta postavljena tudi pri treh ploščadih. S predplačilno kartico MOK, imenovano CeKR, in digitalno platformo »Pametno mesto in skupnost Kranj« (<https://pametni.kranj.si/>) se bo zbiralo podatke s števcov obiskovalcev in te podatke analiziralo ter tudi objavljalo na kanalih MOK.
2. Strokovno načrtovanje sonaravnih pešpoti in učnih poti, po katerih se bodo gibal obiskovalci in jasna označitev, da gibanje izven poti ni zaželeno. S tem bo obiskovalcem omogočeno gibanje (eden izmed ciljev ureditve kanjona je tudi spodbujanje rekreacije med prebivalci), obenem pa krhki habitat ne bodo ogroženi.
3. Ustrezna oprema poti (klopi oziroma počivališča) bo obiskovalcem omogočila dobro počutje.
4. Urejeni dostopi v kanjon bodo spodbujali odločitev za obisk – v trajnostni naravnosti je smiselno predvsem izboljšati javni prevoz do vstopnih točk in spodbujati kolesarjenje. Pred glavnim vstopom v kanjon Kokre pri Kokrškem mostu je že urejeno postajališče za parkiranje koles sistema KRskOLESOM, postajališča pa bi se lahko postavila tudi v bližino drugih vstopnih točk. Obstoječa postajališča se nadgradi s smerokazi – proti Kokri. Z ureditvijo mobilnosti do dostopov bo spodbujan obisk kanjona, obenem pa bodo upoštevani cilji trajnostne mobilnosti, zmanjšanja emisij CO₂ in PM delcev, kar bo prispevalo k podnebni nevtralnosti Kranja, izboljšanju kakovosti zraka in zmanjšanju obremenitev s hrupom.

5. Na območju Standard želi podjetje Elektro Gorenjska predstaviti zgodovino lokalne industrije, kar bo imelo obenem usmerjevalno in motivacijsko funkcijo in bo obiskovalce usmerilo tudi v zgornji, naravni del kanjona. Na tem mestu se lahko uredi tudi razstavni prostor, kjer bo prikazan vodni ekosistem, npr. ribe, ki živijo v neposredni bližini v rekah Sava in Kokra (npr. sulci). Območje pa bo primerno tudi za občasne razstave domačih in tujih umetnikov ter okolju primerne glasbene dogodke.

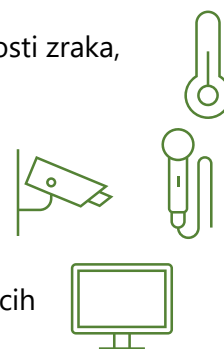

4.1.4. POVEZAVA MESTA S KANJONOM – DIGITALIZACIJA IN SENZORIKA

Na različnih lokacijah v kanjonu se bo:

- izvajalo meritve kvalitete in temperature vode, temperature, kvalitete in vlažnosti zraka,
- namestilo podvodne kamere,
- snemalo zvoke vode in živali v gozdu in na travnikih.

Vse navedeno se bo projiciralo na sodobnih e-prikazovalnikih v mestu, pa tudi na digitalni platformi MOK, narejena bo na primer primerjava temperature in kvalitete zraka v mestu in v kanjonu, s čimer se bo povabilo obiskovalce in domače prebivalce, da prikazano preverijo sami in se zlasti v poletnih mesecih ohladijo v kanjonu. Na ta način se bo privabljal meščane na sprehod v kanjon.

4.1.5. ZMANJŠEVANJE NEGATIVNIH VPLIVOV NA NARAVNI SPOMENIK

Pri uresničitvi vizije in ciljev strategije bo potrebno pozornost nameniti tudi zmanjševanju negativnih vplivov iz okolice kot so nedovoljeni izpusti iz fekalne in meteorne kanalizacije, širjenje invazivnih tujerodnih vrst rastlin in živali ter preprečevanje odlaganja zelenega odpadka ter gospodinjskih in drugih odpadkov. V izogib poslabšanju stanja in vzdrževanju kakovosti vode bi bilo potrebno nadaljevati z aktivnostmi, ki jih v kanjonu izvaja MOK. Monitoring kakovosti Kokre in z njim povezani ukrepi (pregledovanje brežin, iskanje nelegalnih iztokov fekalne vode ter obveščanje/pozivanje k sanaciji/ kaznovanje povzročiteljev onesnaženja, ozaveščanje javnosti), ki se izvajajo od leta 2022 naprej, kažejo izboljšanje ekološkega stanja reke Kokre.

V kanjonu bi se morali izvajati tudi ukrepi za zmanjševanje količin odloženih odpadkov (prepoved odvoza odpadkov v kanjon, poostren nadzor medobčinske inšpekcije, informiranje javnosti). Prav tako se bo obiskovalce seznanjalo z možnostmi recikliranja in pravilnega ravnanja z različnimi vrstami odpadkov ter z različnimi načini, kako lahko posamezniki preprečujejo širjenje invazivnih tujerodnih vrst.

4.2. OCENJENI STROŠEK CELOVITE UREDITVE KANJONA REKE KOKRE PO POSAMEZNIH UKREPIH

V tabeli 4 so prikazani stroški celovite ureditve kanjona reke Kokre po posameznih ukrepih in območjih. Ocena vključuje stroške potrebnih gradbenih in obrtniških del, opreme (ograde, klopi, table ...), izdelave projektne in investicijske dokumentacije ter stroške projektantskega in gradbenega nadzora. Slednji so upoštevani v kategoriji »Dodatni stroški«. Skladno z Odlokom o naravnem spomeniku Kanjon reke Kokre^[2] bo oblikovana tudi skrbniška pogodba za upravljanje naravnega

spomenika Kanjon reke Kokre, na podlagi katere bo MOK morala zagotoviti 25.000 EUR z DDV letno za obdobje petih let za redno vzdrževanje klopi, košev, sečnje, nujnega urejanja poti ... Ker ta strošek ne predstavlja investicije, ni zajet v tabeli 4.

Stroški urejanja pravice graditi na zemljiščih, ki niso v lasti MOK ali RS, niso zajeti in bodo izračunani posebej za posamezen ukrep glede na površino določene parcele, na kateri bodo potekali posegi, kar bodo določili projektanti v času priprave projektne dokumentacije za posamezne ukrepe.

V tabeli 4 niso zajeti stroški ukrepov:

- B.3.1 poti (Sanacija obstoječih poti z ureditvijo točkovnih dostopov do reke) in B.3.6 urbana oprema na območju dolvodno od mostu na Hujah do Županove brvi na levem bregu. Prebivalci Krajevne skupnosti Huje so izglasovali ta dva projekta, ki se bosta uredila v letu 2025 na podlagi Participativnega proračuna MOK. Ker pa sta ta dva projekta del celovite ureditve območja dolvodno od mostu na Hujah do Županove brvi, sta v tabelah navedena, le stroški za njuno ureditev so bili izvzeti.
- C.6.2 polnilnice za električne avtobuse, prometna rešitev ter izgradnja parkirišča za avtobuse v območju Standard, saj je bil ta ukrep že izveden v letu 2023. Za ureditev infrastrukture v kanjonu Kokre in območja vhodov v rove v Kranju (dolvodno od Županove brvi na desnem bregu) (ukrepi C.2.1 – C.2.17) so bila pridobljena nepovratna sredstva, vendar ne za celotno investicijo, zato so stroški za izvedbo teh ukrepov upoštevani v tabeli 4.

Iz tabele 4 je tako razvidno, da so stroški celovite ureditve kanjona reke Kokre ocenjeni v višini 11.245.849,59 EUR brez DDV oziroma 13.719.936,50 EUR z DDV.

Tabela 4: Stroški po ukrepih

OBMOČJE	Ime odseka	Stroški GOI in oprema (brez DDV)	Dodatni stroški (brez DDV)	Skupaj (brez DDV)	DDV	SKUPAJ (z DDV)
NARAVNI DEL						
<i>Težko prehodna soteska pestre vegetacije grmišč in gozdnih združb; skrajni severni del - gorvodno od mostu na Hujah</i>		638.250,00	117.825,00	756.075,00	166.336,50	922.411,50
Območje pod gostilno Arvaj	KR K 4/1					
	A.1.1 obnova stopnic					
	A.1.2 ureditev vadbenega območja za potrebe civilne zaščite, reševalcev in gorske službe na obeh bregovih	304.750,00	48.475,00	353.225,00	77.709,50	430.934,50
Dolvodno od Arvaja do mostu na Hujah na levem bregu	KR K 4/1					
	A.2.1 ureditev poti z višinskimi razlikami in manjšimi premostitvami	48.300,00	22.830,00	71.130,00	15.648,60	86.778,60
Dolvodno od zaključka poti s skalnim robom do mostu na Hujah na desnem bregu	KR K 4/1					
	A.3.1 prezentacija ruševin Jurjevega mlina					
	A.3.2 ureditev poti	135.700,00	31.570,00	167.270,00	36.799,40	204.069,40
	A.3.3 ureditev dostopa Jurčičeva - pot, stopnice, ograja					
	KR K 4/1					
	A.3.4 postavitve lesene brvi čez Kokro v območju balvanov	69.000,00	6.900,00	75.900,00	16.698,00	92.598,00
	KR K 4/1					
Ob mostu na Hujah na levem bregu	A.3.5 ureditev degradiranih kavern (jame)	59.800,00	5.980,00	65.780,00	14.471,60	80.251,60
	A.3.6 postavitve učnih tabel, klopi					
	A.3.7 ureditev dostopov do vode					
	KR K 4/1					
	A.4.1 ureditev piknik prostora z možnostjo taborjenja	20.700,00	2.070,00	22.770,00	5.009,40	27.779,40

ŠPORTNI/ REKREATIVNI DEL		1.325.950,00	168.595,00	1.494.545,00	328.799,90	1.823.344,90
<i>Konglomeratna terasa pod ježo med Županovo brvjo in mostom na Hujah</i>						
Razlivna/poplavna ravnica <i>Dolvodno od mostu na Hujah do Županove brvi na desnem bregu</i>	KR K 5					
	B.1.1 badminton					
	B.1.2 balinišče					
	B.1.3 nogomet - trava					
	B.1.4 odbojka na mivki					
	B.1.5 otroška igrala					
	B.1.6 fitnes na prostem - trim steza, tudi KR K 4/2					
	B.1.7 učne table					
	B.1.8 poti	1.178.750,00	135.875,00	1.314.625,00	289.217,50	1.603.842,50
	B.1.9 urbana oprema					
	B.1.10 ureditev dostopa obrambni stolp za gostilno Kot: stopnice, ograja					
	KR K 6					
	B.2.1 balvani					
	B.2.2 plezališče					
	B.2.3 otroška igrala - večja					
	B.2.4 objekt cca 200 m2					
	B.2.5 urbana oprema, table					
	B.2.6 dostop Stara Sava - pri objektu					
Dolvodno od mostu na Hujah do Županove brvi na levem bregu	KR K 4/2					
	B.3.1 poti					
	B.3.2 otroško igrišče					
	B.3.3 piknik prostor					
	B.3.4 visokodebelni sadovnjak	147.200,00	32.720,00	179.920,00	39.582,40	219.502,40
	B.3.5 naravno kopalno območje - del					
	B.3.6 urbano pohištvo					
	B.3.7 ureditev dostopa ob cerkvi na Hujah					
	B.3.8 ureditev dostopa ob piknik prostoru (Huje)					

TURISTIČNI DEL

Globoka soteska strmih sten pod starim mestnim jedrom dolvodno od Županove brvi do izliva Kokre v Savo

8.121.735,41**873.494,17****8.995.229,59****1.978.950,51****10.974.180,10**

Naravno kopalno območje <i>Tlk ob Županovi brvi na obeh bregovih reke Kokre) na Dolu</i>	KR K 4/2					
	C.1.1 sezonski objekti za naravno kopalno območje - del					
	C.1.2 dostopi do vode	473.800,00	65.380,00	539.180,00	118.619,60	657.799,60
	C.1.3 ureditev krožne poti izven poplavnega območja					
	C.1.4 urejanje brežin in prodišč					
Ureditev infrastrukture v kanjonu Kokre in območja vhodov v rove v Kranju <i>Dolvodno od Županove brvi na desnem bregu</i>	KR K 4/2					
	C.2.1 ureditev poti					
	C.2.2 ureditev novih stopnic					
	C.2.3 ureditev zgornje ploščadi					
	C.2.4 večnamenski objekt s sanitarijami					
	C.2.5 table					
	C.2.6 tribune pod mostom					
	C.2.7 ureditev srednje ploščadi					
	C.2.8 ureditev spodnje ploščadi	646.793,67	0,00	646.793,67	142.294,61	789.088,28
	C.2.9 sanacija stopnic med ploščadmi					
	C.2.10 dvizna ploščad na stopnicah					
	C.2.11 rekonstrukcija dveh vhodov v rove					
	C.2.12 nove jeklene stopnice					
	C.2.13 pot nad arkadami					
	C.2.14 osvetlitev ploščadi					
	C.2.15 ureditev komunalne infrastrukture					
	C.2.16 dva števca obiskovalcev					
	C.2.17 dostop Poštna ulica oziroma Center					
Ureditev povezave od območja vhodov v rove do vodnjaka pri Župniji Kranj	C.3.1 ureditev poti od območja vhodov v rove do vodnjaka pri Župniji Kranj	34.500,00	21.450,00	55.950,00	12.309,00	68.259,00
Rekonstrukcija vodnjaka pri Župniji Kranj	KR K 4/2	17.250,00	1.725,00	18.975,00	4.174,50	23.149,50
	C.4.1 ureditev vodnjaka					

Območje od Županove brvi do Standarda	C.5.1 ureditev poti od vodnjaka pri Župnišču do nove brvi	9.200,00	920,00	10.120,00	2.226,40	12.346,40
	KR K 4/2 C.5.2 ureditev poti po levem bregu C.5.3 rekonstrukcija dostopa Čebelica - Valter C.5.4 ureditev vstopne točke Skalica	799.191,74	97.919,17	897.110,92	197.364,40	1.094.475,32
	KR K 4/2 C.5.5 brv za pešce, ki bo povezala območje na levem bregu z območjem novo urejenih treh ploščadi na desnem bregu	345.000,00	52.500,00	397.500,00	87.450,00	484.950,00
Območje Standard - Elektro Gorenjska (ali območje Skalica)	KR K 4/2 C.6.1 objekt z zunanjo ureditvijo ter infrastrukturo	506.000,00	68.600,00	574.600,00	126.412,00	701.012,00
	KR K 4/2 C.6.3 natečaj ZAPS in gradnja mostu Skalica (Planina - Pungert)	4.140.000,00	432.000,00	4.572.000,00	1.005.840,00	5.577.840,00
	KR K 4/2 C.6.4 dvigalo za pešce in kolesarje s tunelom	1.150.000,00	133.000,00	1.283.000,00	282.260,00	1.565.260,00
SKUPAJ STROŠKI VSEH UKREPOV		Stroški GOI in oprema (brez DDV)	Dodatni stroški (brez DDV)	Skupaj (brez DDV)	DDV	SKUPAJ (z DDV)
VSA OBMOČJA SKUPAJ		10.085.935,41	1.159.914,17	11.245.849,59	2.474.086,91	13.719.936,50

4.3. PREDSTAVITEV MOŽNIH VIROV FINANCIRANJA

V poglavju 4.2 so prikazani stroški celovitega urejanja, v katere še niso všteti stroški odkupov zasebnih zemljišč oziroma stroški pridobitve pravice graditi. MOK bo posebno pozornost namenila iskanju virov za financiranje posameznih ukrepov. Med tovrstne vire se v prvi vrsti uvrščajo nepovratna sredstva centraliziranih in decentraliziranih programov Evropske unije, pa tudi Norveškega finančnega mehanizma.

Predstavljeni ukrepi bi tako lahko kandidirali za nepovratna sredstva naslednjih mehanizmov:

- CTN: Sofinanciranje operacije zelene infrastrukture v mestnem okolju z mehanizmom CTN (celostne teritorialne naložbe) v okviru specifičnega cilja RSO 2.7: »Izboljšanje varstva in ohranjanja narave ter biotske raznovrstnosti in zelene infrastrukture, tudi v mestnem okolju in zmanjšanje vseh oblik onesnaževanja (ESRR)«,
- DRR (Dogovor za razvoj regij): V okviru ukrepa za spodbujanje zelene infrastrukture v urbanih naseljih,
- sredstva v okviru Evropskega teritorialnega sodelovanja (ETS), ki je oblikovano v okviru Evropske kohezijske politike – INTERREG: čezmejno sodelovanje: Slovenija – Avstrija, Slovenija – Italija
Interreg transnacionalno sodelovanje: Interreg Podonavje (Interreg Danube Transnational Programme), Interreg Srednja Evropa (Interreg Central Europe), Interreg Območje Alp, Interreg Mediteran (Interreg Mediterranean), Interreg Jadransko-jonski program (Interreg Adriatic),
- Program LIFE,
- EUI: European Urban Initiative (Evropska pobuda za mesta),
- Norveški finančni mehanizem,
- Sklad za podnebne spremembe,
- Participativni proračun Mestne občine Kranj,
- Erasmus plus: za pedagoške programe in izobraževalne vsebine,
- European data space for smart communities (DS4SSCC).

Za vsak ukrep posebej bo potrebno poiskati najbolj primeren program/mehanizem oziroma razpis.

Dobro bi bilo, da so ukrepi vnaprej pripravljeni do te mere (izdelana projektna in investicijska dokumentacija, odkupljena potrebna zemljišča oziroma pridobljena pravica graditi), da se jih lahko prijavi na ustrezne razpise, ko bodo slednji objavljeni.

Nepovratna sredstva bi se lahko pridobilo tudi za dodatne vsebine, predvsem pedagoške programe.

4.4. OKVIRNI ČASOVNI ROKI ZA IZVEDBO POSAMEZNIH UKREPOV

Na podlagi izvedljivosti posameznega ukrepa je bil oblikovan okvirni časovni načrt. Tako so bili določeni 3 skrajni roki, prikazani na sliki 23:

Slika 23: Skrajni roki za izvedbo posameznih ukrepov

V času priprave strategije je bilo predvideno, da se bodo naslednji **UKREPI IZVEDLI DO KONCA LETA 2026:**

- C.2.1 – C.2.17: ureditev infrastrukture v kanjonu Kokre in območja vhodov v rove v Kranju (dolvodno od Županove brvi na desnem bregu) – skladno s pogodbo o sofinanciranju mora biti ta ukrep zaključen do konca meseca avgusta 2025,
- C.3.1: ureditev povezave od območja vhodov v rove do vodnjaka pri Župniji Kranj,
- C.4.1: rekonstrukcija vodnjaka pri Župniji Kranj,
- C.5.1: območje od Županove brvi do Standarda – pot od vodnjaka pri Župnišču do nove brvi,
- C.5.2 – C.5.4: območje od Županove brvi do Standarda – ureditev poti po levem bregu,
- C.6.1 objekt z zunanjo ureditvijo ter infrastrukturo v območju Standard.

DO KONCA LETA 2029 naj bi bili zaključeni naslednji ukrepi:

- A.4.1: piknik prostor z možnostjo taborjenja ob mostu na Hujah na levem bregu⁶,
- B1.1 – B.2.6: razlivna/poplavna ravnica (dolvodno od mostu na Hujah do Županove brvi na desnem bregu),
- B.3.1 – B.3.7: dolvodno od mostu na Hujah do Županove brvi na levem bregu,
- C.1.1 – C.1.4: naravno kopalno območje (tik ob Županovi brvi na obeh bregovih reke Kokre) na Dolu,
- C.5.5 brv za pešce v območju od Županove brvi do Standarda.

V LETU 2030 IN KASNEJE pa naj bi se izvedlo še preostalih 7 ukrepov:

- A.1.1 in A.1.2: območje pod gostilno Arvaj,
- A.2.1: dolvodno od Arvaja do mostu na Hujah na levem bregu,

⁶ Piknik prostori ne bodo smeli imeti kurišč. Izjema je piknik prostor ob šotorišču, kjer bo dovoljeno urediti kurišče, zaščiteno s kamenjem (konglomeratom), postavljeno izven drevesne in grmovne vegetacije. Uporaba kurišča bo dovoljena izključno za izvajanje dejavnosti v družbene in izobraževalne namene ob predhodnem soglasju občine (taborniki, šole, društva ipd.)^[1].

- A.3.1 – A.3.3: dolvodno od zaključka poti s skalnim robom do mostu na Hujah na desnem bregu – sanacija poti,
- A.3.4: dolvodno od zaključka poti s skalnim robom do mostu na Hujah na desnem bregu – brv v območju balvanov,
- A.3.5 – A.3.7: dolvodno od zaključka poti s skalnim robom do mostu na Hujah na desnem bregu – postavitev učne poti z razgledišči, ureditev dostopov do vode,
- C.6.3: gradnja mostu Skalica (Planina – Pungert) v območju Standard in
- C.6.4: gradnja dvigala za pešce in kolesarje s tunelom v območju Standard.

Ukrep C.6.2 »Polnilnice za električne avtobuse, prometna rešitev ter izgradnja parkirišča za avtobuse v območju Standard« je bil že izveden v letu 2023, zato v časovnem načrtu ni prikazan.

Tabela 5: Predlagani terminski načrt izvedbe ukrepov

NARAVNI DEL	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Območje pod gostilno Arvaj (A.1.1 in A.1.2)							
Dolvodno od Arvaja do mostu na Hujah na levem bregu (A.2.1)							
Dolvodno od zaključka poti s skalnim robom do mostu na Hujah na desnem bregu (A.3.1, A.3.2, A.3.3)							
Dolvodno od zaključka poti s skalnim robom do mostu na Hujah na desnem bregu (A.3.4)							
Dolvodno od zaključka poti s skalnim robom do mostu na Hujah na desnem bregu (A.3.5, A.3.6, A.3.7)							
Ob mostu na Hujah na levem bregu (A.4.1)							
ŠPORTNI/ REKREATIVNI DEL							
Razlivna/poplavna ravnica (dolvodno od mostu na Hujah do Županove brvi na desnem bregu) (B.1.1 – B.1.10 + B.2.1 – B.2.6)							
Dolvodno od mostu na Hujah do Županove brvi na levem bregu (B.3.1 – B.3.8)							
TURISTIČNI DEL							
Naravno kopalno območje (tik ob Županovi brvi na obeh bregovih reke Kokre) na Dolu (C.1.1 – C.1.4)							
Ureditev infrastrukture v kanjonu Kokre in območja vhodov v rove v Kranju (dolvodno od Županove brvi na desnem bregu) (C.2.1 – C.2.17)							
Ureditev povezave od območja vhodov v rove do vodnjaka pri Župniji Kranj (C.3.1)							
Rekonstrukcija vodnjaka pri Župniji Kranj (C.4.1)							
Območje od Županove brvi do Standarda – pot od vodnjaka pri Župnišču do nove brvi (C.5.1)							
Območje od Županove brvi do Standarda – ureditev poti po levem bregu (C.5.2 – C.5.4)							
Območje od Županove brvi do Standarda – brv za pešce (C.5.5)							
Območje Standard – objekt (C.6.1)							
Območje Standard – most Skalica (C.6.3)							
Območje Standard – dvigalo (C.6.4)							

Izvedba do konca leta 2026

Izvedba do konca leta 2029

Izvedba v letu 2030 in kasneje

4.5. PREDLAGANI VRSTNI RED IZVEDBE UKREPOV

Za uspešno izvedbo strategije razvoja kanjona Kokre je ključnega pomena jasen in strukturiran vrstni red izvedbe posameznih ukrepov. Vrstni red bo temeljil na prioritetah strategije in bo zagotovil, da bodo ukrepi medsebojno usklajeni, da se bodo postopoma nadgrajevali in da bodo prinašali maksimalne koristi za območje. Predlagani vrstni red izvedbe ukrepov je skrbno načrtovan, da zagotovi najbolj učinkovito in trajnostno uresničitev vizije in ciljev strategije razvoja kanjona Kokre. S tem bo omogočena postopna in skladna transformacija kanjona v območje, ki bo privlačno za obiskovalce, obenem pa bo ohranjalo svoje naravne vrednote in prispevalo k trajnostnemu razvoju regije.

4.5.1. OPIS MERIL IN UTEŽI ZA DOLOČITEV VRSTNEGA REDA IZVEDBE UKREPOV

V nadaljevanju je podan predlog vrstnega reda izvedbe posameznih ukrepov, predstavljenih v poglavju 3.4. Pri tem so izvzeti ukrepi C.2.1 – C.2.17, predvideni v območju »Ureditev infrastrukture v kanjonu Kokre in območja vhodov v rove v Kranju (dolvodno od Županove brvi na desnem bregu)«, za katere je že bila pridobljena odločitev o podpori Načrta za okrevanje in odpornost in naj bi bili skladno s podpisano pogodbo o sofinanciranju zaključeni do konca meseca avgusta 2025. Prav tako je izvzet ukrep C.6.2 »Polnilnice za električne avtobuse, prometna rešitev ter parkirišče za avtobuse«, saj je bil že izveden novembra 2023.

Za določitev vrstnega reda izvedbe ukrepov je bila uporabljena multikriterijska analiza, s katero se določi:^[43]

- cilje in kriterije vrednotenja,
- točkovanje pri vsakem projektu glede na postavljene kriterije,
- določanje uteži za posamezne kriterije in
- način izračuna skupne ocene.

Kriteriji vrednotenja morajo odražati cilje, saj je namen vrednotenja razvrstiti vrstni red ukrepov od najbolj do najmanj zaželenega glede na postavljene cilje. Kriteriji, ki vsebinsko odražajo cilje celovitega urejanja kanjona Kokre in ki so razpoložljivi v dovolj dobri kakovosti, so naslednji:

- lastništvo zemljišč, na katerih bodo izvedeni ukrepi,
- višina stroška za izvedbo posameznega ukrepa,
- kazalnik vpliva na prispevanje k zaključeni celoti urejanja kanjona Kokre in
- časovna izvedljivost posameznega ukrepa.

Uteži za vrednotenje so določene ob upoštevanju relativnega pomena posameznih postavljenih ciljev. Na sliki 24 je prikazan model multikriterijske odločitvene analize, ki zajema kazalnike (kriterije) ter uteži posameznih kazalnikov.

UTEŽ ZA LASTNIŠTVO ZEMLJIŠČ je določena kot **40 %**, saj terja ureditev lastništva precej časa, poleg tega v ocenjeni višini posameznega ukrepa niso všteti stroški urejanja pravice graditi (stroški morebitnih odkupov zemljišč in pravnih postopkov, povezanih z odkupi). **UTEŽ ZA VIŠINO STROŠKA ZA IZVEDBO**

POSAMEZNEGA UKREPA JE DOLOČENA V VIŠINI 30 %, UTEŽ ZA PRISPEVEK K ZAKLJUČENI CELOTI UREJANJA KANJONA KOKRE KOT 20 % IN ČASOVNA IZVEDLJIVOST KOT 10 %.

Slika 24: Kriteriji in uteži posameznih kazalnikov

V nadaljevanju je podana razlaga posameznih kazalnikov:

- **LASTNIŠTVO ZEMLJIŠČ:** za vsak ukrep je bilo preverjeno lastništvo. Zemljišče, ki je v lasti MOK oziroma ima občina za posege na njem že urejeno pravico graditi, je prejela 0 točk, saj zanj ni potrebnih aktivnosti. Zemljišča, ki so v lasti Republike Slovenije, so prejela 1 točko, saj terjajo nekaj aktivnosti in časa. Zemljišča, ki so v lasti fizičnih ali pravnih oseb, pa so prejela 3 točke, saj urejanje pravice graditi na njih v celoti ali delu terja čas in predstavlja tudi finančni strošek. Za posamezni ukrep so bile seštete točke vseh zemljišč, na katerih naj bi potekal ukrep. Iz te vrednosti je bila narejena koristnostna funkcija od 0–10, pri čemer ima zemljišče z največ točkami vrednost 0 in tisto z najmanj točk vrednost 10. Izračun se je naredil tako, da so zemljišča s številom točk pod 10 dobila proporcionalno vrednost med 7 in 10, zemljišča do števila točk 35 proporcionalno vrednost med 2 in 7, ter zemljišča s številom točk nad 35 vrednost med 0 in 2.
- **VIŠINA STROŠKA ZA IZVEDBO POSAMEZNEGA UKREPA:** Na podlagi podane ocene stroškov v poglavju 4.2 za posamezni ukrep so bili ukrepi razvrščeni od najcenejšega do najdražjega v koristnostno funkcijo od 0–10. Ukrepi pod 100.000 EUR so dobili proporcionalno število točk med 7–10, ukrepi med 100.000 EUR do 1.000.000 EUR proporcionalno med 2 in 7, ter projekti nad 1.000.000 EUR proporcionalno med 0–2.
- **PRISPEVEK K ZAKLJUČENI CELOTI UREJANJA KANJONA:** Tudi tu je bila uporabljena koristnostna funkcija od 0–10. 10 točk je dobil ukrep, ki prispeva k zaključeni urejenosti posameznih podobmočij in se z njegovo ureditvijo lahko posamezen večji del kanjona smatra kot celovito urejen. 5 točk je dobil ukrep, katerega ureditev prispeva k zaključeni urejenosti manjšega podobmočja, 1 točko pa ukrep, ki nima bistvenega vpliva na ureditev zaključene celote kanjona.
- **ČASOVNA IZVEDLJIVOST:** Tudi tu je bila uporabljena koristnostna funkcija od 0–10. 10 točk so dobili projekti, ki so izvedljivi do konca leta 2026, 5 točk projekti, ki so izvedljivi do konca aktualne finančne perspektive Evropske kohezijske politike, to je do konca leta 2029. 1 točko pa so dobili ukrepi, za katere ni pričakovati, da bi se lahko izvedli pred letom 2030, saj terjajo največ pripravljalnih aktivnosti in so tudi najbolj zahtevni.

4.5.2. PREDLAGANI VRSTNI RED IZVEDBE UKREPOV

V nadaljevanju je prikazan vrstni red ukrepov glede na kazalnike, razložene v poglavju 4.5.1. V tabeli 6 je razvidna vrednost posameznih kazalnikov za vsak ukrep, v tabeli 7 pa vrednost normiranih kazalnikov za vsak ukrep. V tabeli 7 je prikazana tudi skupna normirana vrednost posameznega ukrepa ob upoštevanju uteži, na podlagi katere je bil določen končni vrstni red načrtovanih ukrepov, prikazan na sliki 25.

Tabela 6: Vrednost posameznih kazalnikov za vsak ukrep

Ukrep	Kazalniki			
	Lastništvo zemljišč	Višina stroška (EUR)	Prispevek k zaključnosti urejanja	Časovna izvedljivost
Območje pod gostilno Arvaj (A.1.1 in A.1.2)	13,00	430.934,50	1,00	1,00
Dolvodno od Arvaja do mostu na Hujah na levem bregu (A.2.1)	7,00	86.778,60	1,00	1,00
Dolvodno od zaključka poti s skalnim robom do mostu na Hujah na desnem bregu (A.3.1, A.3.2, A.3.3)	26,00	204.069,40	2,00	1,00
Dolvodno od zaključka poti s skalnim robom do mostu na Hujah na desnem bregu (A.3.4)	5,00	92.598,00	2,00	1,00
Dolvodno od zaključka poti s skalnim robom do mostu na Hujah na desnem bregu (A.3.5, A.3.6, A.3.7)	33,00	80.251,60	2,00	1,00
Ob mostu na Hujah na levem bregu (A.4.1)	1,00	27.779,40	1,00	2,00
Razlivna/poplavna ravnic (dolvodno od mostu na Hujah do Županove brvi na desnem bregu) (B.1.1-B.1.10 + B.2.1 - B.2.6)	48,00	1.603.842,50	3,00	2,00
Dolvodno od mostu na Hujah do Županove brvi na levem bregu (B.3.1 - B.3.8)	79,00	219.502,40	3,00	2,00
Naravno kopalno območje (tik ob Županovi brvi na obeh bregovih reke Kokre) na Dolu (C.1.1 - C.1.4)	102,00	657.799,60	3,00	2,00
Ureditev povezave od območja vhodov v rove do vodnjaka pri Župniji Kranj (C.3.1)	2,00	68.259,00	3,00	3,00
Rekonstrukcija vodnjaka pri Župniji Kranj (C.4.1)	3,00	23.149,50	3,00	3,00
Območje od Županove brvi do Standarda - pot od vodnjaka pri Župnišču do nove brvi (C.5.1)	4,00	12.346,40	3,00	3,00
Območje od Županove brvi do Standarda - ureditev poti po levem bregu (C.5.2- C.5.4)	26,00	1.094.475,32	3,00	3,00
Območje od Županove brvi do Standarda - brv za pešce (C.5.5)	10,00	484.950,00	3,00	2,00
Območje Standard - objekt (C.6.1)	6,00	701.012,00	2,00	3,00
Območje Standard - most Skalica (C.6.3)	28,00	5.577.840,00	1,00	1,00
Območje Standard - dvigalo (C.6.4)	2,00	1.565.260,00	1,00	1,00

Tabela 7: Vrednost normiranih kazalnikov za vsak ukrep

Ukrep	Normirani kazalniki				Skupaj normirana vrednost ukrepa ob upoštevanju uteži
	Lastništvo zemljišč	Višina stroška (EUR)	Prispevek k zaključeno sti urejanja	Časovna izvedljivost	
Območje pod gostilno Arvaj (A.1.1 in A.1.2)	5,14	5,28	1,00	1,00	3,94
Dolvodno od Arvaja do mostu na Hujah na levem bregu (A.2.1)	7,90	7,40	1,00	1,00	5,68
Dolvodno od zaključka poti s skalnim robom do mostu na Hujah na desnem bregu (A.3.1, A.3.2, A.3.3)	3,29	6,18	5,00	1,00	4,27
Dolvodno od zaključka poti s skalnim robom do mostu na Hujah na desnem bregu (A.3.4)	8,50	7,22	5,00	1,00	6,67
Dolvodno od zaključka poti s skalnim robom do mostu na Hujah na desnem bregu (A.3.5, A.3.6, A.3.7)	2,29	7,59	5,00	1,00	4,29
Ob mostu na Hujah na levem bregu (A.4.1)	9,70	9,17	1,00	5,00	7,33
Razlivna/poplavna ravnica (dolvodno od mostu na Hujah do Županove brvi na desnem bregu) (B.1.1- B.1.10 + B.2.1 -B.2.6)	1,06	2,14	10,00	5,00	3,56
Dolvodno od mostu na Hujah do Županove brvi na levem bregu (B.3.1 - B.3.8)	0,45	6,12	10,00	5,00	4,52
Naravno kopalno območje (tik ob Županovi brvi na obeh bregovih reke Kokre) na Dolu (C.1.1 - C.1.4)	0,00	4,37	10,00	5,00	3,81
Ureditev povezave od območja vhodov v rove do vodnjaka pri Župniji Kranj (C.3.1)	9,40	7,95	10,00	10,00	9,15
Rekonstrukcija vodnjaka pri Župniji Kranj (C.4.1)	9,10	9,31	10,00	10,00	9,43
Območje od Županove brvi do Standarda - pot od vodnjaka pri Župnišču do nove brvi (C.5.1)	8,80	9,63	10,00	10,00	9,41
Območje od Županove brvi do Standarda - ureditev poti po levem bregu (C.5.2- C.5.4)	3,29	2,41	10,00	10,00	5,04
Območje od Županove brvi do Standarda - brv za pešce (C.5.5)	5,57	5,06	10,00	5,00	6,25
Območje Standard - objekt (C.6.1)	8,20	4,20	5,00	10,00	6,54
Območje Standard - most Skalica (C.6.3)	3,00	0,00	1,00	1,00	1,50
Območje Standard - dvigalo (C.6.4)	9,40	2,16	1,00	1,00	4,71

Slika 25: Vrstni red ukrepov

Kot je razvidno iz slike 25, je **NAJVIŠJE UVRŠČEN UKREP C4.1 »REKONSTRUKCIJA VODNJAKA PRI ŽUPNIJI KRANJ«**, ki je drugi najcenejši, poseg bi bil potreben na zgolj enem zemljišču, ki je v lasti Župnije Kranj. Njegova izvedba bi predstavljala celovito ureditev večjega območja skupaj s tremi ploščadmi, ki bodo obnovljene v sklopu projekta, sofinanciranega s pomočjo nepovratnih sredstev Načrta za okrevanje in odpornost.

DRUGI PO VRSTNEM REDU JE UKREP C.5.1: »OBMOČJE OD ŽUPANOVE BRVI DO STANDARDA – UREDITEV POTI PO DESNEM BREGU OD VODNJAKA PRI ŽUPNIŠČU DO NOVE BRVI«, kjer je del potrebnega zemljišča v lasti RS, del pa v lasti Župnije Kranj. Tudi ta odsek je pomemben z vidika celotne ureditve desnega brega od vstopne točke Poštna ulica do območja, kjer bo nova brv.

TRETJE UVRŠČENI JE UKREP C.3.1 »UREDITEV POVEZAVE OD OBMOČJA VHODOV V ROVE DO VODNJAKA PRI ŽUPNIJI KRANJ«, ki ne bo terjal visokih finančnih vložkov, bo pa z njegovo izvedbo zaključeno širše območje urejanja kanjona od vstopne točke Poštna ulica do območja pri vhodih v rove.

Sledi **UKREP A.4.1, KI OBSEGA UREDITEV OBMOČJA OB MOSTU NA HUJAH NA LEVEM BREGU**, ki je po podani oceni stroškov tretji najcenejši ukrep, zemljišče, na katerem so predvideni posegi, pa je v lasti RS.

Na peto mesto je uvrščen ukrep **A.3.4 »POSTAVITEV LESENE BRVI DOLVODNO OD ZAKLJUČKA POTI S SKALNIM ROBOM DO MOSTU NA HUJAH NA DESNEM BREGU«**, ki ima visoke vrednosti pri kazalnikih »lastništvo zemljišč« in »višina stroška«, njegova izvedba bo imela srednji vpliv na urejenost zaključenega območja, načrtovana pa je po letu 2030.

KOT ŠESTEGA SE PREDLAGALA UKREP C.6.1 »OBMOČJE STANDARD – OBJEKT«. Ukrep terja precej finančnih sredstev, bi pa bil izvedljiv do konca leta 2026.

SEDMI UKREP JE C.5.5 »GRADNJA BRVI ZA PEŠCE NA OBMOČJU OD ŽUPANOVE BRVI DO STANDARDA«. Ukrep je finančno precej visoko ocenjen, prednost je v tem, da je nekaj zemljišč že v lasti MOK in da skupaj z izgradnjo poti po levem bregu (ukrepi C.5.2, C.5.3 in C.5.4) predstavlja celovito urejen levi breg od Županove brvi do območja Standard z možnostjo nadaljevanja poti po desnem bregu.

KOT OSMI JE RAZVRŠČEN UKREP A.2.1 »DOLVODNO OD ARVAJA DO MOSTU NA HUJAH NA LEVEM BREGU«, ki obsega 3 zemljišča, od tega je eno v lasti RS, dve pa v lasti različnih fizičnih oseb. Njegova izvedba ne bi terjala veliko finančnih sredstev, lahko se ga obravnava kot popolnoma samostojen ukrep, prav tako je precej odmaknjen od ostalih območij na bolj zahtevnem terenu (naravna cona), ki naj ne bi pritegnil večjega števila obiskovalcev, zato je bila podana ocena, da bo izveden po letu 2030.

NA DEVETO MESTO SO BILI UVRŠČENI UKREPI C.5.2 »POTI LEVI BREG«, C.5.3 »DOSTOP ČEBELICA – VALTER« IN C.5.4 »UREDITEV VSTOPNE TOČKE SKALICA«, ki skupaj predstavljajo zaključeno celoto in urejen levi breg od Županove brvi do območja Standard. Ker gre za obsežno območje, ki sedaj ni urejeno, so ocenjeni stroški ureditve precej visoki. Je pa kar nekaj zemljišč na tem območju že v lasti MOK. Zaradi pomembnosti in zaključene ureditve večjega območja, je bila predvidena njihova izvedba do konca leta 2026.

DESETI UKREP JE C.6.4 »DVIGALO NA OBMOČJU STANDARD«, ki bo terjalo veliko finančnih sredstev, njegova prednost je v tem, da obsega le eno zemljišče, ki je že v lasti MOK in dve zemljišči, ki sta v lasti RS. Zaradi ocenjene višine investicije se izvedba ukrepa pričakuje po letu 2030.

Na **ENAJSTO MESTO** so bili uvrščeni **UKREPI B.3.1 DO B.3.8 NA OBMOČJU »DOLVODNO OD MOSTU NA HUJAH DO ŽUPANOVE BRVI NA LEVEM BREGU«**. Največja ovira za višjo uvrstitev navedenih ukrepov predstavlja lastništvo zemljišč, saj obsega 37 različnih zemljišč, od katerih jih je 26 v lasti različnih fizičnih oseb. Izvedba teh ukrepov pa bi imela pomemben vpliv na celovito ureditev območja na levem bregu od mostu na Hujah do Županove brvi.

DVANAJSTI po vrsti so **UKREPI A.3.5, A.3.6 IN A.3.7 (UREDITEV JAM, UČNE TABLE, KLOPI IN UREDITEV DOSTOPOV DO VODE) »DOLVODNO OD ZAKLJUČKA POTI S SKALNIM ROBOM DO MOSTU NA HUJAH NA DESNEM BREGU«**, saj kljub relativno nizkim ocenjenim stroškom investicije višje rangiranje ukrepov ovira lastništvo zemljišč.

Kot trinajsti so bili razvrščeni **UKREPI A.3.1, A.3.2 IN A.3.3 (PREZENTACIJA RUŠEVIN JURJEVEGA MLINA, UREDITEV POTI IN UREDITEV DOSTOPA JURČIČEVA) NA OBMOČJU »DOLVODNO OD ZAKLJUČKA POTI S SKALNIM ROBOM DO MOSTU NA HUJAH NA DESNEM BREGU«**, ki obsegajo 20 različnih zemljišč, od tega je 5 zemljišč v lasti MOK, dve v lasti Republike Slovenije, ostala pa so v lasti različnih fizičnih oseb. Izvedba navedenih ukrepov ne bi terjala preveč finančnih sredstev, lahko se jih obravnava kot popolnoma samostojne ukrepe. Ker gre za precej divje in odmaknjeno območje od najbolj obiskanega dela kanjona Kokre, je bila podana ocena, da bodo ukrepi izvedeni po letu 2030.

Na **ŠTIRINAJSTO MESTO** sta bila **UVRŠČENA UKREPA A.1.1 IN A.1.2 »OBMOČJE POD GOSTILNO ARVAJ«**, ki ne prispevata bistveno k ureditvi zaključenega območja, prav tako se ne pričakuje njune izvedbe pred letom 2030.

Kot **PETNAJSTI SO BILI RAZVRŠČENI UKREPI C.1.1 – C.1.4 »NARAVNO KOPALNO OBMOČJE TIK OB ŽUPANOVI BRVI NA OBEH BREGOVIH REKE KOKRE«**. Lastništvo zemljišč je največja ovira za višjo uvrstitev tega območja, saj obsega 46 različnih zemljišč, od tega jih je 33 v lasti različnih fizičnih oseb. Strošek izvedbe del ni previsok, treba pa je opozoriti, da vanj niso vključeni stroški odkupa potrebnih zemljišč oziroma pridobivanja pravice graditi.

Kot **ŠESTNAJSTI** po vrsti so bili razvrščeni **UKREPI B.1.1 – B.1.10 IN B.2.1 – B.2.6 »RAZLIVNA/POPLAVNA RAVNICA DOLVODNO OD MOSTU NA HUJAH DO ŽUPANOVE BRVI NA DESNEM BREGU«**, kjer gre za pomembne ukrepe z vidika celovite urejenosti velikega območja, ki je poleg tega še privlačno za največji delež obiskovalcev. Največjo oviro predstavljajo visoki stroški investicije ter lastništvo zemljišč (23 zemljišč, od katerih jih je 16 v lasti različnih fizičnih oseb). Zaradi navedenih razlogov je bila podana ocena, da bodo ti ukrepi izvedeni do konca leta 2029.

ZADNJI, SEDEMNAJSTI, pa je **UKREP C.6.3 »MOST SKALICA V OBMOČJU STANDARD«**, ki je na zadnjem mestu predvsem zaradi visoke investicije, zato se pričakuje, da bo realiziran po letu 2030.

5 STROKOVNE PODLAGE IN SMERNICE ZA IZVEDBO UKREPOV

Ukrepi, načrtovani v okviru dokumenta »Strategija razvoja kanjona Kokre«, bodo prispevali k doseganju ciljev, postavljenih v navedenih dokumentih Evropske skupnosti in Slovenije, ki urejajo področja prilagajanja na podnebne spremembe ter trajnostnih in na naravi temelječih rešitev. Ukrepi bodo prispevali k ohranjanju biotske raznovrstnosti kanjona, k trajnostni in krožnostni usmeritvi Mestne občine Kranj, ter k zviševanju kakovosti življenja občanov MOK in obiskovalcev. V nadaljevanju so prikazane nekatere smernice in na kratko osvetljena skladnost teh smernic s pričujočo Strategijo.

5.1. USKLAJENOST CILJEV UKREPOV Z USMERITVAMI EVROPSKE SKUPNOSTI

Celovito urejanje kanjona Kokre je v skladu z naslednjimi usmeritvami ES:

- Novi evropski Bauhaus: lepo, trajnostno, skupaj^[12],
- Tehnične smernice za uporabo »Načela, da se ne škoduje bistveno« v skladu z uredbo o vzpostavitvi mehanizma za okrevanje in odpornost^[13],
- Strategija EU za biotsko raznovrstnost do leta 2030^[44],
- Urbana agenda EU^[45],
- Okvirna konvencija Združenih narodov o spremembi podnebja^[46],
- Pariški sporazum^[47],
- Oblikovanje Evrope, odporne proti podnebnim spremembam – nova strategija EU za prilagajanje podnebnim spremembam^[16] in Čist planet za vse^[17],
- Agenda za trajnostni razvoj do leta 2030^[48],
- Evropski zeleni dogovor^[15],
- Strategija Evropa 2020^[49],
- Zagotavljanje upoštevanja na naravi temelječih rešitev (Nature-based Solutions – NBS)^[14].

NOVI EVROPSKI BAUHAUS (NEB)^[12] je pobuda Evropske komisije, ki združuje trajnost, estetiko in vključevanje v prizadevanjih za preoblikovanje evropskega prostora v bolj ekološko in socialno trajnostno okolje.

Projekt urejanja kanjona reke Kokre poudarja integracijo sodobnega oblikovanja in arhitekture z naravnim okoljem ter lokalno skupnostjo. Zasnova projekta urejanja kanjona vključuje tudi trajnostno (ponovno) uporabo materialov, ki je v skladu z načelom trajnosti in krožnosti, enim ključnih načel strategije NEB. Poleg tega projekt vključuje tudi elemente energetske učinkovitosti in obnovljivih virov energije, s čimer bi prispeval k zmanjšanju ogljičnega odtisa in hkrati spodbujal trajnostno rabo naravnih virov. Oblikovanje javnih prostorov v kanjonu reke Kokre se osredotoča na ustvarjanje mestnih oaz, ki spodbujajo družabnost in sodelovanje, kar se ujema z idejo vključevanja in povezovanja lokalnih prebivalcev, kot to promovira NEB, s poudarkom na socialni pravičnosti in vključevanju različnih skupnosti. Prav tako imajo lokalni prebivalci možnost aktivnega sodelovanja pri oblikovanju svojega bivalnega okolja, kar odraža demokratične vrednote, ki jih spodbuja NEB.

SKLADNO Z NAČELOM DNSH noben del projekta ne sme bistveno škodovati nobenemu od šestih opredeljenih okoljskih ciljev^[13]:

1. blažitev podnebnih sprememb,
2. prilagajanje podnebnim spremembam,
3. trajnostna raba ter varstvo vodnih in morskih virov,
4. krožno gospodarstvo, vključno s preprečevanjem odpadkov in recikliranjem,
5. preprečevanje in nadzorovanje onesnaževanja zraka, vode ali tal ter
6. varstvo in ohranjanje biotske raznovrstnosti in ekosistemov.

Tako bo že v fazi priprave projektne dokumentacije za ukrepe, predstavljene v poglavju 3.4, potrebno paziti, da noben del projekta ne bo škodoval nobenemu od šestih naštetih ciljev.

STRATEGIJA EU ZA BIOTSKO RAZNOVRSTNOST DO LETA 2030^[44], imenovana »Vračanje narave v naša življenja«, je ambiciozen okvir, ki ga je Evropska komisija predstavila za spodbujanje biotske raznovrstnosti v Evropi. Ta strategija ima cilj postaviti temelje za obnovo narave in ohranjanje biotske raznovrstnosti v Evropi do leta 2030.

Projekt urejanja kanjona reke Kokre v MOK je v skladu s tremi ključnimi cilji Strategije EU za biotsko raznovrstnost do leta 2030, in sicer:

- **Zaščita in obnova ekosistemov:** Spodbujanje obnavljanja degradiranih ekosistemov, izboljšanje stanja obstoječih ekosistemov in zaščita ogroženih vrst.
- **Zmanjšanje onesnaževanja:** Zmanjšanje onesnaževanja zraka, vode in tal ter odprava nevarnih snovi, ki ogrožajo biotsko raznovrstnost.
- **Uvedba trajnostne urbane politike:** Spodbujanje trajnostnih mestnih strategij, ki vključujejo zelene infrastrukture, mestno gozdno kritje in druge ukrepe za podporo biotski raznovrstnosti v urbanih okoljih.

URBANA AGENDA EU

Urbana agenda EU^[45] predstavlja okvir za usmerjanje razvoja mest. S tem dokumentom je bil vzpostavljen okvir za boljše usklajevanje politik, akterjev in deležnikov upravljanja ter boljše razumevanje razvoja mest na ravni EU. Agenda prispeva k vzpostavitvi boljše podpore razvoju mest ter omogoča vključevanje mest v pripravo politik EU, s čimer te politike približuje državljanom EU. Med prednostne teme agende so uvrščeni tudi kakovost zraka, krožno gospodarstvo, urbana mobilnost, prilagajanje podnebnim spremembam, trajnostna raba prostora in sonaravne rešitve in ozelenjevanje mest.

Projekt urejanja kanjona Kokre se z Urbano agendo EU sklada v naslednjih točkah:

- **TRAJNOSTNI RAZVOJ:** Urejanje kanjona upošteva načela trajnostnega razvoja, torej si prizadeva prispevati k ekološki, družbeni in gospodarski trajnosti območja kanjona reke Kokre.
- **OHRANJANJE NARAVE IN BIOTSKO RAZNOVRSTNOSTI:** Naravni ekosistemi ter biotska raznovrstnost reke Kokre se bodo v okviru projekta ohranjali in krepili.

- **POVEČANJE DOSTOPNOSTI:** Projekt bo olajšal dostopnost območja kanjona reke Kokre za obiskovalce in prebivalce, kar bo prispevalo k večji socialni vključenosti in aktivnemu preživljanju prostega časa.
- **PROMOCIJA TRAJNOSTNIH TRANSPORTNIH REŠITEV:** Spodbujanje trajnostne mobilnosti in hoje bo prispevalo k zmanjšanju onesnaževanja ter k izboljšanju kakovosti življenja prebivalcev v okolici kanjona reke Kokre.
- **KULTURNA DEDIŠČINA:** Predlagana ureditev kanjona Kokre povezuje kanjon z elementi kulturne dediščine v starem mestnem jedru ter jo s tem ohranja in promovira kot del lokalne identitete in turistične ponudbe.

OKVIRNA KONVENCIJA ZDRUŽENIH NARODOV O SPREMEMBI PODNEBJA (UNFCCC)

Okvirna konvencija Združenih narodov o spremembi podnebja^[46] je najpomembnejši mednarodni medvladni okvir za pogajanja o boju proti podnebnim spremembam na svetovni ravni, saj priznava, da so sprememba podnebja na Zemlji in njeni škodljivi učinki skupna skrb vsega človeštva. Pričujoči predlog celovite ureditve območja kanjona Kokre sledi naslednjim smernicam Konvencije:

- **OHRANJANJE NARAVNEGA OKOLJA:** Ureditev kanjona z namenom ohranjanja ekosistemskega ravnotežja in biotske raznolikosti je v skladu s cilji UNFCCC, ki se osredotočajo na ohranjanje naravnih virov in zmanjševanje človeških vplivov na okolje.
- **TRAJNOSTNI PRISTOP:** Poudarek na trajnostnem pristopu k urejanju kanjona, ki omogoča sožitje neokrnjene narave in človeške dejavnosti, je v skladu s cilji UNFCCC, ki spodbujajo razvoj na način, ki zmanjšuje emisije toplogrednih plinov in negativne vplive na okolje.
- **REKREACIJSKE DEJAVNOSTI Z NIZKIM OGLEDNIM ODTISOM:** Omogočanje rekreacijskih, pristočnih in pedagoških dejavnosti, ki ne zahtevajo prevelikih posegov v prvinskost kanjona, obenem pa omogočajo obiskovalcem doživetje narave, je v skladu z načeli UNFCCC, ki spodbujajo turizem in rekreacijo z nizkim ogljikovim odtisom.
- **OMEJEVANJE ČLOVEŠKIH INTERVENCIJ:** Odločitev, da kanjon ne bo urejen park, pač pa naravno območje z gozdnimi potmi, ki ohranja okolje v karseda prvotni obliki, se ujema s cilji UNFCCC, ki spodbujajo omejevanje človeških intervencij in ohranjanje naravne pokrajine.

PARIŠKI SPORAZUM

Pariški sporazum^[47], sprejet 2015, je prvi univerzalni in pravno zavezujoč mednarodni dogovor, ki se osredotoča na boj proti podnebnim spremembam.

Cilj Pariškega sporazuma, s katerim naj bi se izboljšalo izvajanje Konvencije Združenih narodov o spremembi podnebja, je okrepiti globalni odziv na nevarnost, ki grozi zaradi spremembe podnebja, in sicer v kontekstu trajnostnega razvoja in prizadevanj za odpravo revščine, med drugim tudi tako, da se dvig povprečne globalne temperature ohrani znatno pod 2 °C v primerjavi s predindustrijskim obdobjem in da se nadaljuje s prizadevanji, da se dvig temperature omeji na 1,5 °C v primerjavi s predindustrijskim obdobjem, zavedajoč se, da bi se tako znatno zmanjšali tveganja in učinki spremembe podnebja.

Čeprav je Pariški sporazum usmerjen v globalne okoljske izzive, projekt celovitega urejanja kanjona reke Kokre pa se nanaša na lokalno okolje, se ujemata v naslednjih agendah:

- **ZMANJŠEVANJE OGLJIČNEGA ODTISA:** Ohranjanje biotopske raznovrstnosti in ohranjanje zdrave in avtohtone vegetacije na območju kanjona prispeva k obvladovanju višanja temperatur.
- **NARAVOVARSTVENI UKREPI:** Pariški sporazum spodbuja ukrepe za varstvo narave in biotske raznovrstnosti. Projekt urejanja kanjona reke Kokre bi lahko vključeval tudi ukrepe za ohranjanje naravnega okolja, varstvo habitatov ogroženih vrst in izboljšanje ekološke stabilnosti, kar bi prispevalo k doseganju ciljev Pariškega sporazuma.

OBLIKOVANJE EVROPE, ODPORNE PROTI PODNEBNIM SPREMEBAM – NOVA STRATEGIJA EU ZA PRILAGAJANJE PODNEBNIM SPREMEBAM IN ČIST PLANET ZA VSE

Na večjo pogostost in intenzivnost izrednih vremenskih in vremensko pogojenih dogodkov v Evropi opozarja Evropska unija v svoji novi Strategiji za prilagajanje podnebnim spremembam^[16] ter strateški dolgoročni viziji za uspešno, sodobno, konkurenčno in podnebno nevtrarno gospodarstvo, ki jo je poimenovala »Čist planet za vse«^[17]. Evropska unija poudarja, da bi države morale skupaj ukrepati in svoje državljane zaščititi pred podnebnimi spremembami in stremeti k doseganju podnebne nevtralnosti. K navedenemu bo zagotovo prispevala tudi celovita ureditev kanjona Kokre.

AGENDA ZA TRAJNOSTNI RAZVOJ DO LETA 2030

Agenda^[48] je zavezujoča za vse narode in spodbuja ukrepe na petih ključnih področjih, ki so: ljudje, zemlja, blaginja, mir ter partnerstvo. Obravnavani projekt bo prispeval k naslednjim ciljem Agende:

- Cilj 3: Poskrbeti za zdravo življenje in spodbujati splošno dobro počutje v vseh življenjskih obdobjih, saj predstavlja ureditev degradiranih zelenih površin, z otroškimi igrali, ki bodo javno in brezplačno dostopne vsem prebivalcem in obiskovalcem mesta.
- Cilj 11: Poskrbeti za odprta, varna, vzdržljiva in trajnostna mesta in naselja, kjer podcilj 11b navaja: »Do leta 2020 občutno povečati število mest in naselij, ki sprejemajo in izvajajo celostne politike in načrte za vključevanje, učinkovito rabo virov, blažitev podnebnih sprememb in prilagajanje nanje. Načrtovani projekt bo vključeval ohranitev zelenih površin, ki predstavljajo ponor CO₂ in spodbujal hojo ter s tem prispeval k blaženju podnebnih sprememb.
- Cilj 13: Sprejeti nujne ukrepe za boj proti podnebnim spremembam in njihovim posledicam.

EVROPSKI ZELENI DOGOVOR

Evropska komisija v tem dokumentu^[15] navaja, da je spopadanje s podnebnimi spremembami in okoljskimi izzivi najpomembnejša naloga te generacije, saj se ozračje segreva, podnebje se iz leta v leto spreminja, milijonu od skupaj osmih milijonov živalskih in rastlinskih vrst na planetu grozi izginotje, onesnaževanje in uničevanje gozdov in oceanov se nadaljuje. Evropski zeleni dogovor je nova strategija za rast, katere cilj je preobraziti EU v pravično in uspešno družbo s sodobnim, konkurenčnim in z viri gospodarnim gospodarstvom, ki v letu 2050 ne bo ustvarjalo nobenih neto emisij toplogrednih plinov in v katerem bo rast ločena od rabe virov. Njen cilj je tudi zavarovati, ohraniti in poživiti naravni kapital EU ter zaščititi zdravje in dobrobit državljanov in državljanek pred nevarnostmi, ki izhajajo iz okolja, in njihovimi učinki.

STRATEGIJA EVROPA 2020

Slovenija je kot članica Evropske skupnosti zavezana spoštovati njene usmeritve. Krovni dokument do leta 2020 je Strategija Evropa 2020^[49], ki se uporablja kot referenčni okvir za dejavnosti na ravni EU ter

na nacionalni in regionalni ravni. V tem dokumentu je eden od petih glavnih ciljev zmanjšanje emisij toplogrednih plinov za vsaj 20 %, povečanje deleža obnovljivih virov energije na 20 % in povečanje energetske učinkovitosti za 20 %. Cilji, postavljeni v dokumentu Evropa 2020, se morajo odražati v različnih vidikih evropske prometne politike in si prizadevati za trajnostno mobilnost za vse državljane, »dekarbonizacijo« prometa in popolno izrabo tehnološkega napredka.

Predmetna investicija je skladna s ciljem Evrope 2020, saj bosta ohranitev in ureditev degradirane zelene infrastrukture imeli ugoden vpliv na okolje.

ZAGOTAVLJANJE UPOŠTEVANJA NA NARAVI TEMELJEČIH REŠITEV (NATURE-BASED SOLUTIONS – NBS)

Na naravi temelječe rešitve so ukrepi za zaščito, trajnostno upravljanje in obnovo ekosistemov. Med na naravi temelječe rešitve v mestih sodijo fizični, gradbeni in drugi ukrepi, ki temeljijo na naravnih procesih (so z njimi podprti ali jih posnemajo), ki so stroškovno učinkoviti in hkrati zagotavljajo okoljske, socialne in ekonomske koristi. Takšne rešitve predstavljajo lokalno prilagojene, snovno učinkovite sistemske posege, ki uvajajo raznolike naravne značilnosti ter procese v mesta, krajine in morske krajine. Na naravi temelječe rešitve prilagodljivo rešujejo družbene izzive, kot so blaženje in prilagajanje na podnebne spremembe, zdravje ljudi, varnost preskrbe s hrano in vodo ter zmanjšanje tveganja nesreč, hkrati pa zagotavljajo koristi za blaginjo ljudi in biotsko raznovrstnost^[14].

Načrtovani projekt v celoti sledi NBS, saj gre za celovito ureditev degradiranega območja, zelenih površin in precejšnje izboljšanje kvalitete prostora, tako iz bivanjskega kot klimatskega vidika ter s tem izboljšanje kakovosti urbanega bivanja.

Poleg tega bodo uporabljeni materiali, kolikor bo mogoče, naravnega izvora (les, kamen – konglomerat, kovina, pesek na poteh), elementov iz umetnih mas pa ne bo uporabljenih.

5.2. USKLAJENOST CILJEV UKREPOV Z USMERITVAMI SLOVENIJE

Projekt celovitega urejanja kanjona reke Kokre je tako v svoji viziji kot ciljeh v skladu z naslednjimi usmeritvami Slovenije:

- Strategija prostorskega razvoja Slovenije 2050^[50],
- Strategija razvoja Slovenije do leta 2030^[51],
- Resolucija o Dolgoročni podnebni strategiji Slovenije 2050^[52],
- Strategija ohranjanja biotske raznovrstnosti v Republiki Sloveniji^[53],
- Strategija slovenskega turizma 2022 – 2028^[54],
- Strategija digitalne preobrazbe slovenskega turizma 2022 – 2026^[55],
- Podnebna pogodba, Podnebna nevtralnost do leta 2030 – akcijski načrt mesta Kranj^[6],
- Strategija razvoja turizma v Mestni občini Kranj 2021 – 2027^[56],
- Operativni program varstva okolja Mestne občine Kranj za obdobje 2024/30/50^[7],
- Načrt urejanja javnih zelenih površin v Mestni občini Kranj^[57],
- Trajnostna urbana strategija Mestne občine Kranj 2030^[4],
- Izvedbeni načrt TUS^[58].

STRATEGIJA PROSTORSKEGA RAZVOJA SLOVENIJE 2050

Načrtovana celovita ureditev kanjona Kokre je s smernicami Strategije prostorskega razvoja Slovenije 2050^[50] skladna v vseh deklariranih petih ciljih:

- Vzpostaviti ustrezne razmere za prehod v podnebno nevtralno družbo.
- Doseči mednarodno konkurenčnost slovenskih mest.
- Zagotoviti kakovost življenja na urbanih in podeželskih območjih.
- Okrepiti prostorsko identiteto.
- Izboljšati odpornost in prilagodljivost prostora na podnebne spremembe.

STRATEGIJA RAZVOJA SLOVENIJE DO LETA 2030^[51] določa usmeritve za družbeno-gospodarski razvoj Slovenije do leta 2030, pri čemer je glavni cilj *zagotoviti kakovostno življenje za vse*. Projekt urejanja kanjona Kokre je skladen tudi z naslednjimi razvojnimi cilji Strategije:

- Cilj 1: Zdravo in aktivno življenje (projekt v kanjonu omogoča nove rekreativne in prostočasne možnosti);
- Cilj 2: Znanje in spretnosti za kakovostno življenje in delo (v kanjonu se odpira močan potencial pedagoških vsebin in programov);
- Cilj 8: Nizkoogljično krožno gospodarstvo (uporaba kamna, peska in lesa, ki bodo odveč na drugih delih kanjona);
- Cilj 9: Trajnostno upravljanje naravnih virov (v kanjonu se bo sledilo trajnostni rabi vode gozda, tal).

RESOLUCIJA O DOLGOROČNI PODNEBNI STRATEGIJI SLOVENIJE DO LETA 2050 (ReDPS50) Slovenija si z Resolucijo o Dolgoročni podnebni strategiji Slovenije 2050^[52] zastavlja jasen cilj, in sicer da do leta 2050 doseže neto ničelne emisije oziroma podnebno nevtralnost. S postavljenim ciljem podnebna strategija postavlja drugim sektorjem in njihovim sektorskim politikam cilj doseganja skupnih neto ničelnih emisij do leta 2050. K obvladovanju višanja temperatur bo prispevalo tudi ohranjanje biotske raznovrstnosti in vegetacije na območju kanjona reke Kokre.

STRATEGIJA OHRANJANJA BIOTSKE RAZNOVRSTNOSTI V REPUBLIKI SLOVENIJI^[53] se osredotoča na ohranjanje biotske raznovrstnosti in upravljanje z naravnimi habitati. Urejanje kanjona se sklada vsaj z dvema poglobitvenima ciljema Strategije, in sicer z ohranjanjem biotske raznovrstnosti in trajnostno rabo sestavin.

STRATEGIJA SLOVENSKEGA TURIZMA 2022 – 2028^[54] vključuje cilje za trajnostni razvoj turizma in ohranjanje naravne in kulturne dediščine pod načelom »zelene butičnosti z manjšim odtisom in večjo vrednostjo za vse«. Urejanje kanjona pa se sklada vsaj z naslednjimi cilji navedenega dokumenta:

- Podaljšanje povprečne dobe bivanja turistov.
- Povečanje zadovoljstva gostov s slovensko turistično ponudbo.
- Povečanje zadovoljstva prebivalcev Slovenije z razvojem turizma v turističnih destinacijah.
- Znižanje ogljičnega odtisa slovenskega turizma na prenočitev.
- Povečanje kakovosti javnih storitev, urejenosti in uspešnosti turističnih destinacij.

- Povečanje kakovosti upravljanja in javnih upravljavskih struktur slovenskega turizma na vseh ravneh s ciljem povečanja učinkovitosti, večjega obsega pobrane turistične takse, višjih sredstev za destinacijsko upravljanje in povečanja prilivov iz naslova turizma v lokalne in državni proračun.
- Izboljšanje kazalnikov uspešnosti in kakovosti upravljanja na podjetniški ravni z zvišanjem zasedenosti kapacitet in povečanjem prihodkov ter dodane vrednosti na realizirano prenočitev.

STRATEGIJA DIGITALNE PREOBRAZBE SLOVENSKEGA TURIZMA 2022–2026^[55] implementira obstoječe in nove tehnologije na ravni podjetij in destinacij s ciljem povečanja produktivnosti, optimizacije procesov, zmanjševanja stroškov in razvijanja sistemov za podatkovno odprto določanje, pri čemer je obenem tudi eno ključnih orodij za zeleni prehod turistične panoge v štirih temeljih: okoljskem, gospodarskem, družbenem in kulturnem ter participativnem^[55]. Ker bo načrtovani projekt vseboval tudi aktivnosti s področja digitalizacije, bo prispeval tudi k doseganju ciljev Strategije digitalne preobrazbe slovenskega turizma 2022–2026.

PODNEBNA POGODBA, PODNEBNA NEVTRALNOST DO LETA 2030 – AKCIJSKI NAČRT MESTA KRANJ^[6] kot enega od šestih ukrepov na področju infrastrukturnih ukrepov za povečanje oziroma vsaj ohranitev obstoječih zelenih in modrih površin predvideva izboljšanje dostopnosti prebivalcev tudi do kanjona reke Kokre. Tako predlaga infrastrukturne ukrepe v kanjonu, ki bodo prispevali najmanj k ohranjanju, če je možno pa k povečanju ponora CO₂, kar je še posebej pomembno v urbanem območju kot je mesto Kranj. Ukrepi v kanjonu bi skladno z akcijskim načrtom Podnebne pogodbe morali biti načrtovani in izvedeni z mislijo, da bodo zmanjšali negativne vplive toplotnih otokov v urbanem območju starega mestnega jedra Kranj. Ukrepi, načrtovani v predmetni Strategiji, bodo tako prispevali k doseganju ciljev, zapisanih v akcijskem načrtu podnebne pogodbe in k njenemu glavnemu cilju, to je, da mesto Kranj postane podnebno nevtralno do leta 2030.

STRATEGIJA RAZVOJA TURIZMA V MESTNI OBČINI KRANJ 2021–2027^[56] je temeljni strateški razvojni načrt turizma za destinacijo Kranj. S projekti, ki so predvideni v strategiji, bo mesto Kranj postalo še prijaznejše, udobnejše in privlačnejše za prebivalce in turiste. MOK želi okrepiti trajnostno naravnost in samooskrbo, z načrtnim razvojem mikrodestinacij graditi most med urbanim središčem in zelenim podeželjem, mestno jedro na skali bolje povezati po vertikalah in vzpostaviti boljšo dostopnost iz vseh smeri, **Z NAČRTNIM RAZVOJEM ATRAKTIVNIH ROVOV RAZVIJATI PONUDBO POD KRANJEM**, hkrati z razgledi na mesto krepiti prepoznavnost ene od kompozicijsko najlepših vedut starega mestnega jedra. S tem se bo utrdilo položaj Kranja kot privlačnega mesta za kulturna doživetja, **Z DIGITALNIMI REŠITVAMI V SEGMENTU TURIZMA** pa soustvarjalo pametno mesto in skupnost. Infrastrukturno in razvojno se načrtuje ureditev kanjona Kokre in plovnost reke Save, kar bo Kranju prineslo povsem novo dimenzijo.

V Strategiji razvoja turizma je postavljena vizija »Kranj 2027 = Kranj na kvadrat«. Vizija je zastavljena kot dvojna formula, ki združuje prostočasni turizem in poslovni/športni turizem v eni destinaciji z dvojno močjo izkušnje za gosta. Za uresničevanje vizije so v Strategiji razvoja turizma v Mestni občini Kranj 2021–2027^[56] zastavljeni štirje merljivi strateški cilji:

- Cilj 1: Okrevanje turističnega gospodarstva po C-19 in krepitev podjetništva v dejavnosti;
- Cilj 2: razvita ponudba za turiste in prebivalce;
- Cilj 3: okrepljena tržna pozicija Kranja;
- Cilj 4: učinkovito upravljanje destinacije.

Ukrepi, predlagani v tem dokumentu, bodo prispevali k doseganju vseh 4 postavljenih ciljev. Poleg tega bodo prispevali tudi k doseganju naslednjih **KAZALNIKOV** Strategije razvoja turizma v Mestni občini Kranj 2021–2027^[56]:

- K1.1a: Aktivni poslovni subjekti v panogi I (Gostinstvo) s sedežem v MOK glede na leto 2019: ohranitev števila aktivnih poslovnih subjektov v panogi I v letu 2027.
- K1.1b: Delovna mesta v panogi I (Gostinstvo) v podjetjih s sedežem v MOK glede na leto 2019: ohranitev števila aktivnih poslovnih subjektov v panogi I v letu 2027.
- K1.3: Odobrene vloge projektov ZTKK/MOK na področju turizma, sofinancirane iz EU/RS virov: 6 do konca leta 2027.
- K1.4: Prihodi turistov v MOK glede na leto 2019: v letu 2024 vrnitev na stanje leta 2019, 10 % letna rast po letu 2024.
- K.2.1: Povprečna dodana vrednost na zaposlenega vseh poslovnih subjektov v panogi I (Gostinstvo) s sedežem v MOK: 30-odstotna rast v letu 2027 glede na leto 2019.
- K.3.1: Do konca leta 2027 ohranitev statusa vodilne destinacije slovenskega turizma (upošteva se status destinacije Kranj kot ga bo opredelila nacionalna turistična politika konec leta 2027).

Predvideni ukrepi v tem dokumentu bodo prispevali tudi k doseganju naslednjih **REZULTATOV**, postavljenih v Strategiji razvoja turizma v Mestni občini Kranj 2021–2027^[56]:

- Prepoznavna pozicija Kranja kot destinacije za mestni/kulturni oddih.
- Povezana ponudba kulturnih doživetij.
- Povečana povprečna potrošnja na gosta.
- Oblikovana ponudba za zahtevne goste.
- Dvig prepoznavnosti Kranja kot mesta kulture in dogodkov.
- Dvig števila turistov, ki pridejo z motivom obiska kulturnih in družabnih dogodkov.
- Destinacija Kranj pridobi platinasti znak Slovenia Green Destination in se v stroki prepozna kot referenčni primer mestne občine za razvoj trajnostnega turizma.

Načrtovane rezultate Strategije razvoja turizma se bo doseglo z **AKCIJAMI**, ki bodo delno ali v celoti izvedene v sklopu predvidenih ukrepov strateškega področja 1: »Razvoj turističnih produktov in doživetij«:

- 1.5.1 »Nadaljnji razvoj digitaliziranih vsebin (AR, VR) in razvoj doživetij,
- 1.10.1 »Vzpostavitev sistema spremljanja števila in gibanja obiskovalcev«, ki je uvrščena v ukrep 1.10 »Upravljanje produkta kulturnega turizma«.

Načrtovane ukrepe se lahko uvrsti tudi v akcije, predvidene v **STRATEŠKEM PODROČJU 2 »CELOSTNI TRAJNOSTNI RAZVOJ DESTINACIJE IN INFRASTRUKTURA«**, ki med drugim predvideva tudi **UKREP 2.2: »MESTO KRANJ/ STARI KRANJ: ODPIRANJE, OŽIVLJANJE IN OZELENJEVANJE NOVIH JAVNIH MESTNIH AMBIENTOV IN POVEZAV STAREGA KRANJA Z OKOLICO«**, in sicer je podlaga za načrtovani projekt v **AKCIJI ŠT: 2.2.8 »KANJON KOKRE«**: i) projektiranje ureditev, interpretacije, dostopov in navezav, ii) fazna izvedba, iii) upravljanje. Faza 1: ureditev dostopov, poti, brvi in interpretacije. Faza 2: ostale ureditve.

V sklopu načrtovane investicije se bodo izvedle tudi aktivnosti, ki so zapisane med akcijami **STRATEŠKEGA PODROČJA 3 »UPRAVLJANJE«**:

- **3.2.1 »PLATINASTI ZNAK SLOVENIA GREEN DESTINATION«:** i) Izvajanje zahtev iz Zelene sheme slovenskega turizma v smeri platinaste ravni; ii) Širjenje zelenega partnerstva v destinaciji; iii) Spodbujanje uvajanja zelenih rešitev v lokalno turistično okolje; iv) Spodbujanje trajnostnega razvoja produkta gastronomije, ki je del ukrepa 3.2 »Trajnostna destinacija Kranj: Referenčna zelena mestna destinacija«.
- **3.4.1 »DIGITALIZACIJA«:** i) Zagotavljanje povezljivosti z mestno digitalno platformo (MOK – javni zavodi); ii) Vključevanje turističnega sektorja v vertikalno digitalno mestno platformo (mestna kartica/aplikacija); iii) Uporaba sodobnih tehnologij VR/AR/ML, senzorika mesta preko IOT; iv) Spodbujanje digitalizacije v vseh segmentih poslovanja destinacije, ZTKK in ponudnikov; v) Prehod na digitalizacijo v označevanju kulturne in naravne dediščine ter atrakcij, ki je del ukrepa 3.4 »Digitalna destinacija: Izkoriščanje digitalnih priložnosti in orodij za preboj destinacije«.

ZELENA SHEMA SLOVENSKEGA TURIZMA – Kranj je bil v letu 2023 prejemnik platinastega znaka.

OPERATIVNI PROGRAM VARSTVA OKOLJA MESTNE OBČINE KRANJ 2024/30/50 (OPVO MOK)

Predvideni ukrepi ureditve območja kanjona Kokre bodo pomagali pri uresničitvi ciljev OPVO MOK^[7], in sicer k vsem 4 ciljem: i) mestna občina z majhnim ogljičnim odtisom, ii) biotsko pestra mestna občina, prilagojena na podnebne spremembe, iii) vitalna mestna občina s kakovostnim bivalnim okoljem in iv) osveščeni in odgovorni občani.

NAČRT UREJANJA JAVNIH ZELENIH POVRŠIN V MESTNI OBČINI KRANJ (2023–2027)

Celovita ureditev območja kanjona Kokre bo prispevala tudi k uresničitvi ciljev Načrta urejanja javnih zelenih površin v Mestni občini Kranj^[57] (ureditev odprtih zelenih in rekreacijskih površin, ponovno vzpostaviti ustrezne zelene površine na degradiranih območjih).

TRAJNOSTNA URBANA STRATEGIJA MESTNE OBČINE KRANJ 2030

Projekt sledi Trajnostni urbani strategiji Mestne občine Kranj 2030^[4], saj bo prispeval k doseganju ciljev drugega tematskega področja »Kranj, povezano mesto«. Tako se načrtovane ukrepe lahko uvrsti v **UKREP 2.4 »ZELENI SISTEMI: OMREŽJE PARKOV, PEŠPOTI IN PREHODOV V NARAVO«**, ki kot dve od prednostnih aktivnosti do leta 2023 navaja tudi aktivnost 2.4.1: **CELOSTNO UREJANJE IN UPRAVLJANJE OMREŽJA PEŠPOTI S POČIVALIŠČI IN RAZGLEDIŠČI** ter podpornim katastrom in aktivnost 2.4.2.: **UREDITEV KANJONA KOKRE** s povezovalno brvjo Pungert – Skalica.

UKREP 2.4 »ZELENI SISTEMI: OMREŽJE PARKOV, PEŠPOTI IN PREHODOV V NARAVO« vključuje manjše naložbe v omrežje sprehajalnih poti s spremljajočo opremo in urejanje vstopnih točk. Pri načrtovanju in urejanju poti ter urbane opreme (npr. prostori za počitek) se upošteva potrebe starejših in oseb z različnimi oblikami oviranosti. Bližnja naravna in kulturna dediščina se varuje in smiselno vključi v vsebino ob poteh in rekreacijskih območjih. Posamezna večja zaokrožena območja zavarovane narave se urejajo ločeno, a kot del enotnega zelenega sistema (npr. **KANJON KOKRE**, Udin boršt, Mavško jezero, naravni rezervat Bobovek, obrežje Save ...). Zaradi lege v mestnem središču in potenciala za turizem med urbanimi zelenimi površinami se izpostavlja **KANJON KOKRE**, kjer je **PREDVIDENA CELOVITA UREDITEV**. Prednost se daje omrežjem poti, ki povezujejo urbana naselja z okoliškim zelenim rekreacijskim pasom.

Načrtovani projekt se uvršča tudi v **PETO TEMATSKO PODROČJE TUS: »KRANJ, ŽIVAHNO TURISTIČNO MESTO« IN PETEGA STRATEŠKEGA CILJA TUS: »RAZVIJAMO KULTURNO ŽIVAHNO IN TURISTIČNO PREPOZNAVNO MESTO«**. TUS daje poudarek promociji, boljšemu upravljanju ter povezovanju kulture, narave in turizma. S to prednostno usmeritvijo se tako povezuje kultura in turizem, historično jedro Kranja in zeleno podeželje. S prepletanjem dejavnosti in prostora namerava Kranj med drugim tudi dvigniti prepoznavnost Kranja kot turistične destinacije in središča kulturne ustvarjalnosti. V sklopu pričakovanih rezultatov v okviru tematskega področja 5 je navedeno tudi, da bo mesto Kranj izboljšalo turistični položaj in vlogo središča kulturnih dogodkov regije. Načrtovani projekt se lahko uvrsti v **UKREP 5.3 PREPOZNAVNA TURISTIČNA DESTINACIJA**, ki kot prednostne aktivnosti do leta 2023 navaja tudi aktivnost 5.3.1.: Turistična blagovna znamka in promocija Kranja kot turistične destinacije, aktivnost 5.3.2.: Turistični produkti: razvoj, trženje in upravljanje in aktivnost 5.3.3.: Upravljanje turistične destinacije: povezovanje, dvig kakovosti in znanj deležnikov.

Projekt bo posredno prispeval tudi k doseganju **UKREPA 1.5: »SMART KRANJ (PAMETNA SKUPNOST): REFERENČNO MESTO ZA UVAJANJE NOVIH REŠITEV NA OSNOVI SODOBNIH IKT TEHNOLOGIJ«** TUS, saj bo ena od projektnih aktivnosti tudi digitalizacija ter tržno komuniciranje in informiranje ciljnih javnosti z namenom izboljšane dostopnosti in privlačnosti urejene infrastrukture in razvitih produktov.

IZVEDBENI NAČRT TUS

Tudi iz Izvedbenega načrta TUS^[58] je jasno razvidna utemeljitev načrtovane investicije s strateškimi dokumenti MOK, saj je eden od prioriteten projektov za izvedbo TUS v obdobju 2014–2020 **UREDITEV KANJONA KOKRE** (projekt št. 29, tabela 7, stran 69), ki se uvršča v operativni cilj 2.4 IN TUS: »Zeleni sistemi: omrežje parkov, pešpoti in prehodov v naravo«, ki bo dosežen v tematskem področju 2: Kranj, povezano mesto.

Ukrepi, načrtovani v predmetni strategiji, bodo prispevali k doseganju kazalnika rezultata K5.1 »Povečanje števila nočitev« IN TUS (do leta 2023) ter kazalnika realizacije K.7.4 Odprt prostor, ustvarjen ali saniran za namene zelene rekreacije.

5.3. STROKOVNE PODLAGE

Pri pripravi ukrepov so bili poleg usmeritev EU in Slovenije upoštevane tudi do sedaj že izdelane strokovne podlage:

- Odlok o občinskem podrobnem prostorskem načrtu za območje urejanja KR K 4/1, KR K 4/2, KR K 5 in KR K 6, kanjon Kokre. Uradni list Republike Slovenije 28/2021^[1],
- Strokovni predlog ukrepa varstva kanjona reke Kokre. Zavod Republike Slovenije za varstvo narave. Območna enota Kranj. Kranj, julij 2021^[3],
- Načrt urejanja javnih zelenih površin v Mestni občini Kranj (2023- 2027). Mestna občina Kranj. Kranj, april 2023^[57],
- Odlok o naravnem spomeniku Kanjona reke Kokre. Uradni list Republike Slovenije 18/2024^[2],
- Podnebna pogodba, Podnebna nevtralnost do leta 2030 – investicijski program mesta Kranj^[5],
- Podnebna pogodba, Podnebna nevtralnost do leta 2030 – akcijski načrt mesta Kranj^[6],
- Načrt upravljanja naravnega spomenika kanjon reke Kokre 2025–2030. Osnutek. Mestna občina Kranj, junij 2024^[42],

- Idejna zasnova za objekt: »Ureditev poplavne ravnice v kanjonu Kokre z novim objektom. Jereb in Budja arhitekti d.o.o.. Ljubljana, januar 2010^[59],
- Idejna zasnova za objekt: »Ureditev območja vhoda v rove v središču Kranja. Jereb in Budja arhitekti d.o.o.. Ljubljana, november 2018^[60],
- Osnutek idejnega projekta za objekt: »Kanjon Kokre, območje Skalica«. Jereb in Budja arhitekti, d. o. o. Ljubljana, december 2022^[61],
- Osnutek idejnega projekta za objekt: »Ureditev infrastrukture v kanjonu Kokre in območja vhodov v rove«. Jereb in Budja arhitekti, d. o. o. Ljubljana, januar 2023^[62],
- Operativni program varstva okolja Mestne občine Kranj za obdobje 2024/30/50. Zavita, svetovanje, d.o.o. Kranj, november 2023^[7].
- Projektna dokumentacija za pridobitev gradbenega dovoljenja za objekt: »Ureditev infrastrukture v kanjonu Kokre in območja vhodov v rove – desni breg«. Jereb in Budja arhitekti, d. o. o. Ljubljana, december 2023^[63].

6 SODELOVANJE IN OZAVEŠČANJE

Da bo kanjon reke Kokre po zaključku načrtovanih ukrepov uspešno zaživel v optimalnem obsegu, je smiselno že v začetnih fazah obveščati lokalno skupnost in tako posameznike kot institucije povabiti k sodelovanju pri koncipiranju vsebin in oblikovanju javnega prostora v kanjonu. Glede na trajnostne usmeritve, ki jim sledi vizija razvoja Mestne občine Kranj, bi lahko projekt razvoja in celovitega urejanja kanjona izkoristili tudi za ozaveščanje javnosti o tematiki trajnostnega razvoja in naravovarstva. Komunikacija z različnimi sferami javnosti bi torej potekala v dveh smereh – **OBVEŠČANJE IN SODELOVANJE** ter **OZAVEŠČANJE**, ki pa sta medsebojno prepleteni tako po vsebini kot po rabi komunikacijskih kanalov.

6.1. OBVEŠČANJE IN SODELOVANJE

Eden izmed ciljev projekta uvajanja zelene infrastrukture in celovitega urejanja kanjona reke Kokre je krajanom Mestne občine Kranj omogočiti nov rekreacijski in sprostitevni naravni prostor v urbanem okolju. Cilj bo dosežen, ko kanjon reke Kokre postane sestavni del življenjskega utripa mesta Kranj in njegovih prebivalcev, zato je smotrno ponuditi možnost zgodnje participacije zainteresiranih posameznikov in institucij pri oblikovanju programa v delu kanjona, ki je namenjen najširši javnosti. S povabilom k participaciji in aktivnemu vključevanju javnosti bo investitor pridobil povratne informacije o načrtih za urejanje kanjona in želje o potencialnih vsebinah in programu, ki bo na voljo obiskovalcem kanjona. Možnost sodelovanja pri oblikovanju javnega prostora bo krajanе najhitreje povezala z novourejenim področjem in jih motivirala, da ga bodo začeli vključevati v svoje vsakodnevne aktivnosti. Ko se krajanі z rabo prostora začnejo z njim identificirati, se v tem prostoru dejavnosti samodejno preoblikujejo in generirajo specifične (in nepredvidljive) nove vsebine. To je točka, ko prostor dejansko zaživi, in kot tak da največ ne samo krajanom, ampak tudi obiskovalcem in turistom, ki tako dobijo bolj celostno in doživeto izkušnjo lokalnega utripa Kranja. Kanjon tako ne bo več le geološki fenomen, ampak tudi družbeno privlačno stičišče. Participacija krajanov, lokalnih institucij in lokalne skupnosti na splošno zato na dolgi rok koristi več ciljem na neposreden in posreden način. Obenem je participatorna politika skladna s trajnostnimi smernicami Evropske unije.

6.1.1. PREDLOG SCHEME KOMUNICIRANJA Z JAVNOSTJO

Komuniciranje z javnostjo bi lahko potekalo po naslednjih kanalih:

- javna predstavitev in obveščanje po vzporednih komunikacijskih kanalih,
- povabilo zainteresiranim občanom k izražanju mnenj in želja glede programa v javnosti dostopnem delu kanjona,
- povabilo in angažiranje javnih zavodov, služb in inštitucij,
- obveščanje medijev in
- povabilo pedagoških institucij.

1. JAVNA PREDSTAVITEV IN OBVEŠČANJE po vzporednih komunikacijskih kanalih:

- **SPLETNA STRANI MOK** (ali alternativna platforma za informiranje): odpre se ob začetku projekta, vsebuje jedrnato vizijo in okvirni načrt nameščanja zelene infrastrukture in urejanja kanjona Kokre. Predstavljene so tudi prednosti in koristi projekta za lokalno skupnost (predvsem glede višanja kvalitete življenja, višjega pozicioniranja Kranja kot turistične destinacije in s tem možnosti za razvoj tudi zasebne turistične ponudbe itd). Ažurne informacije o poteku in napredovanju projekta se dodajo ob posameznih zaključenih fazah projekta oziroma ob izvajanju posameznih ukrepov.
- **DRUŽBENA OMREŽJA:** Preprost in morda celo najučinkovitejši način za osveščanje javnosti o napredovanju projekta in obenem možnost pridobivanja povratnih informacij. S sproščenim pristopom in humorno noto je to zagotovo orodje, ki bo med prebivalci spodbudilo zanimanje in s tem ponovno rabo kanjona v različne namene. Na primer enkrat tedensko se objavi kratka vsebina in fotografija na družbenih omrežjih, na primer o opravljenem delu, tekočih fazah projekta, zanimivih dejstvih pri posamezni fazi (na primer količina ponovno uporabljenega materiala, na kakšen način se je upoštevalo prilagajanje na podnebne spremembe, kako dejstvo o biotopu, vezano na letni čas, in podobno).
- **TISKOVINE** s kratko predstavitvijo na javnih krajih z visoko frekvenco lokalnih prebivalcev (na primer knjižnica).
- **DELAVNICE IN POSVETOVANJA S PREBIVALCI:** Organiziranje rednih delavnic in posvetovanj s prebivalci, kjer lahko izrazijo svoje ideje, pomisleke in predloge glede strategije za kanjon. Potrebno bo poskrbeti, da bodo imeli priložnost sodelovati pri oblikovanju strategije in se počutili, da so ključni deležniki.

2. POVABILO ZAINTERESIRANIM OBČANOM k izražanju mnenj in želja glede programa v javnosti dostopnem delu kanjona:

- **SPLETNI VPRAŠALNIK** na spletni strani projekta in MOK bo omogočal povratne informacije s strani občanov
- **KRPPOVEJ** spletno orodje za participacijo, prek katerega občani lahko izrazijo željo po ukrepih.
- **ŠKATLA ZA ZBIRANJE PREDLOGOV IN PRIPOMB** na občini, v kanjonu, knjižnici, ZTKK ...

3. USTVARJANJE LOKALNIH PARTNERSTEV:

povabilo in angažiranje javnih zavodov, služb in institucij k skupnim projektom. Sodelovanje z lokalnimi organizacijami, nevladnimi organizacijami in strokovnjaki na področju ohranjanja narave in kulturne dediščine (zgodovina kanjona). Skupaj z njimi lahko ZTKK po predhodni seznaitvi MOK razvija projekte, organizira dogodke in preko sodelovanja krepi lokalno zavest o pomembnosti kanjona.

4. OBVEŠČANJE MEDIJEV:

Sodelovanje z mediji, predvsem lokalnimi, bo omogočilo redno poročanje o dogajanjih v kanjonu, pomenu ohranjanja narave ter izobraževalnih in rekreacijskih možnostih v okolici.

5. POVABILO PEDAGOŠKIM INSTITUCIJAM:

Povabilo vrtcem, osnovnim in srednjim šolam na informativno srečanje, kjer bodo predstavljene možnosti učenja v naravi in obiski v kanjonu kot »učilnici v naravi« (predlagane vsebine pedagoških programov so zbrane v poglavju Priložnosti).

Naštete ideje so predlogi za aktivno vključevanje lokalne skupnosti, ki bodo občanom in obiskovalcem pomagale razumeti pomen ohranjanja kanjona reke, hkrati pa bodo spodbudile njihovo aktivno sodelovanje pri uresničevanju ukrepov za razvoj kanjona Kokre.

6.1.2. CILJNE SKUPINE KOMUNIKACIJSKE SHEME ZA OBVEŠČANJE IN SODELOVANJE

Prepoznane so bile naslednje ciljne skupine komunikacijske sheme za obveščanje in sodelovanje:

1. prebivalci Mestne občine Kranj in obiskovalci,

2. organizacije kot so Zavod RS za varstvo narave, Direkcija RS za vode, Zavod za gozdove Slovenije, Zavod za ribištvo in Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije,

3. izobraževalne in vzgojnovarstvene ustanove,

4. mediji ter

5. investitorji in izvajalci projekta.

Komuniciranje na strateški ravni bo vodil Kabinet župana, skrb za komuniciranje in vključevanje javnosti na ravni posameznih delov projekta oziroma glede na različna komunikacijska orodja pa bodo prevzeli oddelki po dogovoru med vodji uradov na MOK.

Načrt komunikacije se bo prilagajal glede na potek in morebitne specifične okoliščine projekta. Bistven poudarek pri komunikaciji z javnostmi je, da med izvajanjem projekta v kanjonu Kokre MOK ostaja odprta za povratne informacije in sodelovanje z vsemi zainteresiranimi stranmi. Z ustrezno komunikacijo bo namreč krepila identifikacijo krajanov s kanjonom in njegovo novo podobo ter rabo, kar bo povečevalo obisk in zanimanje za kanjon in program, ki ga omogoča in ponuja.

6.2. OZAVEŠČANJE

Projekt razvoja kanjona Kokre v skladu z občinskimi, državnimi in evropskimi strategijami teži k varovanju občutljivega in edinstvenega ekosistema v kanjonu in k trajnostnim praksam pri izvedbi projekta. Glede na trajnostne, nizkogljične in ukrepe za blažitev podnebnih sprememb, ki jim sledi MOK, lahko investitor s posegi v kanjon da krajanom dober zgled trajnostne in zelene intervencije, ki pri zasledovanju ciljev in potreb prebivalcev temelji na zmožnostih in zahtevah naravnega okolja. Krajanom bodo z gradnjo po smernicah prilagajanja na podnebne spremembe, NEB in NBS tako približani principi trajnostne intervencije, urbane regeneracije, klimatske nevtralnosti in ukrepi odpornosti proti podnebnim spremembam.

Splošnim usmeritvam je smotrno dodati še ozaveščanje o specifičnih lokalnih okoljskih problemih – pereč okoljski problem v območju kanjona so divja odlagališča odpadkov, ozaveščanje pa bi se lahko navezovalo tudi na varovanje voda, zmanjšanje porabe elektrike, trajnostno mobilnost itd. – ter ponuditi rešitve in alternative. Zavedati pa se je treba, da bo težava v celoti naslovljena šele, ko bodo k boljšim okoljskim odločitvam in bolj zeleni ter trajnostni izbiri življenjskega sloga nagovorjene in povabljene mlajše generacije.

NEKAJ PREDLOGOV ZA UČINKOVITO OZAVEŠČANJE OBČANOV GLEDE ODLAGANJA NELEGALNIH ODPADKOV:

1. **PRIPRAVA JASNIH, PREPRIČLJIVIH SPOROČIL**, ki izpostavljajo negativne učinke onesnaževanja na okolje, zdravje ljudi in naravno lepoto območja. Sporočila naj poudarjajo, kako vsak posameznik lahko prispeva k izboljšanju razmer. K sodelovanju bi lahko povabili šole in institucije za prostočasne in prostovoljne dejavnosti (na primer tabornike, ki enkrat letno že organizirajo in izvedejo čistilno akcijo).

2. HKRATI Z JASNIMI PREPOVEDMI ODLAGANJA ŠE OZAVEŠČANJE JAVNOSTI O MESTIH IN NAČINIH ZA VARNO DEPONIRANJE TOVRSTNIH ODPADKOV.

3. OZAVEŠČANJE OTROK IN MLADINE O ŠKODLJIVOSTI DIVJIH ODLAGALIŠČ:

- Predavanja na šolah.
 - Delavnice v kanjonu, ki preko različnih pedagoških pristopov k reševanju problema angažirajo tudi otroke.
 - Vsebine o rokovanju z odpadki, ki so že v naravi – kako jih odstranimo in kaj lahko naredimo z njimi. Preko pedagoškega pristopa »learning by doing« bodo otroci ozaveščali koncepta trajnostnosti in ponovne uporabe.
4. **KAMPANJA OZAVEŠČANJA** prek ustrezne rabe sodobnih komunikacijskih kanalov, predvsem družbenih omrežij. Inovativen pristop bolj kot tradicionalno komuniciranje nagovarja javnost in s tem pomaga, da se začnejo identificirati z določenimi koncepti in jih tudi izvajati.
 5. **SPodbujanje prostovoljnega dela pri čiščenju reke in okolice.** Poleg tradicionalne spomladanske čistilne akcije organizacija dodatnih čiščenj kanjona.
 6. **SODELOVANJE Z DRUŠTVI PRI IZVAJANJU PREDPISOV IN NADZORA V KANJONU:** analiza gostosti odlagališč in redno pregledovanje bolj frekventno uporabljenih področij.

7 SPREMLJANJE IN EVALVACIJA

Spremljanje in ocenjevanje napredka v različnih vmesnih fazah in na različnih ravneh sta ključna elementa poteka projekta, saj omogočata, da se projekt celovitega urejanja kanjona reke Kokre uresničuje v skladu z zastavljenimi cilji. S spremljanjem napredka se lažje prepozna morebitne težave, ki se pojavijo med izvajanjem, in sprejme optimalne rešitve oziroma prilagoditve projekta. To pripomore k boljšemu upravljanju projekta in zagotovi, da pri zasledovanju projektnih ciljev vsi sodelujoči izvajajo ustrezne in koordinirane projektne aktivnosti. Obenem je ocena napredka v ključnih fazah projekta pomembna tudi za sprejemanje odločitev o porabi sredstev. Če se ugotovi, da določen del projekta ne dosega pričakovanih rezultatov, se lahko preusmeri sredstva v bolj učinkovite ukrepe ali področja, kjer so potrebne dodatne naložbe. To zagotavlja finančno stabilnost projekta in obenem prispeva k transparentnosti, ki omogoča deležnikom (občini, financirajoči instituciji, lokalni skupnosti in drugim) razumeti, kako se sredstva porabljajo in kakšni so rezultati. Na ta način občina gradi tesno in zaupljivo vez z občani, ohranja motivacijo vključenih deležnikov, dokazuje učinkovitost projekta in nenazadnje omogoča vpletenim v projekt, da se učijo iz izkušenj – skozi analizo posameznih faz projekta bodo vpleteni bolj razumeli, kateri pristopi delujejo in kateri ne, ter tako nenehno izboljševali procese in strategije za prihodnost.

NEKAJ PREDLOGOV, KAKO STRUKTURIRATI SPREMLJANJE IN EVALVACIJO PROJEKTA RAZVOJA KANJONA REKE KOKRE:

1. **OPREDELITEV KAZALNIKOV USPEŠNOSTI:** definirajo se konkretni kazalniki uspešnosti glede na cilje v različnih fazah projekta. Kazalniki bodo merili napredek pri doseganju faznih in končnih ciljev celovitega urejanja kanjona. Ti kazalniki lahko vključujejo časovnico, finančno konstrukcijo, rabo virov, spremljanje stanja vode in biotopa, spremljanje števila divjih odlagališč, število obiskovalcev kanjona, odzivnost javnosti na komunikacijo o urejanju kanjona, stopnjo izvajanja izobraževalnih programov in drugo.
2. **OPREDELITEV ČASOVNICE ZA MERITVE KAZALNIKOV:** Glede na posamezne aktivnosti projekta se določi časovni okvir oziroma ključne faze projekta, v katerih se bodo izvajale nove meritve kazalnikov (prvič se jih beleži pred izvajanjem aktivnosti). Določi se časovni okvir za primerjalno analizo kazalnikov in s tem redno ocenjevanje napredka in izvajanja projekta. Smotrno je, da se po vsaki primerjalni analizi naredi pisno poročilo, ki je temelj za evalvacijo.
3. **PREGLED FINANČNEGA NAČRTA:** Redno spremljanje finančnega načrta je temelj za preverjanje, ali se sredstva porabljajo v skladu s proračunom in ali so potrebne kakršne koli prilagoditve ali spremembe v finančnem načrtu.
4. **REDNO SPREMLJANJE IN OCENJEVANJE PROJEKTA:** To lahko vključuje mesečna, četrtna ali letna srečanja (odvisno od narave posamezne faze projekta), na katerih lahko sodelujejo ključni deležniki, vključno s strokovnjaki, člani mestnega sveta, lokalno skupnostjo in drugimi zainteresiranimi stranmi.
5. **EVALVACIJA:** Oceni se izvedbo posameznih delov projekta in ukrepov, ki so del strategije. Preveri se, ali so bili izpolnjeni časovni roki, ali so bili doseženi rezultati in ali so bili upoštevani stroški. To bo pomagalo ugotoviti, kateri ukrepi so najučinkovitejši in kje so morebitne težave.

Priporočljivo je, da se po vsakem srečanju naredi referenčni zapisnik sklepov o nadaljevanju projekta. Vanj so vključeni kazalniki, časovnica in finančna konstrukcija.

6. **PRILAGODITVE NA PODLAGI OCEN:** Spremljanje in fazna evalvacija projekta sta dinamična procesa. Če se med izvajanjem strategije pojavijo ovire ali se razmere spremenijo, sta fleksibilnost in delovna optimizacija ključnega pomena - ne da bi ogrozili cilje projekta. Največkrat so prilagoditve potrebne v proračunu, načrtih, časovnici in delovni strategiji.
7. **INTERNA KOMUNIKACIJA:** Za izvedbo projekta je ključnega pomena učinkovita komunikacija med posameznimi oddelki, ki skrbijo za različne ravni projekta. Funkcionalna komunikacija poskrbi za optimalno prehajanje informacij med oddelki in s tem optimizira delovne procese. Predvidoma bo interna komunikacija vključevala najmanj naslednje oddelke: Kabinet župana (Oddelek za komuniciranje in protokol), Organ skupne občinske uprave občin Gorenjske (tako Skupno službo za urejanje prostora kot tudi Skupno službo varstva okolja), Urad za razvoj in pametno skupnost (tako Oddelek za pametno skupnost kot Oddelek za zeleni prehod) in Urad za projekte.
8. **POVEZOVANJE Z LOKALNO SKUPNOSTJO:** Vključitev mnenj in povratnih informacij lokalne skupnosti pri ocenjevanju napredka je pomemben gradnik občinske skupnosti in naložba v optimalno prihodnost projekta, ko bo zaključen. Anketiranje prebivalcev, organizacija srečanj in posvetovanj ter druge metode sodelovanja bodo pomagale razumeti njihove potrebe, pomisleke in pričakovanja prebivalcev.

Spremljanje in evalvacija napredka na različnih ravneh bosta zagotovila, da se bo projekt celovitega urejanja kanjona reke Kokre uresničeval v skladu z zastavljenimi cilji in prispevala k boljšemu življenju lokalne skupnosti Mestne občine Kranj.

8 ZAKLJUČEK

Strategija razvoja kanjona Kokre predstavlja ključno priložnost za ustvarjanje trajnostnega naravnega okolja, ki obenem tvori sinergijo s kulturno dediščino ter zagotavlja izboljšano kakovost življenja za prebivalce in obiskovalce. Njegova temelja sta ohranjanje narave in trajnostni razvoj, ki bosta dolgoročno razvila harmonično sobivanje narave, lokalne skupnosti in trajnostnih gospodarskih praks.

Projekt je zasnovan v skladu z nekaterimi temeljnimi sodobnimi načeli evropske in slovenske okoljske in gospodarske vizije in se osredotoča na:

- vzpostavitev učinkovitega sistema ohranjanja, ki bo spodbujal biodiverziteto in ohranjanje naravnih habitatov;
- izgradnjo trajnostne infrastrukture, ki bo obenem spoštovala naravno ravnovesje;
- razvoj turističnih priložnosti, ki bodo temeljile na spoštovanju narave, lokalnih skupnosti in kulturne dediščine.

Strategija predvideva celovito urejanje kanjona, a obenem ohranja zavedanje, da se bo območje neizogibno še naprej soočalo z okoljskimi izzivi. Naraščajoča nepredvidljivost vremenskih razmer in spremembe v podnebnih vzorcih lahko vplivajo na naravno ravnovesje kanjona, zato bo potrebno nenehno prizadevanje za ohranjanje biotske raznovrstnosti in zaščito ogroženih vrst. Povečanje turističnih aktivnosti in urbanizacija bosta povečala obremenitev kanjona, zato je ključno spremljanje in prilagajanje ukrepov glede na spremembe in število obiskovalcev.

Trajnostna vizija spremljanja in razvijanja kanjona reke Kokre je ključna za zagotavljanje dolgoročnega ohranjanja in koristi za vse deležnike. Sodelovanje med Občino, lokalno skupnostjo, nevladnimi organizacijami in drugimi partnerji je zato nujen pogoj, da bo skupna vizija trajnostnega razvoja kanjona reke Kokre uresničena. Le skupne moči odpirajo vrata harmoničnega dialoga med človekom in naravo, in le skupna prizadevanja utirajo pot trajnostnemu razvoju, kjer se narava in človek srečata v sožitju. Upravljanje tega dragocenega območja zato nalaga dvojno odgovornost – da ne le ostane prostor neokrnjene narave, ampak tudi vir navdiha in veselja za prihajajoče generacije.

9 VIRI IN LITERATURA

1. Odlok o občinskem podrobnem prostorskem načrtu za območje urejanja KR K 4/1, KR K 4/2, KR K 5 in KR K 6, Kanjon Kokre. Uradni list RS, št. 28/2021.
2. Odlok o naravnem spomeniku Kanjon reke Kokre. Uradni list Republike Slovenije št. 18/2024.
3. Strokovni predlog ukrepa varstva Kanjona reke Kokre. Zavod Republike Slovenije za varstvo narave. Območna enota Kranj. Kranj, julij 2021.
4. Trajnostna urbana strategija Mestne občine Kranj 2030. K&Z, Svetovanje za razvoj d. o. o. Kranj, oktober 2015.
5. Podnebna pogodba, Podnebna nevtralnost do leta 2030 – investicijski program mesta Kranj. Osnutek. Mestna občina Kranj. Kranj, januar 2024.
6. Podnebna pogodba. Podnebna nevtralnost do leta 2030 – akcijski načrt mesta Kranj. Osnutek 2. Mestna občina Kranj. Kranj, januar 2024.
7. Operativni program varstva okolja Mestne občine Kranj za obdobje 2024/30/50. Zavita, svetovanje, d.o.o. Kranj, november 2023.
8. Lokalni energetske koncept Mestne občine Kranj. Lokalna energetska agencija Gorenjske, LEAG. Kranj, avgust 2020.
9. Trajnostni energetske-podnebni načrt Gorenjske. BSC, poslovno podporni center, d.o.o., Kranj, Regionalna razvojna agencija Gorenjske. Kranj, maj, 2018.
10. Strategija digitalnega razvoja Pametnega mesta in skupnosti Kranj 2020 – 2030. Singular svetovanje, Boris Koprivnikar s.p. Gorenja vas, oktober 2020.
11. Strategija razvoja turizma v Mestni občini Kranj 2021 – 2027. Agencija za razvoj in marketing v turizmu Nea Culpa d. o. o. Oktober 2021.
12. Novi evropski Bauhaus. Lepo, trajnostno, skupaj. Sporočilo komisije Evropskemu parlamentu, svetu in evropskemu ekonomsko socialnemu odboru in odboru regij. Bruselj, september 2021.
13. Tehnične smernice za uporabo »Načela, da se ne škoduje bistveno« v skladu z uredbo o vzpostavitvi mehanizma za okrevanje in odpornost. Evropska komisija. Uradni list Evropske unije C 58/1. Bruselj, februar 2021.
14. Poročilo o izvajanju sonaravnih/ na naravi temelječih rešitev na področju urbanega razvoja. Urbanistični inštitut Republike Slovenije. Ljubljana, junij 2021.
15. Evropski zeleni dogovor. Evropska komisija. Bruselj, 11. 12. 2019. COM (2019) 640 final.
16. Oblikovanje Evrope, odporne proti podnebnim spremembam – nova strategija EU za prilagajanje podnebnim spremembam. Evropska komisija. Bruselj, februar 2021.
17. Čist planet za vse – Evropska strateška dolgoročna vizija za uspešno, sodobno in konkurenčno in podnebno nevtralno gospodarstvo. Sporočilo Komisije. COM (2018) 773
18. Wikipedia.org
19. <https://homocumolat.com/2023/07/05/foto-dokument-kranj-nekoc-1850-1968/>
20. Breginc, Kremesec Jevšenak, Vidic: Sistem varstva narave v Sloveniji, Ministrstvo za okolje in prostor, Ljubljana, 2006, str. 35
21. Zakon o ohranjanju narave. Uradni list RS, št. 96/04 – uradno prečiščeno besedilo, 61/06 – ZDru-1, 8/10 – ZSKZ-B, 46/14, 21/18 – ZNOrg, 31/18, 82/20, 3/22 – ZDeb, 105/22 – ZZNŠPP in 18/23 – ZDU-10.

22. Odlok o razglasitvi starega mestnega jedra Kranja za kulturni in zgodovinski spomenik. Uradni vestnik Gorenjske. Št.19, leto 1983. Priloga 3.
23. Pravilnik o določitvi in varstvu naravnih vrednot. Uradni list RS, št. 111/04, 70/06, 58/09, 93/10, 23/15 in 7/19.
24. Uredba o ekološko pomembnih območjih (Uradni list RS, št. 48/04, 33/13, 99/13 in 47/18).
25. <https://kraji.eu/slo>
26. Uredba o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah. Uradni list RS, št. 46/04, 109/04, 84/05, 115/07, 32/08 – odl. US, 96/08, 36/09, 102/11, 15/14, 64/16 in 62/19.
27. Vodomec. Fotoklub Diana.
28. Povodni kos. Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije (DOPPS).
29. Veliki žagar. <https://galerija.foto-narava.com/>
30. <https://www.kamra.si/mm-elementi/lesen-most-v-kanjonu-reke-kokre/>
31. Merila in kriteriji za določitev degradiranih urbanih območij (DUO 2)«. Ministrstvo za okolje in prostor, Direktorat za prostor, graditev in stanovanja. Ljubljana, september 2016. https://www.gov.si/assets/ministrstva/MOP/Dokumenti/Urbani-razvoj/33c2a93f51/studija_duo.pdf
32. Prebivalstvo po starosti, občine, Slovenija, polletno. Statistični urad Republike Slovenije. Ljubljana, maj 2024.
33. Prihodi in prenočitve domačih in tujih turistov v posameznih občinah v letih 2018, 2019, 2020, 2021, 2022 in 2023. Statistični urad Republike Slovenije. Ljubljana, maj 2024.
34. Elaborat poplavne nevarnosti za območje kanjona Kokre v Kranju. TEMPOS, okoljsko gradbeništvo, d.o.o. Ljubljana, april 2018.
35. Sanacija podorov v kanjonu Kokre v Kranju v: Aktualni vodnogospodarski projekti in objekti. Ferjan, 19. 11. 2023. <https://mvd20.com/LETO1998/R15.pdf>
36. Geološko tehnični elaborat. Geotrias, družba za geološki inženiring d.o.o. Ljubljana, julij 2018.
37. Vpliv rabe tal na pojavljanje urbanih toplotnih otokov v Sloveniji. Simčič Anica. Magistrsko delo. Ljubljana, 2018.
38. Urbani toplotni otoki Mestne občine Kranj. Strokovna podlaga. ZaVita, svetovanje, d.o.o. Ljubljana, april 2023.
39. <https://kamzmulcem.si/>
40. Fenologija v Sloveniji. Priročnik za fenološka opazovanja. Ministrstvo za okolje in prostor. Agencija Republike Slovenije za okolje. Ljubljana, maj 2015.
41. Zeleni pingvin. <https://www.kranj.si/files/janis/publikacije/zeleni-pingvin-brosura-slo-web.pdf>
42. Načrt upravljanja naravnega spomenika kanjon reke Kokre 2025 – 2030. Delovno gradivo. Mestna občina Kranj, junij 2024.
43. Multi-criteria analysis: A manual. Department for Communities and Local Government: London. January 2009.
44. Strategija EU za biotsko raznovrstnost do leta 2030
45. Urban agenda for the EU:Multi-level governance in action, 2021 (update)
46. Okvirna konvencija Združenih narodov o spremembi podnebja. New York, 9. maj 1992.
47. Pariški sporazum o podnebnih spremembah. (UL L 282).
48. Agenda za trajnostni razvoj do leta 2030. Organizacija združenih narodov. New York, september 2015.

49. Evropa 2020. Strategija za pametno, trajnostno in vključujočo rast. Evropska komisija. Bruselj, marec 2010.
50. Resolucija o strategiji prostorskega razvoja Slovenije 2050 (Uradni list RS, št. 72/23).
51. Strategija razvoja Slovenije 2030. Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko. Ljubljana, december 2017.
52. Resolucija o Dolgoročni podnebni strategiji Slovenije do leta 2050 (ReDPS50). (Uradni list RS, št. 119/21 in 44/22 – ZVO-2).
53. Strategija ohranjanja biotske raznovrstnosti v Republiki Sloveniji. Ministrstvo za okolje in prostor Republike Slovenije. Ljubljana, 2002.
54. Strategija slovenskega turizma 2022 – 2028. Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo. Ljubljana, maj 2022.
55. Strategija digitalne preobrazbe slovenskega turizma 2022-2026. Slovenska turistična organizacija. Ljubljana, marec 2022.
56. Strategija razvoja turizma v Mestni občini Kranj 2021 – 2027. Agencija za razvoj in marketing v turizmu Nea Culpa d. o. o. Kranj, oktober 2021.
57. Načrt urejanja javnih zelenih površin v Mestni občini Kranj. Mestna občina Kranj. Kranj, april 2023.
58. Trajnostna urbana strategija Mestne občine Kranj 2030. Izvedbeni načrt 2017 – 2020. K&Z, Svetovanje za razvoj d. o. o. Kranj, marec 2017.
59. Idejna zasnova za objekt: »Ureditev poplavne ravnice v kanjonu Kokre z novim objektom. Jereb in Budja arhitekti d.o.o.. Ljubljana, januar 2010.
60. Idejna zasnova za objekt: »Ureditev območja vhoda v rove v središču Kranja. Jereb in Budja arhitekti d.o.o.. Ljubljana, november 2018.
61. Osnutek idejnega projekta za objekt: »Kanjon Kokre, območje Skalica«. Jereb in Budja arhitekti d.o.o.. Ljubljana, december 2022.
62. Osnutek idejnega projekta za objekt: »Ureditev infrastrukture v kanjonu Kokre in območja vhodov v rove«. Jereb in Budja arhitekti d.o.o.. Ljubljana, januar 202.
63. Projektna dokumentacija za pridobitev gradbenega dovoljenja za objekt: »Ureditev infrastrukture v kanjonu Kokre in območja vhodov v rove – desni breg«. Jereb in Budja arhitekti d.o.o.. Ljubljana, december 2023.

10 PRILOGE

Priloga 1

Tabela 8: Registrirane ptice na območju reke Kokre (Zagoršek, 2018) in njihov naravovarstveni status⁷

Slovensko ime	Znanstveno ime	Uredba	Rdeči seznam
mlakarica	Anas platyrhynchos	/	/
hudournik	Apus apus	+	O1
kanja	Buteo buteo	+	O1
lišček	Carduelis carduelis	+	O1
zelenec	Carduelis chloris	+	O1
povodni kos	Cinclus cinclus	+	V
dlesk	Coccothraustes coccothraustes	+	O1
domači golob	Columbia livia domestica	/	/
krokar	Corvus corax *	+	/
siva vrana	Corvus cornix	/	/
plavček	Cyanistes caeruleus	+	O1
mestna lastovka	Delichon urbicum	+	O1
veliki detel	Dendrocopos major	+	O1
taščica		+	O1
postovka	Falco tinnunculus	+	V1
ščinkavec	Fringilla coelebs	+	O1
kmečka lastovka	Hirundo rustica	+	O1
rumenonogi galeb	Larus michahellis	+	/
veliki žagar	Mergus merganser	+	E2
bela pastirica	Motacilla alba	+	O1
siva pastirica	Motacilla cinerea	+	O1
sivi muhar	Muscicapa striata	+	O1
kobilar	Oriolus oriolus	+	O1

⁷ Strokovne podlage ukrepa varstva kanjona reke Kokre, str. 32

Slovensko ime	Znanstveno ime	Uredba	Rdeči seznam
velika sinica	<i>Parus major</i>	+	O1
gorska sinica	<i>Parus montanus</i>	+	O1
domači vrabec	<i>Passer domesticus</i>	+	O1
šmarnica	<i>Phoenicurus ochruros</i>	+	O1
pogorelček	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	+, H	O1
vrbbji kovaček	<i>Phylloscopus collybita</i>	+	O1
pivka	<i>Picus canus</i>	+, H	V1
močvirska sinica	<i>Poecile palustris</i>	+	O1
grilček	<i>Serinus serinus</i>	+	O1
brglez	<i>Sitta europaea</i>	+	O1
črnoglavka	<i>Sylvia atricapilla</i>	+	O1
stržek	<i>Troglodytes troglodytes</i>	+	O1
kos	<i>Turdus merula</i>	+	O1

* - najdeno opuščeno gnezdo krokarja

Priloga 2

Tabela 9: Registrirane vrste rib, ki so prisotne v reki Kokre in njihov naravovarstveni status (RibKat, 2020⁸)

Vrsta	Znanstveno ime	Uredba	Rdeči seznam
pohra	<i>Barbus balcanicus</i>	H	-
babica	<i>Barbatula barbatula</i>	-	O1
barjanski kapelj	<i>Cottus metae</i> ⁹	H	V
potočna postrv	<i>Salmo trutta fario</i>	-	E
lipan	<i>Thymallus thymallus</i>	-	V
šarenka*	<i>Oncorhynchus mykiss</i>	-	-
potočna zlatovčica	<i>Salvelinus fontinalis</i>	-	-
klen	<i>Squalius cephalus</i>	-	-
pisanec	<i>Phoxinus phoxinus</i>	-	-

* - tujerodna vrsta

Legenda

H	vrste, katerih habitate se varuje po Uredbi o zavarovanih živalskih vrstah
V	ranljiva vrsta
E	prizadeta vrsta
O1	potencialno ogrožena vrsta

⁸ Strokovne podlage ukrepa varstva kanjona reke Kokre, str. 33

V novejših raziskavah (Bravničar, 2012) je bilo ugotovljeno, da je zavarovana vrsta kapelj ali glavač (*Cottus gobio*), ki živi na območju reke Save do Zagreba, pravzaprav svoja vrsta, ki so jo poimenovali barjanski kapelj (*Cottus metae*).